

Riksdagens protokoll

2001/02:55

Tisdagen den 22 januari

Protokoll
2001/02:55

Kl. 14.00 – 16.25
18.00 – 19.49

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15 och 16 januari.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Ingegerd Wärnersson* (s) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen fr.o.m. den 31 januari 2002.

Kammaren biföll denna anhållan.

3 § Ny riksdagsledamot, m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamöter

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Boel Lindén (v), Umeå, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 februari 2002 sedan Maggi Mikaelsson (v) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Från Valmyndigheten har också inkommit protokoll angående utseende av ersättare.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och protokollet angående ersättare och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 21 januari 2002

Staffan Magnusson/

Kerstin Siverby

4 § Meddelande om debatt om ungdomsvåld m.m.

Tredje vice talmannen meddelade att vid debatten om ungdomsvåld m.m. onsdagen den 23 januari kl. 11.00 skulle *utbildningsminister Thomas Östros* delta i stället för statsrådet Ingegerd Wärnersson.

5 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 24 januari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, försvarsminister Björn von Sydow, miljöminister Kjell Larsson och finansminister Bosse Ringholm.

6 § Meddelande om motionstid

Tredje vice talmannen meddelade att motionstiden för proposition 2001/02:86 Sveriges antagande av beslut om inrättande av Eurojust och ändring i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall skulle utgå *onsdagen den 6 februari*.

7 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden torsdagen den 6 och fredagen den 7 december 2001 inkommit.

8 § Anmälan om uteblivna svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2001/02:173

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:173 av Sten Tolgfors om forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att statsrådet Ingegerd Wärnersson avgår inom kort.

Stockholm den 17 januari 2002

Utbildningsdepartementet

Ingegerd Wärnersson

Enligt uppdrag

Gudmund Toijer

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:176 av Sten Tolgfors om Ekeskolan

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att statsrådet Ingegerd Wärnersson avgår inom kort.

Stockholm den 17 januari 2002

Utbildningsdepartementet

Ingegerd Wärnersson

Enligt uppdrag

Gudmund Toijer

Expeditions- och rättschef

9 § Svar på interpellation 2001/02:148 om löneskillnader mellan män och kvinnor inom Regeringskansliet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat statsministern dels vilka åtgärder regeringen vidtagit under hösten 2001, dels vilka åtgärder regeringen avser att vidta, för att komma till rätta med osakliga löneskillnader för handläggarna i Regeringskansliet. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag vill inleda med att säga att jag delar Maria Larssons engagemang för att få bort osakliga löneskillnader. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att dela ansvaret för yrkesliv och hem. Kön får aldrig vara en faktor som påverkar en individs lön. Detta gäller inom Regeringskansliet likaväl som i samhället i övrigt.

Regeringen har vidtagit en mängd åtgärder för att komma till rätta med osakliga löneskillnader. Bl.a. antog riksdagen den 18 oktober 2000 regeringens förslag till skärpt jämställdhetslag. Lagen ger arbetsmarknadens parter möjligheter att ta itu med osakliga löneskillnader på ett mer effektivt sätt. Genom tillgång till könsuppdelad statistik kan exempelvis osakliga löneskillnader identifieras, analyseras och korrigeras.

De siffror över löneskillnaderna i Regeringskansliet som Maria Larsson redovisar i interpellationen är emellertid missvisande och ger inte en korrekt bild av hur det faktiskt förhåller sig.

Den främsta bristen är att gruppen handläggare redovisas som om detta vore ett yrke med en jämförbar befattning och lika eller likvärdiga arbetsuppgifter. Så ser inte verkligheten ut.

Att basera lönestatistiken på en så diversifierad grupp som handläggare innebär ingen relevant jämförelse. Det innebär att man i samma grupp jämför breda grupper av människor med arbetsuppgifter av olika art och svårighetsgrad – såsom tidigare ambassadörer, nyanställda informatörer och chefer med lång erfarenhet och stort ansvar.

I stället använder Regeringskansliet den s.k. TNS, tjänstenomenklatur staten, för lönestatistik. TNS har utvecklats gemensamt av parterna på det statliga området för klassificering av arbetsuppgifter inom den statliga sektorn. En fördel med TNS när det gäller lönejämförelser är att arbetsuppgifterna delas in i olika nivåer utifrån svårighetsgrad. Med

svårighetsgrad menas arbetsuppgifternas komplexitet och sammanlagda krav på arbetstagarens självständighet, kunskap och mångsidighet samt inslag av personalledning etc.

En jämförelse av lönestatistiken över motsvarande tid som i interpellationen är inte möjlig att göra eftersom fullständigt underlag för TNS-kodning saknas för år 1999. De siffror som finns att tillgå för utvecklingen under det senaste året visar emellertid att medianlönerna för män respektive kvinnor skiftar över tiden. Jag redovisar de mest aktuella siffrorna vi har för några av de största grupperna inom Regeringskansliet.

Det gäller tre olika grupper i åldersgruppen 30–49 år och deras medianlön i december 2001. Först har vi allmänt utredningsarbete, där män har 27 500 kr i medianlön, kvinnor 27 000 kr. I juridiskt utredningsarbete har män 33 800 kr och kvinnor 32 500 kr. I diplomatiskt arbete och biståndsbete har män 24 800 kr och kvinnor 25 000 kr.

För chefer utgör den största gruppen inom TNS, allmänt utredningsarbete, totalt 147 personer. Medianlönerna är där på samma nivå för män och kvinnor, både i åldersgruppen 30–49 år och över 50 år.

I samband med löneförhandlingarna görs i departementen årligen en genomgång och översyn av löneskillnader mellan kvinnor och män som kan vara osakliga. Inför de löneförhandlingar som ägde rum under hösten uppmärksammades personalcheferna särskilt på frågan. I själva löneförhandlingen avsattes en särskild pott för att komma till rätta med osakliga löneskillnader.

Vidare har en partssammansatt arbetsgrupp tillsatts med uppgift att kartlägga och analysera löneskillnader mellan kvinnor och män. Gruppen har inventerat gällande avtal och dokument och där inte funnit något som visar på skillnader som har direkt eller indirekt samband med kön. Arbetsgruppen kommer nu att ytterligare kartlägga lönerna för att upptäcka eventuella osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika. Slutligen ska arbetsgruppen jämföra lönerna för de grupper av arbetstagare som är kvinnodominerade med lönenivåerna i grupper med likvärdigt arbete. Arbetet ska vara slutfört senast den 31 mars 2002 och ska också redovisas till JämO.

Regeringskansliet har alltså sammanfattningsvis enligt min uppfattning tagit sitt ansvar som arbetsgivare för att eliminera osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

Däremot visar Maria Larssons siffror att anställningsförhållandena i Regeringskansliet är en spegling av situationen på arbetsmarknaden i övrigt. Det innebär exempelvis att kvinnor är underrepresenterade i chefsbefattningar och män i sekreterar- och assistentbefattningar. Det är otillfredsställande att vi inte bättre lyckats bryta detta mönster.

Det är därför viktigt att jämställdhetsarbetet inom Regeringskansliet även syftar till att motverka diskriminering på grund av kön vid tjänstetillsättningar och till att kandidater av båda könen ska komma i fråga vid exempelvis chefsutnämningar. På sikt kommer sådana åtgärder att minska skillnaderna i lön mellan män och kvinnor i Regeringskansliet överlag.

Anf. 2 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag har egentligen inte ställt denna interpellation till vare sig Lena Hjelm-Wallén eller Göran Persson utan till Sveriges jämställd-

hetsminister Margareta Winberg. Detta godkändes emellertid inte av Regeringskansliet. Uppenbarligen är Margareta Winberg bara jämställdhetsminister för Sverige och inte för Regeringskansliet.

Jag vill dock tacka Lena Hjelm-Wallén för svaret. Det är det längsta interpellationssvar som jag någonsin har fått. Uppenbarligen har regeringen ansträngt sig för att hitta så många goda skäl som möjligt för att försvara orimligheten att man inte klarar av att utjämna löneskillnader internt. Jag förstår att kritiken har varit besvärande för världens mest jämställda regering.

Lena Hjelm-Wallén menar att de siffror som jag har fått fram via riksdagens utredningstjänst är missvisande. Handläggare är en alltför stor och divergerande grupp för att jämförelserna ska bli relevanta, sägs det i svaret.

Det är departementen själva som har lämnat upplysningarna till utredningstjänsten. Denna yrkesbeteckning har funnits sedan länge. Enligt jämställdhetslagen ska man sedan tio år tillbaka upprätta lönestatistik. Därför borde svårigheten att jämföra löner på handläggarnivå ha uppenbarats tidigare, tycker jag.

När jag tittar på yrkeskategorisering i Regeringskansliets årsbok 2000 ser jag att det står en asterisk på exempelvis baspersonal och på politiskt anställda med en förklaring till vilka tjänster som avses. Så är inte fallet när det gäller handläggare. Så den kritiken faller ganska tungt tillbaka på regeringen själv.

Lena Hjelm-Wallén väljer i stället att presentera jämförelsematerial i form av medianlöner enligt TNS-kodning. Jag hoppas att statsrådet inser att medianlöneberäkningar ger en helt annan information om löneläget än vad genomsnittsberäknade löner gör. Medianlönen redovisar vilken lön den som ligger mitt i lönetabellen har. Det kan innebära att samtliga löner under ligger bara strax under medan lönerna över mitten ligger skyhögt över eller tvärtom.

Jag menar att medianlöner är mindre intressant när man studerar löneskillnader mellan män och kvinnor än genomsnittslöner. Men låt oss välja att använda oss av TNS-kodningen och titta på hur löneskillnaden har utvecklats.

Om man jämför genomsnittslönen för allmänt utredningsarbete enligt TNS-kodningen ser man att löneskillnaden har ökat mellan män och kvinnor. År 1998 var den 1 700 kr och år 2001 var den 2 000 kr per månad. För diplomatiskt arbete och biståndsarbete handlade det om 1 700 kr i löneskillnad mellan män och kvinnor 1998 och 2001 var den 2 700 kr. Löneskillnaden ökar mellan män och kvinnor i Regeringskansliet vilket jämförelsesätt man än har.

Den sammanfattning som statsrådet gör i svaret är att regeringen har tagit sitt ansvar när det gäller att eliminera osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Det är minst sagt ett djärvt påstående med tanke på hur statistiken ser ut. Man kan tolka det som att det knappast föreligger någon anledning att spänna bågen ytterligare, att det inte föreligger några osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män i Regeringskansliet. Då skulle jag vilja ställa följande frågor:

Är detta hela regeringens uppfattning, även jämställdhetsministerns?

Anser statsrådet att det i samtliga de departement där löneskillnaden på handläggarnivå ökat mellan män och kvinnor har en saklig grund –

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

det handlar om åtta av elva departement – eller menar statsrådet att det kan finnas osakliga löneskillnader?

Anf. 3 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är alldeles rätt uppfattat att Margareta Winberg är jämställdhetsminister för landet. Det är Statsrådsberedningen, statsministern eller jag, som har ansvar för det som är Regeringskansliet, och frågan gällde Regeringskansliet.

När hela den här diskussionen startade i höstas blev det lite förvirring omkring den. Det är klart att när man frågar departementen om antalet handläggare och om lönenivåerna svarar de på den frågan. Det är självklart. Men jag tycker att man kunde hålla reda på hur det är när parterna på den statliga arbetsmarknaden arbetar med detta. Jag tror att man kan säga att de är specialister.

Vad är det för typ av jämförelse de använder sig av? Det är inte en sådan allmän gruppering som handläggare utan det är just TNS. Med den utgångspunkten har jag redovisat de senaste siffrorna vi har för några stora grupper. Sedan ändras detta över tiden. Det är sant. Därför tror jag också att det kan vara andra förhållanden som gäller vissa månader.

Ökning och minskning beror också på vilka jämförelseutgångspunkter man har. Jag skulle säkert kunna visa att medelinkomsterna har varit helt annorlunda i andra departement. Det beror på vad det är man jämför med.

Vi ville i svaret, det var därför det var långt, fru talman, och jag ber om ursäkt för att jag överskred tiden, ge en ordentlig genomgång av vad det är som gäller eftersom det just har skapat en förvirrad debatt. Jag ville också tydliggöra att Regeringskansliet faktiskt tar det allra största ansvar för den här frågan, först och främst genom att ta upp frågan ordentligt. Det var innan den här debatten kom. För alla våra personalchefer har vi gjort klart att vi måste vara väldigt nogga med den här frågan under höstens löneförhandlingar, ännu noggrannare än vi har varit tidigare.

Vi avsatte en särskild pott pengar för att eventuella osakliga löneskillnader skulle kunna elimineras. Sedan var vi inte nöjda med det heller utan vi har en partssammansatt arbetsgrupp som fortsätter att kartlägga, analysera och komma med förslag till hur sådant som är svårförklarligt ska lösas. Som arbetsgivare har vi verkligen satt till alla klutar för att det här ska hanteras så bra som möjligt.

Jag tycker att man även från oppositionen borde kunna se detta, se den höga ambitionen, den goda viljan och inte bara slentrianmässigt anklaga en regering för någonting som faktiskt inte riktigt stämmer med verkligheten. Vi arbetar hårt med frågan. I den mån det finns osakliga löneskillnader kvar gör vi allt för att angripa dem.

Jag tror att det mycket större problemet i Regeringskansliet är ett annat, som på många andra arbetsplatser, nämligen att rekryteringen till assistenttjänster, och till chefstjänster framför allt, fortfarande är traditionell. Det är det verkligt stora problemet. Det är mycket svårare att komma till rätta med. Där har vi inte lyckats alls. Det är den stora utmaningen för Regeringskansliet fortsättningsvis. Kommer vi också till rätta med det kan vi säga att vi har en jämställd arbetsplats. Det har vi inte riktigt i dag.

Anf. 4 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar för att jag fick svar på mina frågor, att det faktiskt kan tänkas finnas osakliga löneskillnader också.

Det är väldigt många skäl som vice statsministern anför här för att förklara saker och ting, men de känns inte riktigt övertygande. Det måste jag säga. Jag hörde inte heller tillstymmelsen till en enda ursäkt. Vi har gjort vad vi har kunnat är budskapet.

I så fall tycker jag inte att det är tillräckligt. Varför har det hänt så lite? Varför har inte frågan nått längre fram? Varför kvarstår skillnaderna? Handlar det om rekryteringsprocessen är frågan: Hur ska den förändras för att man ska nå framgång i det här arbetet? Det kan inte bara vara tillfälligheter utan faktiskt försummelser också när löneskillnaderna ökat i åtta av elva departement mellan 1999 och 2001, trots att detta idoga arbete tydligen har pågått hela tiden.

För mig uppträder ändå ett tydligt mönster. Det är därför jag också vill vara tydlig i kritiken. Jag tycker att det är pinsamt tydligt för regeringen och därför naturligtvis svårt att bejaka. Men det vore ärligare att säga: Vi har inte jobbat med det här som vi borde med tanke på att vi som förslagsgivare till ny lagstiftning verkligen borde agera föredöme.

Det är ju det som jag menar att de offentliga institutionerna måste göra. Tyvärr har vi misslyckats. Det hade varit fint om det hade funnits en antydning i den vägen.

Mona Sahlin var tydlig när hon var jämställdhetsminister. ”Orättvisa löner i Regeringskansliet ska rättas till inom fem år”, dundrade hon. Det var sex år sedan. Fast hon lyckades inte.

Margareta Winberg har också bejakat att orättvisor finns. Jag tror att det är hon som har stått bakom direktiven till alla personalchefer inför löneförhandlingarna. ”Orättvisorna måste rättas till” har varit budskapet. Jag hoppas att det är samma världsbild som råder i regeringen. Trots att budskapen har gått ut har fortfarande väldigt lite hänt. Löneskillnaderna har ökat, oavsett vilken sorts statistik vi tittar på.

Efter det att jag tog upp den här frågan första gången fick jag ett brev från en kvinna som är anställd på Regeringskansliet. Hon skrev att det finns enorma löneskillnader. Det kan röra sig om ett par tusen kronor för samma arbete.

Jag hoppas att Göran Persson får vetskap om detta. I min enfald tror jag inte att han vet. Han skulle skämmas om han visste att hans egen personal knappt har så att de klarar sig på en heltidslön.

Hur ska detta arbete förbättras? Hur ska det forceras så att man når framgång, så att Regeringskansliet kan vara ett föredöme för hur vi vill att det ska se ut på alla arbetsplatser i Sverige?

Anf. 5 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Maria Larsson kan vara så säker på att vi vill att Regeringskansliet ska vara ett föredöme. Det är självklart att man ska sopa rent för egen dörr först. Det är därför vi har sett till att de som hanterar detta tjänstemannavägen i Regeringskansliet har fått tydliga direktiv från regeringens sida att osakliga löneskillnader ska bort. Jag har redovisat hur vi har arbetat med detta. Det har varit en framgångsrik väg. I den mån det skulle finnas osakliga löneskillnader kvar finns den partssammansatta gruppen. Jag tror att arbetsmarknadens parter på det statliga

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

området är kapabla att tala för sig själva och om det finns problem tala direkt med arbetsgivaren i Regeringskansliet.

Problemet i vår diskussion här är att vi har olika syn på statistiken. Det går inte att tala om handläggarna som en grupp. Det ger inte relevanta jämförelser. Diskussionen skulle bli helt annorlunda om vi accepterade det. De som är specialister, dvs. arbetsmarknadens parter, har själva insett detta och har gjort en annan jämförelse av tjänster och löner under större delen av 90-talet, dvs. TNS.

Det är sedan en helt annan sak att det finns orättvisor i lönesättningen. Det finns det på alla arbetsplatser. Några har låga löner, och andra har höga löner. Men vi har här, i enlighet med interpellationen, diskuterat osakliga löneskillnader. Det är faktiskt någonting annat än upplevelsen av att man själv inte har en rättvis lön i förhållande till någon annan.

Jag vidhåller att det stora problemet ändå inte är eventuellt osakliga löneskillnader. De är inte så uppseendeväckande som Maria Larsson hävdar. Det stora problemet är att det är så svårt att bryta mönstret, dvs. att rekrytera män till vissa befattningar, t.ex. assistenter och registratorer, och att rekrytera kvinnor på chefsbefattningar. Det är det stora mönstret. Där erkänner jag villigt att Regeringskansliet inte har lyckats, liksom det är en vanlig företeelse på andra arbetsplatser. Där skulle jag vilja att vi blev mycket bättre.

Just när det gäller det som Maria Larsson frågar om, dvs. de osakliga löneskillnaderna, har vi som arbetsgivare uppträtt på ett föredömligt sätt i vårt samarbete med parterna på arbetsmarknaden för att komma till rätta med det fenomen vi ogillar. Däremot har vi, än så länge, inte jämna lön-nivåer för män och kvinnor. Det beror helt enkelt på könsrollsmönstret vid rekryteringen – tyvärr.

Anf. 6 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Statistiken kan vi träta om. Jag redovisade statistik enligt den kodning som har gjorts på Regeringskansliet. Det kvarstår att det finns löneskillnader mellan män och kvinnor och att skillnaderna ökar. Det är anmärkningsvärt.

Jag håller med vice statsministern om att parterna har ett oerhört stort ansvar i frågan. De ska i allra högsta grad vara involverade i arbetet.

Nu har det tillsatts en partssammansatt grupp på Regeringskansliet. Det är bra. JämO uttrycker det som att ett projekt har startat. Det är bra. Det är kanske den kritik som har framförts som har skyndat på den processen något. Det är lite märkligt att inte mer har gjorts åt saken innan den just gångna hösten. Tycker inte statsrådet själv så? Jämställdhetslagstiftningen har funnits i tio år med ett krav på lönekartläggning. Det verkar då lite märkligt för mig att tillsätta en arbetsgrupp i ett projekt just denna höst. Kartläggning och uppföljning ska vara en reguljär verksamhet, inte ett projekt.

Sedan får vi kanske inte veta hela sanningen om JämO:s granskning när JämO ser över Regeringskansliet. JämO tillsätts ju av regeringen och har knappast en riktigt självständig roll i sin granskning. Det är tråkigt. Jag tycker att vi ska ha ett annat förhållningssätt i fråga om tillsättningen av JämO.

Statsrådet tog i sitt svar och i sina inlägg upp ytterligare en aspekt på jämställdheten, nämligen att det i Sverige finns för få kvinnor i högre

befattningar. Det är någonting som Sverige får kritik för i internationella organ. Så är fallet också i Regeringskansliet. Jag välkomnar ambitionerna att ändra på detta. Jag önskar er lycka till, men det behövs fler strategier än välvilliga uttalanden.

Mona Sahlin lovade när hon var jämställdhetsminister att också åtgärda detta. Men det har inte hänt mycket sedan dess. Det var sex år sedan. Det är ord utan handling.

När nu ett stort antal myndighetschefer tillsattes under år 2000 var bara 25 % av dem kvinnor. Det ändrade inte proportionaliteten.

Anledningen till min interpellation är att jag tycker att det finns ett värde i att regering, riksdag, kommuner och offentliga institutioner är föredömliga i det man vill åstadkomma som en samhällsförändring. Människor gör inte som man säger utan som man gör. Det gäller inte bara barn!

Nu har regeringen sagt många ord om jämställdhet, men det skramlar ihålligt om det inte följs av handling. Mitt råd är följande: Sluta snacka så mycket. Dra upp huvudet ur sanden och starta verksamheten.

Anf. 7 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är självklart att Regeringskansliet har arbetat med denna fråga i många år, framför allt gäller det de osakliga löneskillnaderna. Annars hade vi inte varit på den nivå vi är på i dag. Jag vidhåller att det inte alls finns osakliga löneskillnader av det slag Maria Larsson talar om.

Arbetet måste vara så mycket bredare än så. Det arbetar vi nu extra mycket med. Vi har samma åsikt. Regeringskansliet, riksdag och offentliga arbetsgivare överlag ska vara föredömen. Det är klart att det aldrig räcker med att säga så, man måste också se till att dessa ord följs upp i handling. Men det är inte bara arbetsgivarens sak. Det handlar om att bryta ett könsrollsmönster i samhället. Vi kan inte tvinga män att bli sekreterare. De måste faktiskt också söka tjänsterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2001/02:134 om barnens hälsa

Anf. 8 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Marianne Samuelsson har i en interpellation frågat statsministern vilka åtgärder han ämnar vidta för att förbättra situationen för barn. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill först säga att jag delar Marianne Samuelssons grundläggande åsikt att barns hälsa är en viktig fråga.

Om man studerar vilka hälsorisker barn och ungdomar är utsatta för kan man konstatera att barns fysiska hälsa blivit allt bättre. Allt färre barn dör under sin uppväxttid. De sjukdomstillstånd som ökat är bl.a. astma, allergi, överkänslighet och psykisk ohälsa. Detta är givetvis oroväckande, och ansträngningar behövs för att motverka denna utveckling.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

Situationen i barnens hem är av grundläggande betydelse för hur barnen mår. Föräldrar som är pressade ekonomiskt och tidsmässigt har ofta svårt att fungera i sina föräldraroller. Full sysselsättning och en väl utformad familjepolitik är viktiga förutsättningar också för barnens hälsosituation.

Dessa frågor står i centrum för regeringens politik. Maxtaxan inom förskolan och förbättringarna inom föräldraförsäkringen är ett sätt att lätta på den ekonomiska pressen på barnfamiljerna.

Föräldrautbildning är ett viktigt instrument för att stödja föräldrar i deras föräldraroll. Folkhälsoinstitutet fick nyligen i uppdrag att beskriva och utvärdera hur föräldrautbildningen fungerar i Sverige och att stödja metodutveckling inom området. Det faktum att uppdraget givits till Folkhälsoinstitutet innebär att hälsoaspekterna kommer att spela en viktig roll i detta utvecklingsarbete. Ett budskap som det säkert kan vara viktigt att förmedla till föräldrarna är att de inte ska sätta för hård press på sina barn.

Förskola och skola är barnens andra viktiga huvudmiljö. Att barnen mår bra i denna miljö är av största vikt för deras hälsa och för deras inlärning. Grunden för detta är att miljön är trygg och så fri från stress som möjligt. Det är också viktigt att personal och elever har respekt för varandra och avstår från kränkande behandling.

Barnombudsmannen har uppmärksammat problemet med stress bland barn bl.a. genom det seminarium som interpellanten nämner.

Regeringen har nyligen överlämnat en proposition till riksdagen om elevhälsovården, *Hälsa, lärande och trygghet* (prop. 2001/02:14). Propositionen betonar vikten av en väl fungerande elevhälsovård och sambandet mellan hur barnen mår och deras skolprestationer. Även om elevhälsovården måste utformas efter lokala behov och förutsättningar är det ändå viktigt att den har tillräckliga resurser och behövlig kompetens för att ge skolan en hälsofrämjande inriktning.

När det gäller att ta hand om barn som blir sjuka eller skadade har vi i Sverige en väl fungerande hälso- och sjukvård som tillfredsställer de flesta behov. Det område som behöver utvecklas ytterligare är barn- och ungdomspsykiatri. I den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården som regeringen presenterat ingår en förstärkning av barn- och ungdomspsykiatri som en viktig punkt.

Det är givetvis viktigt att hälso- och sjukvården har kompetens att ta hand om barn och ungdomar som behöver stöd, liksom att ta del i ett hälsofrämjande arbete för barn och unga. Socialstyrelsen har nyligen överlämnat en rapport till regeringen om hur barnkompetensen inom hälso- och sjukvården kan förbättras. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Jag hoppas att dessa exempel på olika åtgärder som vidtagits bekräftar att regeringen tar frågan om barns hälsa allvarligt. Sedan vill jag understryka att det viktiga barnhälsoarbetet sker lokalt ute i landet i de miljöer där barnen finns. Det är viktigt att alla de människor som är engagerade i detta arbete får ett erkännande för sina insatser och ett stöd i den dagliga verksamheten.

Anf. 9 MARIANNE SAMUELSSON (mp):
Fru talman! Tack för svaret.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

Jag ställde frågan till statsministern därför att jag tycker att barn och barnens framtid är en så övergripande fråga att den egentligen går in på alla politikområden och att det därför borde vara ett intresse för statsministern att få vara med och engagera sig i den debatten.

Svaret är bra såtillvida att det riktar in sig på vad som gäller i dag och vad som är på gång.

Jag reagerar lite grann på det som statsrådet säger om tiden med barnen och full sysselsättning. Det är viktigt att barnfamiljerna har en bra ekonomi, men samtidigt är det viktigt att barnfamiljerna har tid med sina barn. När jag då läser att full sysselsättning är viktigt undrar jag hur lång den sysselsättningen ska vara. Innebär det att alla ska arbeta åtta timmar per dag? Då är det inte så lätt att vare sig orka med barnen eller kunna ge barnen tackning för de behov de har.

Precis som statsrådet säger ligger väldigt mycket av de här frågorna på kommunal nivå och landstingsnivå. Det innebär samtidigt att man från regeringsnivå kan stimulera den verksamheten och därigenom påverka situationen för barnfamiljerna.

Det finns några viktiga delar av detta som jag vill ägna mig lite extra åt.

Det gäller den ojämlikhet mellan barnfamiljer som man kan se i dag och – vilket man kan läsa om i rapporter – som slår igenom hälsomässigt. Det är de familjer som har svag ekonomi, låg utbildning osv. som märks i statistiken eftersom deras barn drabbas av ohälsa i större utsträckning än de barn som har det bättre.

Det finns en mängd skrämmande tidningsartiklar om hur barn har det i vårt välfärdsland – jag har här några notiser från bl.a. TT. Ibland kan man naturligtvis tycka att de målar en mörk bild, men samma sak kan man ju läsa om i Valfärdsbokslutet, som inte hade som syfte att måla en mörk bild. Bilden är alltså ganska mörk ändå.

Barn – framför allt i de familjer som inte har det så bra – har det oerhört svårt i vårt land. Det märks när man tittar på barnpsykiatrin. Där finns det köer på uppemot ett år, och det tycker jag är helt oacceptabelt. Ett år i ett barns liv är väldigt lång tid, och att under en så lång period vänta på att få hjälp gör naturligtvis oerhört stor skada, inte bara för barnet utan också för hela familjen, som har en trängd och svår situation.

Barn till missbrukare tas fortfarande inte om hand på ett bra sätt. De får fortfarande inte den förebyggande hjälp som de egentligen skulle behöva. De kan inte få den hjälp och det stöd som de behöver hemma. Där är det också oerhört viktigt att man satsar från samhällets sida och ser till att just den barngruppen får extra stöd och hjälp. Vi i Miljöpartiet har sett till att det finns budgetpengar till den här gruppen. Men man måste också stimulera så att de verksamheterna kommer i gång. Det får inte bli som med kontaktdagarna: Det var en bra tanke, men det var inte många som visste om att de kunde utnyttja den möjligheten. Resultatet blev att det var få som tog vara på den.

Det finns mycket som behöver göras. Visst låter det bra med mera föräldrautbildning, men under alla mina år har det såvitt jag vet bara funnits föräldrautbildning strax innan man får barn och föräldragrupper

strax efter att man har fått barn. Sedan, när man har blivit tonårsförälder, finns det ofta inga grupper alls att söka sig till.

Jag undrar om statsrådet har tänkt stimulera så att sådana grupper kommer till stånd.

Anf. 10 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag vill gå tillbaka till ingången att det finns en risk för att vi ser en väldigt mörk bild och på grund av mörkret inte ser möjligheterna. Det är ett faktum att de allra flesta barn i de allra flesta miljöer mår väldigt bra. Om man kan konstatera det är det lite lättare att koncentrera sig på de områden där det ser illavarslande ut. Marianne Samuelsson nämner några av dem. Ett av dem handlar om att det t.ex. krävs insatser inom barn- och ungdomspsykiatri. Det har vi också pekat på i den proposition som riksdagen har haft möjlighet att ta ställning till.

En möjlighet är att med hjälp av lokalt utvecklingsarbete skapa nära miljöer för unga föräldrar och barn för att ge dem stöd i ett tidigt skede. Det är viktigt med föräldrarnas stöd, men det är också mycket viktigt att de unga föräldrarna får hjälp redan från början.

Jag vill peka på den familjecenterutveckling som finns i de allra flesta kommuner, där man har ett nära samarbete mellan mödravård, barnavård och öppen förskola, och socialtjänst i de fall där det behövs. Den samverkan bildar en sorts första front just för de unga föräldrarna och kan på ett tidigt stadium vara den länk som behövs för att unga föräldrar ska få hjälp.

Det är sant att vi ser med oro på den ökande stressen rent generellt. Den drabbar ofta unga föräldrar.

Full sysselsättning innebär inte att alla ska arbeta åtta nio timmar om dagen. Full sysselsättning är ett uttryck för att vi faktiskt inte vill tillåta människor att gå arbetslösa. Vi ska erbjuda människor möjlighet till kompetensutveckling och vidareutbildning, så att de kan få ett arbete.

Det är viktigt om vi ska kunna komma åt de brister och den ojämlikhet som yttrar sig i svag ekonomi och långvarig bortovaro från arbetsmarknaden och som därmed påverkar barns uppväxtmiljö och uppväxtvillkor negativt.

Brister i jämlikheten mellan barn följer naturligtvis ofta med föräldrarnas olika ekonomiska villkor. Det handlar också om barns säkerhet, barns hälsa och barns uppväxtvillkor i mer allmän mening. Därför är generell välfärd och generella insatser viktigast också för utsatta barn.

Anf. 11 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag håller med om att vi borde ha en generell välfärd i detta land, som ger alla lika möjligheter. Samtidigt vet jag att så inte är fallet.

I går stod det att läsa om kvinnojourerna i tidningen. Kvinnojourerna räcker inte till. Förra året sökte 693 kvinnor skydd på kvinnojourerna. Samtidigt tvingades man säga nej till 578 kvinnor och barn för att man inte hade rum för dem.

Det är en helt ideell verksamhet som inte sköts av den generella välfärden. Alla har inte denna möjlighet att söka skydd.

Jag tycker mig kunna se att det finns tendenser till att mer och mer får skötas av ideella organisationer eller av familjenätverk, som man har till

stöd och hjälp. Det drabbar de svaga grupperna ännu mer, eftersom de oftast inte har det nätverk som behövs omkring sig.

Jag läste en rapport. Man hade undersökt hur kommunerna i Västra Götaland hade agerat i fråga om 100-kronan, som alla barnfamiljer skulle få. Barnbidraget skulle höjas. Det visade sig att ungefär hälften av kommunerna gav pengarna till barnen. Resten behöll pengarna i kommunekonomin.

Det är ganska skrämmande att man inte mår mer om barnen allmänt eller om de barn som har det allra sämst, nämligen socialbidragstagarbarnen.

Man kan se att antalet barn i varje grupp i förskolan har ökat. Jag läste en rapport som visade att det 1990 i snitt fanns 4,2 barn per årsarbetare. 2000 var det uppe i 5,4. Det har ökat med mer än ett barn per anställd på tio år. Det innebär naturligtvis att tiden med barnen minskar i samma omfattning. Kvaliteten riskerar att bli betydligt sämre, och barnen får mindre vuxenkontakt eftersom andelen vuxna blir mindre.

Det tycker jag är oerhört oroande. Jag tror också att det är en anledning till att vi kan se mer stressade barn. Samtidigt som vuxna får mindre tid med barnen blir barnen mer stressade. Barn är omedelbara. De vill kunna få prata när de känner att de vill prata. De har behov av direktkontakt. De kan inte vänta och komma tillbaka med sin fråga, för då har de redan bytt spår och är inne på något annat.

När de vuxna blir färre får barnen mindre tid, och man lyssnar mindre på dem. Jag är helt övertygad om att de barn som redan har det lite svårt – som språkligt kanske inte är lika välutvecklade som de andra i gruppen – drabbas ännu mer av att det finns färre vuxna per barn.

Jag vet att det ligger på kommunerna att planera, men jag tycker samtidigt att staten måste ge tydliga signaler om att vi måste satsa på kvalitet. Alla barn ska ha rätt till en vuxen som har tid med dem, och det ska vara kvalitet i verksamheten.

När man talar om full sysselsättning finns det all anledning att se till att fler sysselsätts inom barnomsorgen och skolan, så att man kan öka kvaliteten och antalet vuxenkontakter. Då tror jag att väldigt många barn skulle må mycket bättre.

Anf. 12 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att grunden för den generella välfärden är att människor har arbete och att de har ett gott arbete. Det arbete som pågår i regering och riksdag, men också i många kommuner och landsting och inte minst i det privata näringslivet, för att förbättra arbetslivets villkor påverkar självklart också barnens utgångsläge. Vi vet att det finns starka samband mellan hur föräldrarna har det på arbetet och i vilken omfattning de orkar med barnen när de är hemma med familjen.

Det finns strategiska ställningstaganden från Socialdemokraterna och från regeringen – också i samarbetet med Miljöpartiet – när det gäller kvalitetsförbättringar i förskolan och skolan. Det handlar i båda fallen om ökat antal vuxna i skolan, med olika kompetenser och olika professionell ingång.

Jag vill också peka på den förlängda föräldraförsäkringen, som innebär en möjlighet för föräldrar att utnyttja föräldraförsäkringen väldigt flexibelt, så att de får mer tid för sina barn. Det gäller inte bara under de

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

första månaderna då barnet är som minst. De ska kunna fördela tiden och använda den också när barnet är äldre.

När det gäller möjligheten för kommuner att öka andelen anställda föreslår vi ett särskilt stöd för att förebygga en demografisk förändring och ge möjlighet till kvalitetsförstärkningar i kommunerna. Allt hänger samman. Grunden för generell välfärd, som strukturellt är det bästa både på kort och lång sikt för att vi ska kunna gynna barns hälsa, är att vi har möjlighet att finansiera den.

Det är precis som Marianne Samuelsson säger: Det krävs också enskilda insatser för ensamförsörjarkushållen. Det krävs enskilda insatser vad gäller barn och ungdomspsykiatri, som vi diskuterade. Det krävs också särskilda insatser när det gäller forskning och annat kring barns astma och allergi. Regeringen har nu också skapat en särskild barnsäkerhetsdelegation för att se över barns hälsa utifrån ett säkerhetsperspektiv.

Allt detta krävs också, men i grunden är det viktigt att ha en generell välfärd. Det gynnar barn i utsatta miljöer bäst.

Anf. 13 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag håller med om att det är viktigt för våra barn och för framtiden. Jag tror att vi är överens i stora drag. Samtidigt saknas mycket av detta i verkligheten. Det är bra idéer och en bra värdegrund att stå på, men det måste också bli verklighet för de människor som bor i vårt land.

Tyvärr är arbetsmarknaden sådan i dag att väldigt många kvinnor missgynnas. Det är inte välkommet att ha barn på arbetsmarknaden i dag, för arbetsgivaren kräver så oerhört mycket av arbetstagaren. Det i sin tur gör att de som har jobb tvingas stressa på jobbet. Det krävs så mycket att man kanske inte riktigt orkar med sitt barn när man kommer hem.

Det kan vara anledningen till att många väntar väldigt länge med att skaffa barn eller avstår från att skaffa barn. Man vågar helt enkelt inte, på grund av att arbetsmarknaden ser ut som den gör.

Då gäller det att vi ställer krav på arbetsmarknaden och att arbetsmarknadens parter ser till att driva frågorna på så sätt att vi får en barnvänlig arbetsmiljö. Man ska både kunna ha barn och arbeta i vårt land. Det tror jag är jätteviktigt i de här sammanhangen.

Den andra delen som är oerhört viktig är att vi från samhällets sida måste ge ett starkt stöd till dem som bäst behöver det, till de barnfamiljer som har det sämst. Deras ekonomi och deras situation måste förbättras. Alla rapporter i dag pekar på att klyftorna tyvärr har ökat, vilket naturligtvis gör att skillnaden mellan barnen när de kommer till dagis och skola blir större. Jag känner att det fattas en bit här. Det måste till lösningar så att vi förbättrar just för de grupperna, så att vi inte får ett samhälle som är ännu mer tudelat än det som vi redan i dag kan se.

Anf. 14 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Marianne Samuelsson säger att det i praktiken saknas ett reellt stöd för barn i utsatta situationer. Det är klart att det är väldigt mycket som behöver göras, och vi har under den här debatten pekat på ett antal saker. Jag behöver inte upprepa dem.

Det är precis som Marianne Samuelsson säger, att det dessvärre finns tendenser på arbetsmarknaden i dag som missgynnar främst kvinnor men ganska ofta båda småbarnsföräldrarna. Det gäller arbetstidens förlägg-

ning. Det handlar om möjligheten att påverka sin arbetsinsats, så att det går att kombinera arbete med barn och familj. Detta har vi också haft anledning att diskutera i en del andra sammanhang.

Det arbete som regeringen nu gör för att förebygga och förhindra ohälsan i arbetslivet har också det perspektivet, hur man ska kunna minska stressen över hela arbetsmarknaden och göra det möjligt för människor att arbeta ett helt arbetsliv, också då de är unga och har barn och familj.

Jag vill återigen stryka under att det handlar om generella insatser på hög nivå. Det ska vara en god kvalitet i förskolan, vilket jag tror att vi är överens om, tillräckligt små barngrupper för att barn ska bli sedda och en bra kvalitet i skolan med flera olika professionella insatser både på elevhälsovårdssidan och, självklart, när det gäller lärare. Har man denna höga nivå minskar också omfattningen av enskilda insatser, men de går inte att ta bort – de krävs. Det gäller särskilt stöd till barn med särskilda behov, insatser för ensamförsörjarkushåll osv. De generella insatserna behövs därutöver för att minska både inkomstklyftor och klassklyftor och för att ge alla barn en möjlighet att växa upp under så goda villkor som möjligt och att leva med god hälsa.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 2001/02:135 om vårdbidrag för funktionshindrade barn

Anf. 15 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Cecilia Magnusson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att det ska finnas en retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade barn i likhet med övriga handikappstöd.

Fram till årsskiftet 2001/02 har det funnits möjlighet att beviljas vårdbidrag retroaktivt i upp till tre månader före ansökningsmånaden, under förutsättning att rätten till förmånen inträtt. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2002 att denna möjlighet skulle slopas fr.o.m. den 1 januari i år. Riksdagen har bifallit förslaget.

Den tid som olika stöd kan utges retroaktivt varierar beroende på vilket stöd som avses. Vårdbidrag har fram till den 31 december 2001 kunnat utges i upp till tre månader före ansökningsmånaden. I underhållsstödssystemet finns det möjlighet till retroaktivitet i upp till en månad före ansökningsmånaden. Motsvarande möjlighet till retroaktivitet för bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar saknas helt. För att uppnå en större likformighet inom de familjeekonomiska stöden anser jag det därför motiverat att helt slopa retroaktiviteten inom vårdbidraget. Förändringen är en rimlig anpassning till de regler som gäller för övriga stöd inom politikområdet Ekonomiska familjepolitiken.

Jag avser alltså inte att vidta några åtgärder för att förändra nyligen ändrade regler.

Anf. 16 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Artigheten kräver att man tackar för svaret. Tyvärr är det inte mycket mer. Antingen vill statsrådet inte svara på frågan eller så finns det inget svar. Det är lika illa båda delarna.

Det här är en viktig fråga ur väldigt många aspekter och den har många bottnar. Tidigare, före årsskiftet, kunde man få respit med att söka samhällets hjälp för ett funktionshindrat barn när man behövde det. Det här är små barn, barn upp till 16 år, som är i särskilda behov, som statsrådet i den tidigare interpellationsdebatten talade sig så varm för.

Som förälder till ett funktionshindrat barn är det inte det första man tänker på att gå till försäkringskassan och söka bidrag när ens barn blir sjukt. I dag ökar antalet psykiskt sjuka. De står för hälften av dem som nybeviljas vårdbidrag vid funktionshinder. Att ett barn blir psykiskt sjukt måste vara en fasansfull upplevelse för en förälder. Hela ens energi inriktas på att hjälpa barnet att få adekvat vård och omvårdnad. Föräldrarna ska dessutom pallra sig till försäkringskassan för att få det vårdnadsbidrag som de kan ansöka om. Det är vad regeringen nu kräver. Inte bara regeringen utan även Miljöpartiet är med på detta nya beslut.

Jag ska rätta statsrådets svar. Det var en majoritet i riksdagen som var med på det här beslutet. Moderata samlingspartiet motsatte sig beslutet att ta bort retroaktiviteten vid ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Det här är också, fru talman, en likabehandlingsfråga, för det är en del av handikappolitiken, anser jag. Från det att man är 16 år kan man få vårdbidrag inom handikappersättningen, men före 16 års ålder är det endast vårdbidrag för funktionshinder som kan komma i fråga. När det gäller handikappersättningen och vårdbidrag är retroaktiviteten, möjligheten att söka för tid innan man ansöker, två år. Men när det gäller vårdbidrag för funktionshindrade barn finns det inte ens en möjlighet till undantag. Man har ingen möjlighet att få vårdbidrag före ansökningsmånaden. Det är inte mänskligt. Det är inte omtanke om de mest utsatta människorna i vårt samhälle, de som den generella välfärden verkligen skulle måna om, de som inte kan klara sig på egen hand.

Statsrådet säger att det här är en familjepolitisk fråga och säger att det inom underhållsstödet finns en retroaktivitetsmöjlighet men att det inte förekommer i några andra stöd. Men jag kan upplysa statsrådet om att det finns när det gäller både föräldraförsäkringen, barnbidraget, barnpensionen och bidrag i samband med adoptioner. Samtliga dessa bidrag kan man få retroaktivt. Kan statsrådet förklara för mig vad det är regeringen menar? Vad är sambandet? Vad är det viktiga med att ta bort retroaktiviteten?

Anf. 17 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Den viktigaste frågan är naturligtvis kostnadsökningen inom vårdbidraget som sådant och att förändringen inte syftar till att ta ifrån någon något vårdbidrag utan att skapa en ny organisation för vårdbidraget.

Vårt stora bekymmer med vårdbidraget har nog inte varit att retroaktiviteten har varit en stor fråga, mer än möjligen i några enstaka fall. Jag håller med Cecilia Magnusson om att det kan finnas fall då man råkar in i en situation där informationen om att man kan söka kommer i samband

med att barnet har behov av vård och behandling. Man kanske inte ser till den ekonomiska situationen just när man är med ett barn på sjukhus t.ex.

Men vi har nog från Regeringskansliets och Riksförsäkringsverkets sida koncentrerat oss på en annan del av vårdbidraget. Det har handlat om de oerhört långa handläggningstiderna. Det har handlat om att det har varit stora olikheter över landet när det gäller på vilket sätt man har fattat beslut och på vilket sätt man har tolkat merkostnadsfrågor och själva vårdbidraget.

Jag har inte uppfattat att det faktum att de ändå har möjlighet till god information och kan söka ett vårdbidrag framåt i tiden, och att man inte går in på dem som i dag har godkända vårdbidrag och gör någon förändring, skulle vara en väldigt stor och problematisk fråga, även om jag håller med Cecilia Magnusson om att det naturligtvis kan finnas enskilda fall där det kan uppstå en sådan ojämnheter eller ett sådant problem i övergången från det tidigare systemet till det som nu gäller från den 1 januari.

Det stora bekymret som jag ser är ändå just ojämnheten över landet och att man har så olika handläggningstider och bedömningsunderlag.

Nu har man nyligen fattat beslut om detta, och på den konkreta frågan från Cecilia Magnusson, om jag har för avsikt att förändra det beslutet, är mitt svar att jag inte har någon avsikt att nu föreslå någon sådan förändring.

Anf. 18 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag hoppas att fru talman inte är lika förvirrad som jag. Om detta är en budgetfråga eller en principfråga är ju rätt avgörande. Om det är en principfråga, menar då statsrådet Thalén att retroaktiviteten i alla bidrag ska tas bort, eftersom statsrådet i sitt svar säger att det är en anpassning till de regler som gäller övriga stöd inom politikområdet? Det är i så fall en ny information. Men varför i herrans namn börjar statsrådet Thalén och regeringen med dem som mest behöver en retroaktivitet, dem som är sjuka och svaga redan innan? Varför börjar inte statsrådet Thalén med dem som är friska och krya? Det gäller t.ex. föräldraförsäkringen, eftersom de allra flesta barn trots allt inte har några funktionshinder. Men där börjar inte statsrådet Thalén med att ta bort retroaktiviteten. Där finns den t.ex. om hinder förelegat eller om det finns särskilda skäl. För unga och friska kan man göra undantag, men inte för människor med svåra sjukdomar som kräver särskild tillsyn, människor med särskilda behov.

Det finns faktiskt prioriteringar som man borde tillämpa inom detta område. Att sedan de långa handläggningstiderna skulle kortas genom att man tog bort retroaktiviteten förstår jag inte att man kan få ihop på ett rimligt sätt.

Detta är ju väldigt mycket ett stuprörstänkande. Inom andra delar inom socialförsäkringen diskuterar vi hur man skulle kunna samverka inom olika områden. Här är ett exempel på stuprörstänkande mellan handikappolitik för vuxna och handikappolitik för barn. Och statsrådet tror inte att det här är någon stor problematisk fråga. Men är statsrådet Thalén medveten om hur många människor per år som söker vårdbidrag för funktionshindrade barn? Kan statsrådet svara på hur många ansökningar det är? Det är nämligen alla dessa som drabbas av dessa striktare regler.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

Om det är en budgetfråga och inte en principfråga så har ju riksdagens majoritet under året fattat beslut om maxtaxa – miljarder kronor som regeringen har ansett att man kan sprida ut över Sveriges barn i förskoleåldern. Men här handlar det om några hundra miljoner kronor som man inte kan tillägna de människor som bäst behöver det, nämligen barn med funktionshinder. Vad är det för logik i detta, Ingela Thalén?

Fru talman! Jag måste fråga: Hur kan statsrådet stå här och säga att hon inte tänker göra någon särskild insats, vilket var ett vanligt förekommande uttryck i den tidigare debatten, för dessa människor som väldigt väl behöver det? Och hur många barn är det som varje år faktiskt är i behov av en retroaktivitet när det gäller ansökan om vårdbidrag?

Anf. 19 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag vet inte om Cecilia Magnusson medvetet eller bara som en sorts demagogisk fint i diskussionen blandar ihop inkomstrelaterad föräldraförsäkring med vårdbidrag, som är ett särskilt stöd som man fattar beslut om i enskilda fall, med andra typer av socialpolitiskt ekonomiska insatser när hon säger att detta är ett uttryck för ett stuprörstänkande.

Sedan säger Cecilia Magnusson att jag har påstått att vi har tagit bort retroaktiviteten därför att vi ska få mer utrymme för att korta handläggningstiderna. Så sade jag inte. Jag sade att jag inte har uppfattat att borttagandet av retroaktiviteten har drabbat någon av dem som i dag har vårdbidrag. Däremot är det så att vi under åren som har gått har konstaterat att handläggningstider och underlaget till beslut om vårdbidrag och merkostnadsersättningar har varit föremål för en hel del kritik och granskningar, och den delen av vårdbidragsfrågan har varit mitt största bekymmer, inte det faktum att man hade förmånen och möjligheten att få retroaktivitet.

Jag sade dessutom, Cecilia Magnusson, att jag kan se att det i några enskilda fall kan vara ett bekymmer för en enskild förälder om man i en viss situation är med sitt barn på sjukhus, om man är inne i en sjukvårdande behandling eller på något annat sätt arbetar med barn och kanske inte just då ser ekonomin som ett stort problem. Det måste vi naturligtvis arbeta med för att upplysa och ge information till föräldrar på ett sådant sätt att de, förutom med sjukvården, också tar kontakt med försäkringskassan när de ser att barnet är i sådant behov och man själv har uppfattningen att man bör ha rätt till vårdbidrag eller merkostnadsersättning, därför att tiden med barnet tar så stor del av föräldrarnas tid i anspråk.

Att Cecilia Magnusson blandar ihop detta med en hel del andra ersättningar och en hel del andra förmåner inom föräldraförsäkring och annat tycker jag inte gagnar saken. Jag lyssnar på vad Cecilia Magnusson säger, men jag konstaterar också att frågan om retroaktiviteten i dess totala omfattning inte bör vara en så dramatisk fråga som Cecilia Magnusson gör den till, även om dramatiken i sig kan vara stor för en enskild familj och ett enskilt barn. Det är jag fullt medveten om.

Sammanfattningsvis handlar det om totalt 20 000–25 000 barn. Men de allra flesta av dem har vårdbidrag redan i dag.

Anf. 20 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Det är inget demagogiskt knep. Jag citerade bara statsrådet Thaléns svar på min interpellation där hon själv tar upp övriga stöd inom politikområdet Ekonomiska familjepolitiken, och föräldraförsäkringen är väl trots allt inom politikområdet Ekonomiska familjepolitiken, om jag inte helt har missuppfattat det, eller om det är nya principer som gäller från i dag.

Det talas om handläggningstider. Skulle den enskilda människan som råkar ut för detta, eller för den delen handläggarna på försäkringskassan, bli av med en massa problem genom att man tar bort retroaktiviteten? Jag förstår inte sambandet däremellan.

Beträffande enskilda fall så är det föräldrar till uppemot 5 000 pojkar och flickor som varje år nyansöker om vårdbidrag med anledning av funktionshinder. Det är inte fråga om ett enskilda fall utan om tusentals människor som är utsatta för detta varje år.

Att då begära att de från första dagen ska ansöka om detta – som statsrådet och regeringen och också en majoritet av riksdagen nu faktiskt kräver – är otillständigt, tycker jag. Det är skönt att jag i dag har gjort statsrådet uppmärksam på dessa fall och att statsrådet ska arbeta vidare med saken.

Det minsta man kan begära för dessa människor i en så väldigt utsatt situation är ändå att man kan få retroaktivitet om hinder förelegat eller om det finns särskilda skäl. Det är den lägsta nivån. Som moderat anser jag att det borde finnas retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag, men jag förstår att så långt räcker inte statsrådets Thaléns medmänsklighet.

Anf. 21 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! En debatt om huruvida Ingela Thalén är medmänsklig eller inte ska vi kanske föra i andra sammanhang. Jag kan tänka mig en lång rad frågor där mätstickan vad gäller min medmänsklighet vida överstiger medmänsklighetstabellen hos Cecilia Magnusson. I och för sig är det där ett lågvattenmärke, så det är kanske inte en särskilt bra avslutning av debatten.

När det gäller retroaktiviteten vid ansökan om vårdbidrag är jag övertygad om att vi, med den förändring som vi nu gör, också kommer att kunna se till att de barn och de föräldrar som framöver har behov av vårdbidrag och merkostnadsersättning får det på ett tillfredsställande sätt, genom information och stöd och hjälp från försäkringskassan.

Retroaktiviteten generellt sett i olika system måste, menar jag, prövas för var och en av de olika ersättningsformer som gäller. Dessutom: Föräldraförsäkringen är en *försäkring*, inte ett vårdbidrag. Det vet också Cecilia Magnusson som ju är ledamot av socialförsäkringsutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

12 § Svar på interpellation 2001/02:151 om elvapunktsprogrammet för ökad hälsa i arbetslivet

Anf. 22 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Désirée Pethrus Engström har frågat mig vad regeringen avser att göra för att få snabba och konkreta effekter för att snarast minska antalet sjukskrivna och sänka kostnaderna i sjukförsäkringen.

Frågorna ställs mot bakgrund av den negativa utvecklingen av antalet långa sjukskrivningar och det åtgärdsprogram i elva punkter som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2002.

Vidare framför Désirée Pethrus Engström att det utredningsförslag om en ny rehabiliteringsorganisation och försäkring som den särskilde utredaren Gerhard Larsson redovisade i betänkandet *Rehabilitering till arbete* (SOU 2000:78) skulle kunna läggas till grund för lagstiftning och snabbt ge ekonomiska effekter på sjukförsäkringen.

Inledningsvis vill jag framhålla att jag delar Désirée Pethrus Engströms oro över utvecklingen av sjukskrivningarna, men jag delar inte uppfattningen att förslagen är för diffusa och spridda och inte har någon snabb effekt på sjukskrivningarna.

Som Désirée Pethrus Engström känner till har ett omfattande utredningsarbete bedrivits inom Regeringskansliet under de senaste åren med anledning av den ökade sjukfrånvaron och ohälsan i arbetslivet. Resultaten visar bl.a. att ökningen av antalet sjukskrivna har flera förklaringar och att orsakssambanden är komplexa. Det finns således ingen enskild faktor som kan förklara ökningen av sjukfrånvaron, utan flera förklaringsfaktorer måste kombineras. All sjukdom resulterar inte i sjukfrånvaro, men det är ofrånkomligt att ett stort antal sjukdomstillstånd i sitt akuta skede omöjliggör all form av arbete. Det är också uppenbart att en betydande del av sjukfrånvaron beror på sjukdomstillstånd som inte alls är relaterade till arbetsplatsen. De studier som gjorts visar dock på mycket starka och tydliga samband mellan arbetsplatser och grad av sjukfrånvaro. Arbetsförhållandena i vid mening påverkar den faktiska sjukfrånvaron både när det gäller att förebygga sjukfrånvaro och när det gäller att förkorta en sjukdomsperiod.

Det är till följd av dessa komplexa orsakssamband som regeringen valt en strategi för ökad hälsa i arbetslivet i elva punkter som innehåller ett brett spektrum av åtgärder. Denna strategi innehåller åtgärder för att förebygga ohälsa i arbetslivet, åtgärder för att förbättra rehabiliteringen av dem som drabbas samt vissa åtgärder för förbättrad tillgänglighet till behandling inom hälso- och sjukvården. Bl.a. ingår arbetsmiljö, ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare, hälsobokslut, formerna för sjukskrivningsprocessen samt förbättrad statistik och forskning.

Jag vill i anslutning här till understryka att en förlängd sjuklöneperiod är en av flera tänkbara ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att förebygga ohälsa. Denna liksom andra sådana drivkrafter kommer att närmare utredas och diskuteras för närvarande med arbetsmarknadens parter i de trepartssamtal som regeringen tagit initiativ till. Genom dessa samtal kommer samråd att ske med parterna i fråga om genomförandet av elvapunktsprogrammets olika delar.

Utredningen Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet avlämnade nyligen sitt slutbetänkande till regeringen (SOU 2002:5). I direktiven till

den utredningen angavs att förslagen i bl.a. betänkandet *Rehabilitering till arbete* (SOU 2000:78) ska behandlas i översynsarbetet. Slutbetänkandet om *Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet* har just sänts ut på remiss.

Avslutningsvis vill jag meddela att regeringen planerar att i olika sammanhang återkomma med förslag med inriktning på att öka hälsan i arbetslivet bl.a. med utgångspunkt i de nämnda utredningsförslagen.

Anf. 23 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill naturligtvis börja med att tacka statsrådet Ingela Thalén för att hon är här och svarar på frågorna i min interpellation.

Tyvärr måste jag också säga att jag inte har fått mina frågor besvarade i den utsträckning som jag hade önskat. Elvapunktsprogrammet innehåller flera olika förslag som innebär ganska genomgripande förändringar för företag, försäkringskassor, företagshälsovård m.fl. Inte heller kan jag se att det i svaret på frågan om förlängd sjuklöneperiod är riktigt utrett om vi är för eller mot förlängd sjuklöneperiod.

Är det så att detta på allvar övervägs, då är jag allvarligt oroad – av flera olika anledningar som jag återkommer till.

Min första fråga i interpellationen handlar om hur regeringen ska agera för att snabbt få effekt i arbetet med att minska antalet sjukskrivningar. Då är det inte acceptabelt att få svaret: Vi har tillsatt flera utredningar och vi jobbar vidare med utredningar och remissvar. Det har vi ju fått i flera år, samtidigt som antalet sjukskrivningar allvarligt ökar.

Min andra fråga handlar om varför man inte tog till vara förslaget i Gerhard Larssons utredning som kom förra året, *Rehabilitering till arbete – en reform med individen i centrum*. Där har man analyserat att det finns olika anledningar till sjukfrånvaron och att det därför behövs olika insatser – ibland från arbetsgivaren, ibland från sjukvården och ibland från speciella rehabiliteringskliniker. Ibland är det företagshälsovården som behöver gå in och titta på arbetsplatsen, och ibland behövs det ett helt annat jobb. Det handlar alltså om flera olika behov och om olika individer.

Frågan är vem som ska samordna det här arbetet; det är den stora frågan. Med en förlängd arbetsgivarperiod menar regeringen att det är arbetsgivaren som ska samordna detta. Men om det inte ens är en sjukdom som handlar om arbetet, hur ska då det här lösas?

När det gäller förslaget om förlängd arbetsgivarperiod oroar, som sagt, statsrådets svar. Regeringen överväger fortfarande att på arbetsgivarna vältra över ansvaret för rehabilitering under 60 dagar, oavsett om det handlar om problem som orsakats av arbetsgivaren eller inte.

Det kan vara lätt att falla i färestun för det förslag som kommer från Jan Rydh. Man tänker att här får arbetsgivaren verkligen ett incitament, men det finns faktiskt fler argument *mot* som allvarligt bör övervägas. Arbetsgivarna har nämligen redan en självrisk genom sina 14 dagar samt det produktionsbortfall som de i dag har i samband med att anställda är sjukskrivna.

Nyligen besökte jag en förskola. Där sade föreståndaren att hon inte ville ha tillbaka de anställda för fort därför att då riskerade hon en ny arbetsgivarperiod. Hur blir det med motivationen för att få tillbaka ar-

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

betstagare om man vet att man riskerar att få kanske 60 dagars sjuklöneperiod?

Vidare handlar det om risk för selektering av dem som redan i dag har svårt att komma in på arbetsmarknaden, såsom handikappade. Men även kvinnor känner att trycket hårdnar – de som har små barn eller sjuka barn eller som riskerar att själva bli sjuka.

I länder med en lång sjuklöneperiod har tydliga effekter på sjukfrånvaron inte kunnat påvisas. Sverige har tidigare provat förlängd sjuklöneperiod, utan effekter.

Dessutom förhindras en tidig samordnad rehabilitering eftersom arbetsgivarna inte alltid är specialister på detta.

Långt ifrån alla sjukdomar är, som sagt, arbetsrelaterade.

Tidningen Kommunaktuellt hade nyligen en artikel med rubriken Förlängd sjuklöneperiod dyrt för kommunerna. Där är man oroad för hur kommunerna ska klara av ekonomin om Jan Rydhs förslag går igenom. Jag skulle därför vilja fråga: Tycker statsrådet verkligen att det fortfarande är rimligt med 60 dagars arbetsgivarperiod?

Anf. 24 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Det som Désirée Pethrus Engström pekar på är ju det som jag försöker stryka under, nämligen att situationen på arbetsmarknaden, oavsett om det gäller den privata eller den offentliga, har så många olika komplexa förklaringar. Det är inte så enkelt som att säga att nu är problemet enbart belastningssjukdomar eller enbart stress, utan det finns väldigt många olika problem.

Den genomgång som är gjord av dem som är långtidssjukskrivna i dag visar att det också där finns en lång rad olika situationer som kräver olika lösningar. Precis som utredaren om rehabilitering pekade på, krävs det flera olika insatser.

Vad regeringen har gjort och det arbete som har påbörjats nu under våren är ett metodarbete med att just ta fram den rätta lösningen för den enskilda individen, dvs. en arbetslivsinriktad rehabilitering men med en högre grad av arbetsmarknadspolitik inblandad, inte enbart hälso- och sjukvård utan också den typen av insatser som ger möjlighet till arbetsprövning, arbetsträning eller byte av arbetsplats, vilket också Désirée Pethrus Engström nämnde.

Jag vill också säga en sak om detta med förlängd arbetsgivarperiod. Désirée Pethrus Engström sade att incitamentet då skulle vara att pressa arbetsgivaren att ta sitt ansvar. Det är naturligtvis en del av diskussionen, men bakgrunden till hela diskussionen är också en annan. Vi vet i dag att 70 % av alla sjukskrivningar slutar före de här 60 dagarna, medan ungefär 30 % av sjukskrivningarna står för 70 % av kostnaderna i hela sjukskrivningssystemet.

Vad vi har sagt när det gäller just det här konkreta förslaget är att vi har väldigt viktiga inslag som underlättar att renodla insatserna för dem som är svårast sjuka. Nu är jag fullständigt klar över den massiva kritik som förekommer från många olika håll. Det är väldigt många viktiga kritiska synpunkter. Men vad regeringen och jag har sagt är att det faktum ändå kvarstår att det krävs en strukturell insats för att underlätta så att vi frigör resurser för att ge stöd och råd till dem som har de riktigt långa sjukskrivningarna. Om inte just den förlängda sjuklöneperioden är

ett bra incitament eller ett bra instrument, då kanske vi i våra samtal med parterna kan hitta en annan form som ger lika goda effekter för den enskilda individen och lika bra inslag i hela systemet. Det skulle underlätta försäkringshandläggningen på ett sådant sätt att de som bäst behöver resurserna, nämligen de som är långvarigt sjukskrivna, får tillgång till rehabiliteringsresurser och stöd från försäkringskassornas handläggare – de är ändå experter – och andra typer av stöd för att kunna komma in på arbetsmarknaden igen, endera till sin gamla arbetsplats eller till ett annat arbete, via utbildning eller på något annat sätt.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 25 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Naturligtvis underlättar det för kassorna om de slipper betala ut sjukpenning för de första 60 dagarna. Men redan i dag hinner de oftast inte med att arbeta med rehabilitering på grund av att resurserna är så knappa inom försäkringskassorna.

Jag tror att det behövs en professionell samordnare som snabbt ser till att rätt åtgärd kommer till skott. Får man då vänta i två månader på att den rätta åtgärden ska ha handlagts av en professionell samordnare, har det gått för lång tid för många. Om två månader har gått är det redan för sent för många att komma igen. Statsrådet vet ju lika väl som jag att varje dag som går under sjukskrivningen är ett problem, därför att man kommer närmare en förtidspension. Därför tror jag att det är olyckligt för arbetsgivaren, för den enskilda individen och med tanke på de kostnader som det kommer att innebära med ett förslag som innebär att arbetsgivarperioden förlängs. Jag tror nämligen inte att arbetsgivaren har kompetens att klara av att jobba med professionell rehabilitering. Det är precis det som Gerhard Larsson tar upp i sin utredning, att det behövs professionalitet på det här området och att kassorna därför snabbt behöver komma in. De kan ju snabbt bedöma om det är ett ärende som de inte behöver agera i. De kan då släppa ärendet om de bedömer att det är något som arbetsgivaren kan göra något åt, och det gör man genom att skicka in sin rehabiliteringsutredning.

Det finns några andra förslag som jag också hade ställt frågor om. Det gäller de 10 miljonerna till företagshälsovården. Jag är lite funder-sam över varför regeringen ska ge privata företag resurser till att arbeta med utveckling av olika metoder, för det gör de ju redan i dag. Det är som sagt var privata företag som säljer tjänster till sina kunder, alltså företagen. Jag skulle vilja ha en liten kommentar till hur det ska gå till rent praktiskt när de 10 miljonerna ska delas ut till privata företag.

När det sedan gäller tvånget på en rehabiliteringsutredning står det egentligen redan i dag i rehabiliteringsförordningen att man måste skicka in en rehabiliteringsutredning efter 28 dagar, om den inte anses obehövlig. Om någon har brutit benet och har kommit tillbaka till jobbet efter en månad, ska arbetsgivaren ändå sättas att skicka in en rehabiliteringsutredning? Jag undrar bara hur försäkringskassorna ska hinna med alla dessa onödiga rehabiliteringsutredningar som ska skickas in.

Till sist skulle jag också vilja få en kommentar till de 9 miljarderna till primärvården och de 3,7 miljarderna som ska gå till att korta värdköer. Hur ska det här förbättra för landstingen? Landstingsförbundet skriver ju på sin hemsida att i princip blir det plus minus noll för landstingen, eftersom staten drar in pengarna på ett annat håll, bl.a. genom

momsindragningar. I princip får de alltså inga extra pengar. Jag skulle vilja ha en liten kommentar till det.

Anf. 26 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Detta med försäkringskassornas professionalitet är vi helt överens om och att det faktiskt behövs strategiska och strukturella förändringar för att professionaliteten ska frigöras.

Vi har lagt fram en lång rad förslag, och det pågår ett metodutvecklingsarbete. Det pågår inte vid sidan om, utan det pågår integrerat med försäkringskassorna. Vi går kassa för kassa så att säga, så att vi inom ett par års tid ska kunna ha arbetat igenom alla kassorna. Jag är helt övertygad om att det kommer att gå mycket fortare än vad vi kan föreställa oss, därför att jag tror att man kommer att hitta konsensus om metoden för att arbeta fram det bästa sättet att få i gång en rehabilitering, och nu talar jag om en arbetslivsinriktad rehabilitering.

När det gäller de 10 miljonerna till företagshälsovården handlar det om utbildning och utveckling av arbetarskydd, arbetsmiljöombud osv. Det är alltså inget bidrag till själva företagshälsovården. Den kräver i och för sig en särskild diskussion. Det är min uppfattning att en mer strategisk insats av företagshälsovården i ett mycket tidigt skede kan betyda väldigt mycket för att korta de långa sjukskrivningarna. Vi återkommer när det gäller företagshälsovårdens insatser för och möjligheter att förhindra långa sjukskrivningar.

Jag har inga kommentarer om varför landstingen har någon annan uppfattning. De facto får landstingens verksamhet under ett antal år en ökning med 9 miljarder kronor. Regeringen har också träffat en överenskommelse med landstingen om de 3,75 miljarder som är fördelade över ett antal år, och vi är överens om att de ska öka tillgängligheten och minska köerna i landet till vård och behandling över huvud taget.

Jag ska också säga en sak när det gäller sjukskrivningen. Désirée Petrus Engström tog inte upp det, men ett av de stora problemen är den slentrianmässiga sjukskrivningen. Då vill jag understryka att de allra flesta människor som blir sjuka behöver kanske både två och tre veckor på sig för att vila ut, men därefter är det mycket sällan så att alla dessa behöver fortsatt passiv sjukskrivning. Det här synsättet vet jag också präglar Jan Rydhs utredning. Det synsättet kommer också att prägla det fortsatta utvecklingsarbetet. Socialstyrelsen har ju fått ett uppdrag att se över sjukskrivningsprocessen. Sjukfrånvaro i form av passiv sjukskrivning efter de första läkande veckorna är nog mer av ondo än av godo. Undantaget är naturligtvis olika typer av sjukdomar, men jag tror att vi talar om människor med sjukdomar som har att göra med den arbetsrelaterade ohälsan i vid mening, som stress, press och belastningssjukdomar. För dem är det bättre att få prova att arbeta efter sin förmåga än att vara helt borta från arbetsplatsen. Men detta har att göra med synen på försäkringsmedicin och synen på sjukskrivningsprocessen. Detta kommer vi också att ägna särskild uppmärksamhet inom ramen för elvapunktsprogrammet.

Anf. 27 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Ja, kassorna ska bli bra på rehabilitering. Det låter bra. Samtidigt vet vi ju att kassornas resurser de senaste åren har minskat med

25 % medan sjukskrivningskostnaden har ökat från 20 till 43 miljarder kronor. Då är det egentligen en orimlig situation som kassorna har i dag för att klara sitt uppdrag.

Jag skulle också avslutningsvis vilja säga att jag tror att det är synd att inte regeringen har gått på Gerhard Larssons förslag om en ny rehabiliteringsorganisation där man får i gång rehabiliteringsarbetet med kassorna som koordinator. Det innebär att man får ned antalet sjukskrivna, det vet vi. Det var så man fick i gång verksamheten när sjukskrivningarna gick i taket i slutet av 80-talet. Man satte i gång med rehabiliteringsarbetet. Man utbildade alla arbetsgivare på att jobba med rehabilitering. Karensdagen infördes. Det var flera olika åtgärder. Man kunde söka pengar ur arbetslivsfonden för olika projekt. Det var positiva stödåtgärder. I stället för piskan använde man moroten.

Vi kristdemokrater har därför satsat sex miljarder kronor på tre år för att rigga en ny rehabiliteringsorganisation enligt Gerhard Larssons modell. Eftersom vi vet att varje krona som satsas på rehabilitering ger nio kronor tillbaka finns det inga alternativ. Jag skulle önska att regeringen gjorde som vi. Det är allvarligt att vi bara får som svar att vi utreder vidare. Det är inga konkreta, skarpa förslag enligt min åsikt. Statens kostnad och den enskildes lidande måste tas på allvar, och jag hoppas att regeringen snart kommer med skarpa förslag som innebär att vi kommer i gång med rehabiliteringsarbetet. För där är vi inte än. Vi har alldeles för länge avvaktat olika utredningar – ända sedan 1998, när det började skena i väg.

Anf. 28 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Enligt Désirée Pethrus Engströms åsikt är det inte några skarpa förslag. Enligt min åsikt är det mycket skarpa förslag, och det är ett konkret arbete som pågår. Det är klart att man, som kristdemokraterna gör, kan lägga sex miljarder kronor på att rigga en ny organisation. Enligt min uppfattning är det samverkan mellan arbetsmarknadsmyndigheterna, arbetsplatsen, arbetsorganisationen, vård och behandling och arbetslivs-inriktad rehabilitering i det helhetsgrepp som regeringen har tagit som kommer att ge effekter. Men inte heller det kommer att ske genom något slags trollslag. Det är ett metodiskt arbete där man utnyttjar olika aktörer. Kräver detta mer resurser framöver kommer det också att skapas ett sådant utrymme. Men att lägga sex miljarder på att rigga en ny organisation leder inte till nya arbetsplatser.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2001/02:139 om omfördelning av resurser mellan länen

Anf. 29 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat mig om jag har för avsikt att pröva om omfördelning mellan länens/regionernas ramanslag bör ske. Maria Larsson har bl.a. anfört att Jönköpings län förfördelades ekono-

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

miskt i samband med att Habo och Mullsjö kommuner överfördes till länet 1998.

Låt mig börja med att konstatera att en omfördelning av länsstyrelsernas ramanslag påverkar samtliga länsstyrelserns långsiktiga planeringsförutsättningar och bör därför göras undantagsvis och endast efter noggrant övervägande.

Länsstyrelserna har arbetsuppgifter inom ett tjugotal politikområden och svarar också för att, ur ett regionalt perspektiv, samordna olika samhällsintressen inom sitt ansvarsområde. Därutöver finns regionala olikheter mellan länsstyrelsernas ansvarsområden vad gäller omfattning och uppgifter. Att hitta en fördelningsmodell för länsstyrelsernas resurser som svarar mot de mångfasetterade arbetsuppgifterna är därför en komplicerad process.

Den fördelning som i dag ligger till grund för länsstyrelsernas ramanslag bygger på en modell framtagen av Statskontoret. På regeringens uppdrag har Statskontoret lämnat förslag till hur anslaget för länsstyrelserna kan beräknas och i den aktuella modellen ligger folkmängd, landyta och antal kommuner till grund för fördelningen. Modellen ska ge likvärdiga förutsättningar för länen utan att kompensera för skillnader i servicenivå, kvalitet, avgifter och effektivitet.

I samband med budgetpropositionen för 1998 (prop. 1997/98:1) gjordes också en omfördelning mellan länen med Statskontorets modell som underlag. Omfördelningen innebar för Jönköpings del att länsstyrelsen tillfördes 1 380 000 kronor fr.o.m. nämnda år. Härutöver fördes en miljon kronor från Länsstyrelsen i Västra Götalands län till Länsstyrelsen i Jönköpings län till följd av att Habo och Mullsjö kommuner bytte läns-
tillhörighet. Principen för denna omfördelning följde samma modell som Statskontoret föreslagit och som användes som underlag för omfördelningen i övrigt.

Sedan modellen infördes har länsstyrelserna fått vissa nya arbetsuppgifter och gamla har fallit bort. För resursberäkningen av dessa arbetsuppgifter har ofta mer verksamhetsanpassade och aktuella beräkningsgrunder använts som i stor utsträckning bygger på underlag från länsstyrelserna och andra berörda myndigheter. Det betyder att den uppdatering av resurstilldelningen som Maria Larsson efterlyser delvis görs löpande.

Genom sitt regionala samordningsansvar och bredden i ålagda uppgifter blir länsstyrelsernas styrning, både vad gäller finansiering och verksamhet, mer komplex än för andra myndigheter. Regeringen avser därför att ta initiativ till en samlad översyn av styrningen av länsstyrelserna där även kopplingen mellan arbetsuppgifter och finansiering ska granskas.

Anf. 30 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för ett svar som jag vill tolka positivt. En översyn ska genomföras som ska titta på om en omfördelning av resurser mellan länen behövs eller inte. Det är ett positivt besked som jag verkligen vill rikta mitt tack till statsrådet för.

Jag är lite lokalpatriot här i dag. Jag har sett hur det fungerar på hemmaplan, och det gör mig bekymrad. Statskontorets rapport från 1996 gjordes på uppdrag av regeringen. Där testade man ett antal olika beräkningsmodeller. Så använde man den tidens siffror och applicerade dem

på länen. Vissa beräkningsmodeller grundade sig på folkmängd, landyta och antal kommuner. I någon annan tillkom exempelvis regionala utvecklingsinsatser. I en tredje tillkom EU-stöd osv.

Redan då konstaterade Statskontoret att det enligt de olika föreslagna beräkningsmodellerna var vissa län som uppenbarligen hade för knappa resurser. De blev fördelade i alla fördelningsmodeller i förhållande till dagsläget. Det var några län som skulle få mer resurser oavsett vilken av de här beräkningsmodellerna man valde. Det gällde t.ex. Gotland, Halland, Västerbotten, Jämtland, Uppsala och Jönköpings län.

Befolkningsparametern var ju en väldigt viktig ingrediens i samtliga beräkningsmodeller. I dagsläget kan man konstatera att Jönköpings län har en resurstilldelning, om man bara tittar på folkmängden, som om det vore det femtonde länet i landet befolkningsmässigt trots att det ligger som sjätte län i verkligheten.

För Jönköpings läns del kan man nog säga att situationen har förvärrats sedan den här utredningen gjordes av Statskontoret 1996. Bl.a. fick länet ett befolkningsmässigt tillskott genom Habo och Mullsjö kommuner 1998. Det är riktigt som statsrådet anför att omfördelningen det första året såg ut på det här sättet, men det fanns också en plan om att omfördelningen skulle fortsätta i ytterligare två år. Av detta blev det ingenting.

Sedan har det tillkommit ytterligare belastning arbetsmässigt i samband med miljöbalken. Eftersom länet är väldigt företagstätt har miljöbalken skapat en arbetssituation där befintlig personal absolut inte kan uppfylla tillsynskraven enligt lagen. Ingen hänsyn tas ju i resurstilldelningen till parametern "antal företag", trots att det numera är en ganska utslagsgivande faktor rent arbetsmässigt. Högarna växer och personalen dignar, och den negativa spiralen tenderar att öka. Den kan egentligen bara brytas på två sätt: antingen genom minskade arbetsuppgifter, exempelvis genom lättnader i lagstiftningen, eller genom ökad resurstilldelning. För Jönköpings länsstyrelses del skulle 3–5 miljoner kronor kunna rädda en akut situation.

Därför välkomnar jag verkligen öppenheten från statsrådet att ta initiativ till en samlad översyn. Den är ju särskilt relevant nu efter det beslut vi fattade här i riksdagen förra veckan om regionala samverkansorgan och en ändrad roll för länsstyrelserna.

Jag hoppas att tanken inte är mera ny än att statsrådet här och nu kan utveckla något mer vad som är tänkt, och jag har några frågor:

När kommer den här översynen eller utredningen att sjösättas? I vilken form kommer den att ske; är det en ensamutredare eller t.o.m. en parlamentarisk utredning som är tänkt? När ska den vara klar? Och vad ska ligga till grund för beräkningen? Kommer det att ges direktiv om beräkningsgrunder, eller kommer utredningen att få öppet mandat?

Anf. 31 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är inte något nypåkommet initiativ det här. Vi aviserade den här översynen just i den proposition som Maria Larsson hänvisade till, propositionen om regionala samverkansorgan och statlig länsförvaltning. Vi ville naturligtvis avvakta riksdagens ställningstagande förra veckan till propositionen, för det har ju med gränssnittet mellan de regionala samverkansorganen och länsstyrelsens framtida roll att göra också. Innan vi gick i gång med arbetet med att ta fram direktiv till den

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

här översynen var det naturligt att avvakta riksdagens ställningstagande – av respekt för parlamentet, om man uttrycker det på det sättet.

Jag ser det som oerhört angeläget att vi gör den här översynen, därför att det ju inte bara är Jönköpings län utan också andra län som har synpunkter på det nuvarande fördelningssystemet av anslagen till länsstyrelserna. Det har också växt fram en flora av mer direkt finansiering också. När vi har lagt nya arbetsuppgifter på länsstyrelserna har vi ofta skickat med en påse pengar vid sidan om det vanliga normala anslaget. Det finns mot den bakgrunden ett behov av att göra en mer genomgripande översyn av dels länsstyrelsernas styrning framöver, dels finansieringen och kopplingen mellan arbetsuppgifter och finansiering.

Jag kan också – där vill jag instämma i vad Maria Larsson säger – ibland känna en oro för att vi både från riksdagens och från regeringens sida lägger på länsstyrelserna väldigt mycket arbetsuppgifter, men att vi inte riktigt har sett till att man har finansiering för att man ska kunna sköta arbetsuppgifterna på ett effektivt och bra sätt. Översynen här ser jag som utomordentligt angelägen, både när det gäller styrningen, finansieringen och kopplingen mellan just arbetsuppgifter och finansieringen.

Sedan 1998 har det sammanlagda länsstyrelseanslaget ökat med 19 %. I Jönköpings län har anslagsökningen varit 26 %. Nu är jag väl medveten om att mycket av den kraftiga anslagsökningen för Jönköpings läns vidkommande jämfört med riket i snitt beror på strukturfondsåtagandena i Jönköpings län. När det gäller att följa Statskontorets förslag till omfördelning gjorde vi ju ett tillskott på knappt 1,4 miljoner 1998, och vi såg också till att föra över pengar från Västra Götaland till Jönköpings län till följd av att Habo och Mullsjö kommuner bytte länsstillhörighet.

Men än en gång: Maria Larsson sade det själv; hon tyckte att hon kunde tolka svaret som positivt. Och jag delar Maria Larssons uppfattning att det finns ett behov av att göra en sådan här översyn. Vi ska gå i gång med den så snart det över huvud taget är möjligt.

Jag tror kanske inte att den mer tekniska översyn som det ändå är fråga om är lämplig att ske i parlamentariska former. Det handlar snarare om att analysera arbetsuppgifter och se om vi fördelar pengarna på ett rimligt sätt mellan länsstyrelserna i dag beroende på vilka arbetsuppgifter man har.

Anf. 32 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! När man har skickat för många påsar vid sidan om alltför länge skapar det en stor komplexitet i systemet. Det är bra, tror jag, att bryta ned systemet och börja från scratch igen och titta på ett system som är enkelt, stabilt, uthålligt och som går att justera till viss del, men där bottenplattan så att säga ligger fast.

Dock hastar tiden för det här. Situationen är mycket prekär vid flera av länsstyrelserna i landet. Jag tar mig friheten att citera lite ur de kommentarer till prognosen för 2002 och 2003, när det gäller ramanslaget, som har skrivits från Länsstyrelsen i Jönköpings län. Man säger t.ex. för 2001 att målsättningen var att budgetunderskottet skulle reduceras eller helst försvinna. Man har ökat sina intäkter och man har varit återhållsam med investeringarna, och tack vare det har underskottet inte ökat. Som vanligt har man fått utnyttja anslagskrediten med 1 075 000.

När det gäller 2002 visar en preliminär budget ett underskott på 3,7 miljoner med oförändrad bemanning. Det är då en personalsituation där man, inte minst på miljöbalkstillsynssidan, går på knäna, minst sagt. Man hinner inte; man förmår det inte, med den arbetsbelastning som man har. Då valde man att lägga generella besparingskrav på varje avdelning, ökade intäktskrav och att inte återbesätta tillfälliga vakanser, t.ex. tjänstledigheter. Det gör att man då kan komma i balans, men budgetunderskottet ligger kvar och skvalpar och kan inte detta år heller reduceras.

För 2003 säger man så här: "Bedömningen är att kortsiktiga besparingsåtgärder inte är tillräckliga för att uppnå en balanserad budget 2003. Tillkommer inga ytterligare anslagsmedel så måste uppsägning av personal tillgripas. Med hänsyn till ett redan nu ansträngt resursläge där Länsstyrelsen inte på ett tillfredsställande sätt klarar sina uppgifter, är bedömningen att den arbetssituationen avsevärt kommer att försämrats. Ökade tendenser till stress och andra arbetsrelaterade symptom finns i organisationen vilka till stor del är relaterade till resursknappheten."

Så här ser det ut, och det gör att jag kanske hade hoppats att få något mer detaljerade förslag – att det fanns något tänkt. Det är fint att man har respekt för att riksdagen är högsta beslutande organ, men jag tycker också att det inbegriper att man har lite i bakfickan att plocka upp så fort beslut är fattat. Det är inget som hindrar oss här i riksdagen från att tycka att det är positivt att regeringen förbereder saker som kan sjösättas så fort som möjligt när beslut är fattat.

Jag fick inte några riktigt klara besked vad gäller tidsaspekten.

Anf. 33 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det beskedet gav jag väl: Jag tycker att det här är en utomordentligt angelägen fråga, och vi jobbar med frågan. Jag tycker också att det är viktigt att vi kan bedriva det arbetet skyndsamt.

Jag deltog i debatten i förra veckan om propositionen och markerade där vikten av att staten har en effektiv och bra samordnad förvaltning på länsnivå. Jag tror det är oerhört viktigt för Sveriges utveckling att vi har en effektiv och bra statlig länsförvaltning.

Det initiativ som regeringen tog när det gäller att i propositionen lyfta fram den här frågan är ju ett uttryck för att vi inser vikten av att vi gör en analys av resursfördelningen mellan länen och också går in och tittar på styrningen av länsförvaltningarna. Detta är en väldigt angelägen fråga, och vi kommer att jobba intensivt med den frågan för att kunna avsluta arbetet så snart det över huvud taget är möjligt.

Anf. 34 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Men någonting går väl att säga. Ska arbetet hanteras inom Regeringskansliet? Ska det tillsättas en särskild utredare som tittar på frågan? Ska arbetet sätta i gång under våren? Ska det vara färdigt under hösten eller 2003? Någon tidsplan måste ministern ha funderat över. Något klarare besked kan man kräva, eftersom beslutet nu är fattat i riksdagen.

Om det nu inte är möjligt att få fram ett färdigt förslag till nästa budgetbehandling – vi får se vilken regering som ska lägga fram den budgeten – finns det då möjlighet att göra smärre justeringar för att rätta till missförhållanden som är akuta?

Jag har en annan vinkel på frågan också. En översyn kan ge olika utfall på resurssidan. Det kan handla om att ge tillskott eller omfördela redan befintliga resurser. Den enklaste vägen är att politiskt ge resurstillskott. Skattebetalare i gemen är ett tåligt och luttrat släkte. Omfördelning är en något slingrigare väg, där många missnöjda fort ställer sig på kö. Det finns erfarenheter från det kommunala utjämnningssystemet, för att nämna något. Det känner statsrådet säkert till. Han ler igenkännande.

Det krävs mycket mod och civilkurage för att ta sådana strider. Är statsrådet modig? Har statsrådet redan från början en tanke om ifall det handlar om resurstillskott eller omfördelning? Eftersom det här är mitt sista inlägg får jag passa på att tacka än en gång och skicka med ett råd inför översynen. Det får bli: Verka innan natten kommer!

Anf. 35 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Maria Larsson att jag är modig. Det visar inte minst den debatt vi har fört om skatteutjämnningssystemet. Det är snarare så att moderaterna ger uttryck för feghet i den frågan. De vill inte ta debatten om att omfördela från rika kommuner till sämre lottade kommuner, för att dra en parallell till frågan om fördelningen av resurser mellan länen.

Jag vill än en gång säga att jag ser det som oerhört angeläget att vi tar itu med frågan. Vi ska göra det skyndsamt. Vi ska naturligtvis börja med arbetet under våren.

Det är inget enkelt arbete. Det visar det arbete som Statskontoret har bedrivit tidigare inför den omfördelning som skedde 1998. Det är svårt att hitta givna parametrar för hur anslagen ska fördelas via länen. Det är enklare om man har pengar till sitt förfogande, så att man kan ge tillskott. Varken Maria Larsson eller jag har haft det hitintills om man ser till våra budgetförslag, vare sig i riksdagen eller i regeringens budgetförslag. Men vem vet, det kanske öppnar sig sådana möjligheter i framtiden.

Än en gång: Det finns ett starkt behov av att göra en översyn. Vi ska gå i gång med det skyndsamt, under våren.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2001/02:111 om misshandlade kvinnor som vågar polisanmäla

Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Anne-Katrine Dunker har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att minska tiden mellan anmälan och domstolsprövning. Hon har vidare frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att misshandlade kvinnor under pågående utredning inte ska behöva leva under hot och fortsatta trakasserier av den åtalade mannen.

Både kortare handläggningstider inom rättsväsendet och ökat skydd för dem som riskerar att utsättas för våld av närstående eller tidigare närstående är högt prioriterade frågor inom Justitiedepartementet.

Redan för drygt ett år sedan tillsatte regeringen en särskild beredning, Beredningen för rättsväsendets utveckling. En av beredningens viktigaste

uppgifter är just att lämna förslag på hur handläggningstiderna inom rättsväsendet kan kortas.

I somras lämnade beredningen sitt första delbetänkande (SOU 2001:59). Förslagen i betänkandet är avsedda att utgöra ett huvudalternativ för hur ett nytt snabbförfarande i brottmål kan se ut. Det föreslås bl.a. att åklagarens möjlighet att utfärda stämning och kalla till huvudförhandling ska utvidgas. Det föreslås också att åklagaren ska ges behörighet att fatta beslut – och det redan under förundersökningen – om att inhämta viss personutredning.

Beredningen har dessutom strax före jul lämnat ytterligare ett delbetänkande (SOU 2001:93). Där lämnas förslag som ska göra det möjligt att i avsevärt större utsträckning än för närvarande utreda brott på ett förenklat sätt. Enligt beredningens bedömning ska även detta förslag kunna medverka till att förkorta de totala handläggningstiderna inom rättsväsendet.

Båda betänkandena bereds inom departementet och kommer att utgöra en grund för det fortsatta reformarbetet.

Redan nu pågår på flera orter försöksprojekt som syftar till att, inom ramen för gällande regelverk, förkorta de totala genomströmningstiderna från brottsanmälan till dom. För de flesta projekt finns en målsättning om att tiden mellan brottsanmälan och dom ska vara cirka fyra veckor. De första projekten startade för cirka två år sedan i Handen, SL-projektet, och i Jönköping, KLÖS-projektet. Dessa är nu avslutade, men arbetet på dessa orter drivs vidare på det sätt som utvecklades under försöken. SL-projektet i Handen var inriktat på våld mot kvinnor. Där bestämdes tiden för brottsutredningsförfarandet till fyra dagar från anmälan om brott till beslut i åtalsfrågan. Redan veckan efter det att åtalsbeslut fattats skulle huvudförhandling äga rum. När det gäller Handenprojektet har det konstaterats att det – sedan projektet pågått en tid – skett en minskning inom domkretsen av antalet anmälda fall av misshandel mot kvinnor. Bland dem som deltagit i projektet finns uppfattningen att detta har sin grund i att samhällets reaktion på brottet kommit snabbare.

När det gäller den andra frågan – vilka åtgärder jag ämnar vidta för att misshandlade kvinnor under pågående utredning inte ska behöva leva under hot och fortsatta trakasserier av den åtalade mannen – kan jag också här komma med positiva besked.

Justitiedepartementet har nyligen remitterat en departementspromemoria med förslag till lagändringar som syftar till att förbättra skyddet för dem som utsätts för våld och trakasserier av någon närstående eller tidigare närstående.

I promemorian föreslås bl.a. att ett besöksförbud ska kunna avse den egna bostaden om det på grund av särskilda omständigheter finns en påtaglig risk för att den person förbudet avses gälla kommer att begå brott mot en sammanboendes liv, hälsa, frihet eller frid. Polisen föreslås även få befogenhet att meddela interimistiska beslut om besöksförbud, s.k. tillfälligt besöksförbud. Vidare föreslås att ett besöksförbud ska kunna utvidgas till större områden än i dag.

Remisstiden går ut i mitten av mars och jag hoppas kunna komma tillbaka till riksdagen i höst med förslag till lagändringar.

Fru talman! Jag vill i detta sammanhang också understryka att försök att sabotera brottsutredningar eller rättegångar genom att påverka bevis-

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

personer genom våld eller hot inte bara är ett angrepp mot den utsatta personen. Det är ett angrepp mot oss alla och mot Sverige som rättsstat. Att vittnen och målsägande kan känna sig trygga och därigenom vågar berätta vad de har iakttagit är en förutsättning för att brottsbekämpningen ska kunna bedrivas effektivt.

Regeringen har därför, nyligen, tillkallat en särskild utredare med uppgift att utforma ramen för ett program till skydd för bevispersoner m.fl. och föreslå den lagstiftning som behövs (dir. 2001:107). En av de frågor utredaren särskilt ska överväga är vilka åtgärder som behövs för att förhindra att bevisperson, på grund av rädsla, vid huvudförhandling ändrar en tidigare lämnad uppgift eller avstår från att lämna en sådan. Uppdraget ska slutredovisas senast hösten 2003.

Avslutningsvis vill jag ge en kort kommentar till Anne-Katrine Dunkers påstående om att merparten av de tillskott som polisen tillförts går åt till att minska polismyndigheternas underskott. För 2001 utökades polisens anslag med nästan 1,2 miljarder kronor exklusive pris- och löneomräkningen. Vid ingången av 2001 uppgick polisens underskott till ca 300 miljoner kronor. Det innebär att anslagsökningarna både kan finansiera tidigare underskott och bidra till höjd kvalitet i utredningsarbetet samt ökad lagföring.

Anf. 37 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag får börja med att tacka ministern för svaret. Våld mot kvinnor är ett allvarligt problem inte bara här i Sverige utan i hela världen. Det är en plåga som måste motarbetas på alla sätt. Det är därför glädjande att det pågår utredningar på Regeringskansliet för att förbättra situationen för alla de kvinnor som utsätts för våld.

Mordmisstänkt exmake hade besöksförbud – det är en rubrik bland många i våra dagstidningar. Mer än 20 kvinnor mister varje år livet genom det våld de utsätts för. Det är minst 20 för mycket. I natt har ytterligare en flicka med invandrabakgrund mördats på ett brutalt sätt av en nära anhörig. Hur många fler kvinnor med invandrabakgrund ska mista livet i Sverige innan något görs? Vad gör ministern för att dessa bestialiska handlingar ska få ett slut? Flickan hade gjort en polisanmälan men kunde ändå inte skyddas.

När får vi en lagstiftning och ett samhälle som kan hjälpa och skydda de kvinnor som i dag förtvivlat ser sina liv slagna i spillror, inte minst efter det att de har gjort en polisanmälan? För många kvinnor som utsätts för våld känns det tyvärr som om myndigheterna i dag står på fel sida, dvs. att de står på förövarens sida.

Vi har en långtgående lagstiftning i Sverige som ska motverka misshandel och mäns våld mot kvinnor. Men tyvärr blir många kvinnor ofta misshandlade inte bara en gång utan en gång till och en gång till. Samhället står vid sidan om och kan lite eller ingenting göra. Inte undra på att kvinnor ibland tar saken i egna händer och t.o.m. tar till vapen för att skydda sig och barnen.

Om en kvinna har anmält en man för misshandel ska samme man inte kunna misshandla henne igen. En annan rubrik är: För grannarna kom det inte som en överraskning att kvinnan blev misshandlad igen. I praktiska råd till kvinnor som misshandlats kan man bl.a. läsa att de ska ordna en reträttväg till kvinnojouren eller till någon nära vän eller släkting. Råd är

bra, men tycker ministern att det här är råd som vi bör finna oss i? Borde inte alla som inte har begått något brott ha rätt till frihet?

Många misshandlade kvinnor vågar inte lämna sina hem av rädsla för att utsättas för våld utan är dömda till ett fortsatt liv i ensamhet. Att först utsättas för brott, anmäla brottet och därefter känna att man trots det inte får stöd av samhället är att straffas dubbelt.

I ca 70 % av misshandelsfallen där det finns barn med i bilden har också de utsatts för våld. För att motverka våld mot kvinnor och barn vilar det naturligtvis ett stort ansvar på familjerna, som måste fungera som goda förebilder för små pojkar. Därför måste alla familjer också få en rimlig chans att bygga upp en trygg tillvaro. Också skolan måste vara en god förebild och förmedla vad som är rätt och fel till alla elever.

Män som slår sina kvinnor måste också få vård. Det är väsentligt att man t.ex. kombinerar besöksförbudet med tidiga insatser så att mannen inte blir bitter eller hamnar på gatan. Det måste vara bättre att uppmuntra honom till att göra något åt sin situation.

Jag bor i Sandviken som är en av de kommuner som satsar mest på kvinnojourernas verksamhet, vilket naturligtvis känns bra. Men det skulle kännas ännu bättre om vi i stället kunde se en minskning av kvinnoemisshandeln och därmed en minskning av kvinnojourernas verksamhet.

I dagens tidning kunde jag tyvärr läsa att det är ett ökat tryck på kvinnojourerna. Så många behöver hjälp att man tvingas skicka kvinnor och barn tillbaka till hemmet och våldet. Det finns bra och tillförlitlig statistik. Det finns kunskap om problemen, och det finns lärdom från andra länder att ta till sig. Trots det händer det inte särskilt mycket vare sig här i Sverige eller i andra länder.

Ministern och departementet har funderat på dessa frågor länge. När tror ministern att vi får en skärpning så att alla de kvinnor som i dag lever i rädsla och skräck kan börja leva ett normalt liv igen?

Ministern har sagt det är en högt prioriterad fråga för regeringen att förkorta domstolarnas handläggningstider. Hur högt prioriterad är den? När kan vi räkna med något förslag som gör att handläggningstiderna minskas ordentligt? Handläggningstiderna har snarare ökat än minskat under de senaste åren.

När går utredning och fundering över till handling, ministern?

Anf. 38 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Vi har båda uttryckt en sorg över det som har hänt under gårdagen. Jag känner inte till alla detaljer. Men jag kan redan nu konstatera att det som har hänt är en tragedi även för samhället. Trots det som har skett är det dock fel att påstå att ingenting görs. Det görs faktiskt saker, även om de inte vid det här tillfället känns som de mest angelägna.

Vi har sedan den 1 juli en ny brottsofferproposition. Den är särskilt till för att öka förståelsen hos varje enskild polis, åklagare och domare för brottsoffrets utsatta situation. Vi har förkortat handläggningen. Det finns utöver den utredning och de projekt jag nämnde även andra delar i Sverige där man väsentligt har förkortat handläggningen. Polis och åklagare har ett utvecklat samarbete på olika håll där man också lyckas med detta.

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

Vi har så sent som för några veckor sedan tillsatt en särskild utredare för att kunna skydda inte bara vittnen i domstol utan också andra personer som riskerar att leva under hot. Vi har ökat polisresurserna på ett sätt som aldrig någon regering har gjort tidigare i Sverige. Vi har förslag på utvidgat besöksförbud. Vi har också förslag på kvarsittanderätt för sambor på samma sätt som för gifta.

Det är fel att säga att vi ingenting gör. Däremot vill jag understryka att vi hela tiden kan göra fler saker och utveckla detta arbete.

Anf. 39 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Det är alldeles riktigt som ministern säger att det görs en hel del. Det påpekade jag också i mitt anförande. Det är glädjande att det finns beredningar och samverkansprojekt. Men det görs alldeles för lite, och det går alldeles för långsamt för alla de kvinnor som utsatts för våld. Dessa kvinnor har först utsatts för våld. Sedan riskerar de i väntan på ett domstolsförfarande att behöva utsättas för ytterligare våld.

För några veckor sedan talade jag med en kvinna som ända sedan hon var väldigt ung har utsatts för våld. Äntligen har hon lyckats komma ifrån den man som under de senaste 15–20 åren misshandlat henne. Nu förhalar han processen hela tiden. Med brev och psykisk påverkan försöker han att trakassera kvinnan. Hon är inte den enda kvinnan i den situationen utan en bland många.

Jag menar att vi måste skynda på processen. Det är tragiskt. Vi har 20 000 anmälningar varje år från kvinnor som är utsatta för våld. Det finns säkert ett mörkertal. Om vi tar med invandrarkvinnorna är det säkert många som inte anmäler brotten eftersom det är skam och skuld över det. Det är många svenska kvinnor som vi vet inte anmäler därför att de är nära anhörig till eller är väl bekant med personen som utsätter dem för våld.

Vi måste göra någonting skyndsamt. Det är vad jag menar. Nu finns en hel del samverkansprojekt. Men det saknas fortfarande en del. Man har gjort utredningar. De visar att även om polisen har tillräckliga resurser – och jag vidhåller att polisen inte har fått så mycket mer resurser – kan inte polisen göra allting.

Det måste ske en samverkan mellan de olika organ som har ansvar i dessa frågor, åklagare, domstol, socialtjänst osv. Den samordningen är om än inte dålig på många håll bristfällig. Det finns bra projekt i Sverige, som ministern påpekade, och det finns platser där man har fått ned handläggningstiderna och ökat samverkan. Men jag skulle vilja att ministern såg till att detta skedde överallt i Sverige.

Jag sade tidigare i dag att det var en ökning av kvinnor som anmäler sig till kvinnojourerna. Det är en sådan stor ökning att man tvingas skicka hem kvinnorna. Man har inte plats för dem i sina jourlägenheter. Man tvingas skicka hem dem till de män som utövar brott mot kvinnorna. Det är tragiskt.

Jag vill höra om ministern kan säga att det kommer att ske något snart. Det måste ske något nu. Vi kan inte ha fler funderingar och fler beredningar. Vi måste få ett snabbt agerande.

Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det enda som gör att det tar tid är den demokratiska processen, ingenting annat. Om vi inte hade den skulle alla förslag redan ha varit genomförda. Vi måste visa stor respekt för den demokratiska processen. Det innebär utredningar, remissförfarande, lagrådsremisser och propositioner.

Det är ingenting annat som tar tid. Det är inte så att jag eller regeringen sitter och funderar. Vi har påbörjat lagstiftningsarbeten där propositioner har lagts fram och där det nu finns nya utredningar. Det är ingenting annat än den demokratiska processen som tar tid. Den måste trots allt få ta den tid den tar.

Det är ytterligare en sak som finns med i den departementspromemoria som för några veckor sedan gick ut för beredning. Det gäller häktning när det är en särskilt närstående som hotar. Det är oerhört viktigt. Det är en extra svår situation som en sådan person befinner sig i.

På samma sätt är det med principen för det som diskuterats under hösten, nämligen tillfälligt besöksförbud. Det gäller den oerhört svåra situation som det är när man utsätts för våld eller hot om våld av en närstående och det t.o.m. sker i det egna hemmet.

Det är alldeles riktigt att det finns ett mörkertal, även om det har minskat. Det finns fortfarande kvinnor i Sverige som vi inte känner till blir misshandlade. Det är just därför vi måste ge kvinnan möjlighet att få kontakt med kvinnojourer, med sociala myndigheter och med polisen. Det behövs, och det är just det som är grunden och principerna för besöksförbudet.

Vad gäller samverkan är det precis detta som det förslag som kom i somras bygger på, nämligen att man ska kunna samverka mellan myndigheterna. Man ska inte behöva vänta på varje led i processen. Åklagaren ska också kunna utföra saker som domstolen kanske tidigare gjorde. Det gäller t.ex. att åklagaren i förväg vet vilka vittnen som ska kallas osv. – helt enligt principen att man ska arbeta parallellt och tillsammans, och inte vänta på varandra. Där är vi också alldeles överens.

Anf. 41 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag håller helt med om att den demokratiska processen tar tid, ministern. Det brukar jag säga till alla de ungdomar som kommer hit på besök när de tycker att vi är soppiga som tar så lång tid på oss. Den processen måste få ta tid – det är jag den första att hålla med ministern om.

Det pågår projekt runtom i Sverige, men på alltför få ställen. De projekten har visat sig fungera, och därför menar jag att man kan initiera fler projekt och påverka fler organ runtom i vårt land att samverka så att vi påskyndar denna process. Det kan vi göra under tiden fram till dess att den demokratiska processen i nya lagförslag och de förändringar som måste ske härifrån kommer till stånd. Detta är jag fullt medveten om.

Men vi måste som sagt skynda på processen. Detta är allvarligt. Det är tragiskt när man möter rubriker i tidningar om detta och människor på gatan som är rädda just därför att de har anmält något och processen tar så onödigt lång tid eftersom de olika organen inte samarbetar, utan snarare sitter var och en på sin plats. Därför tycker jag att det vore bra om

Prot. 2001/02:55

22 januari

*Svar på
interpellationer*

ministern kunde se till att påverka detta så att det kommer till fler projekt under tiden fram till dess att vi har förslaget färdigt.

Anf. 42 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Även på denna punkt synes vi vara överens. Vi kan på olika håll och tillsammans försöka förmå myndigheter i olika delar av landet att förstå detta och inse fördelarna av det.

Jag har som målsättning att en gång i veckan resa någonstans i Sverige utanför Stockholmsområdet. Jag kan inte säga att det alltid fungerar eftersom det internationella arbetet ibland hindrar det, men målsättningen är att resa en gång i veckan. Jag skulle vilja påstå att jag vid samtliga dessa tillfällen diskuterar handläggningen och dessa problem.

Det är också viktigt att vid sidan av det arbete som pågår här i riksdagen i det arbete som pågår inom regeringen också låta myndigheterna på de olika ställena i Sverige lokalt lösa de här uppgifterna, och inte styra alltför mycket. Däremot ska vi uppmuntra dem och tala om när det fungerar bra på andra områden för att man ska kunna bedriva detta arbete på så många platser som möjligt i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2001/02:122 om Ekobrottsmyndigheten

Anf. 43 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat om regeringen har låtit utreda vilka konsekvenser en förändrad organisation för Ekobrottsmyndigheten i Västra Götalands län kan komma att medföra. Hon har vidare frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa ekobrottsbekämpningen i hela landet.

Den ekonomiska brottsligheten berör stora samhällseliga intressen och drabbar det allmänna, näringslivet och enskilda människor. Bekämpningen av ekobrott är ett av de områden som regeringen prioriterar.

Ekobrottsmyndigheten inrättades 1998 för att komma till rätta med vissa brister i ekobrottsbekämpningen som uppmärksammats. Myndigheten ansvarar för ekobrottsbekämpningen i Stockholms län, Västra Götalands län, Skåne län, Hallands län, Gotlands län och sedan den 1 juli 2001 även i Blekinge län. I övriga län delas ansvaret mellan polisen och åklagarorganisationen.

Det är regeringen som beslutar vilka län som ska ingå i Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde. Hur verksamheten organiseras i de utpekade länen är däremot i första hand en fråga för myndigheten själv att bestämma.

I våras beslutade Ekobrottsmyndigheten att genomföra en organisationsöversyn och anlitade en utomstående utredare för ändamålet. Utredaren kom bl.a. fram till att utredningsenheten i Skövde kan läggas ned. Myndigheten har därefter utrett frågan ytterligare.

Ekobrottsmyndigheten har den 18 december 2001 informerat om att inga förändringar är aktuella vad avser myndighetens lokalisering till Skövde eller de övriga orter där man har verksamhet i dag.

Ekobrottsmyndigheten kommer alltså även i fortsättningen att ha utredningsenheter såväl i Skövde som på de övriga orterna. I resterande del av landet säkerställs ekobrottsbekämpningen genom polisens och åklagarorganisationens verksamhet.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 44 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka justitieminister Thomas Bodström för ett positivt svar på min interpellation om Ekobrottsmyndigheten, speciellt vad gäller delen Västra Götalands län. Ministern kan inte ana vilken oro ryktena om nedläggning av Ekobrottsmyndigheten i Skövde spred. Dessutom kom samtidigt besked om att kommunikationscentralen skulle försvinna samtidigt som närpolisverksamheten hade fått vidkännas kraftiga nedskärningar.

Man kan aldrig överskatta den värdefulla kontakt som etableras genom god lokal- och personkännedom. Ekobrottsbekämpningen blir mer effektiv just genom denna lokal- och personkännedom. Det visade sig också att den besparingspotential om sju miljoner som redovisades i utredningen måste vara felaktig. Väl insatta personer kom fram till att det kanske skulle röra sig om två miljoner kronor. Den stora delen handlade om lönepengar som följt med Ekobrottsmyndigheten från polismyndigheten och som i verkligheten inte tillhörde Ekobrottsmyndigheten.

Fru talman! Det känns tryggt att justitieminister Thomas Bodström påtalar att bekämpningen av ekobrott är ett av de områden som regeringen prioriterar. Den 18 december fick vi dessutom beskedet att inga förändringar nu var aktuella. Oron kunde lättas. Ekobrottsmyndigheten skulle få finnas kvar i Skövde och på övriga verksamhetsorter. Vad som fortfarande känns oklart och föranleder oro är diskussionen om naturlig avgång. Det är viktigt att från ministern i dag få klarlagt om svaret den 18 december gäller långsiktigt så att Ekobrottsmyndigheten kan utvecklas, nya tjänster tillsätts vid avgångar och utvecklingen till en spetsmyndighet för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten kommer att kunna fortsätta. Det är viktigt med svar på den frågan i dag.

I den rapport som kom då Ekobrottsmyndigheten tillkallade konsulten Bill Fransson påtalades att fortsätta restriktioner när det gäller nyrekryteringar och ersättningsrekryteringar på södra och västra avdelningen, med placering i Malmö respektive Göteborg ska gälla till förmån för en förstärkning av östra avdelningen, alltså Stockholm, och att ett särskilt projekt ska inledas för att minska balanserna av outredda ärenden på östra avdelningen. Givetvis är det viktigt att få mer resurser till östra avdelningen, men för landet i stort ökar i så fall öppenheten för ekobrott och de riskerar att förflyttas ut i landet. Det är i stället mer angeläget att flytta över mer resurser, alltså nya pengar, till rättsväsendet.

Jag vill därför ha ett svar med mig hem till Skövde i dag om resonemanget om naturlig avgång kontra långsiktig utveckling. Det är oerhört viktigt för de framtida utmaningar som väntar, dels för att minska den ekonomiska brottsligheten genom direkta åtgärder, dels för att kunna satsa mer på förebyggande arbete och stärka samverkan med skattebrottsenheten.

Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är roligt att höra att Ulla-Britt Hagström är nöjd med beslutet, men jag ska naturligtvis i ärlighetens namn säga att det inte är min förtjänst. Det är Ekobrottsmyndigheten själv som har fattat detta beslut. Av den anledningen kan jag inte heller ge något besked om framtiden. Jag har inte något formell rätt att göra det, och jag vill inte begå fel – särskilt inte i Sveriges riksdag. Därför kan jag av formella skäl inte uttala mig om detta.

Men man kan väl ändå i försiktiga ordalag dra slutsatsen att man nu efter lång tid har beslutat att driva detta vidare. Med viss logik kan man säga att sannolikheten är hög att Ekobrottsmyndigheten nu har bestämt sig – i alla fall för viss tid framöver.

Jag kan inte gå vidare in på den här diskussionen, men jag vill ändå passa på att nämna de stora satsningar på rättsväsendet som Ulla-Britt Hagström säkert känner till. Dessa satsningar kommer naturligtvis också Västra Götaland till godo. Jag vet att man för närvarande har en mycket svår situation där. Det är också såväl Rikspolisstyrelsen som Riksåklagaren och andra myndigheter fullt medvetna om.

Anf. 46 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Jag fick kanske inte riktigt något svar på den fråga jag ställde. Thomas Bodström säger att det är Ekobrottsmyndigheten själv som kan svara på detta. Men Thomas Bodström är ju ansiktet utåt när det gäller rättssäkerheten i Sverige, och han har nu sagt att han varje vecka gör resor i landet. Då hoppas jag att Thomas Bodström har kontakter med Ekobrottsmyndigheten. Därför vill jag nämna ytterligare några argument.

I dag domineras anmälningar om ekonomisk brottslighet av skatteförvaltningen och konkursförvaltare. Anmälningar från privatpersoner kommer in i mindre omfattning. Därför har den lokala förankringen där anställda på Ekobrottsmyndigheten har lokal- och personkännedom väldigt stor betydelse. Samtidigt finns det också ett stort behov av att öka kunskapen på ekobrottsområdet. Det gäller i Västra Götaland och i landet i stort.

Det finns en tidigare genomförd Sifoundersökning som visar att 80 000 småföretag i Sverige drabbas av brott varje år. Den här landsövergripande brottsepidemin kostar bara företagen omkring 7 miljarder och motsvarar ca 20 000 heltidsarbeten. Samma undersökning visar att fler än hälften av alla småföretagare ansåg att staten gav dem ett dåligt stöd.

Det är alltför ofta småföretagen som anmäls för brott enligt lagen samtidigt som tung ekonomisk brottslighet visavi staten borde prioriteras. Skatteförvaltningen anmäler också skatte- och bokföringsbrott till åklagaren. Många enmans- och fåmansföretagare upplever denna företeelse som oerhört frustrerande samtidigt som mer organiserad brottslighet med yrkeskriminella, smuglingsfrågor, skalbolagsaffärer, företagstömningar osv. fritt kan operera vidare.

Det brottsförebyggande arbetet måste också intensifieras så att vi får en helhetssyn. Trots att Ekobrottsmyndigheten bara har funnits i fyra år har myndigheten hela tiden brottats med ekonomiska problem eftersom anslagen till myndigheten redan från starten var för låga. Detta kan jag

inte skylla på justitieminister Thomas Bodström, men det var inte så värst mycket friska pengar som tillkom till myndigheten. Personalen gick ofta över från polismyndigheterna till åklagarmyndigheterna och fick då med sig lönemedel. Det handlade alltså i princip om en ren omfördelning av pengar mellan olika myndigheter.

Fru talman! Om ministern inte hade tagit sig samman och insett problematiken hade vi riskerat att gamla Skaraborg, nu en del av Västra Götaland, skulle blivit den första delen i landet utan ekobrottsutredare med polisiära befogenheter. Det hade varit förödande, och det hade kunnat göra mitt hemlän Skaraborg till en frizon för ekobrott.

I samband med den här diskussionen – och jag uppfattar att vi har en lyssnande justitieminister – kan jag kanske passa på att påminna om att vi också gärna vill ha den fjärde polishögskolan till Skövde. Det skulle ge ganska stora samverkansvinster enligt vår bedömning.

Jag har en fråga i dag som jag undrar om ministern kan svara på. Betyder detta att översynen av Ekobrottsmyndighetens organisation av den utomstående konsulten Bill Fransson kommer att förpassas till papperskorgen?

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det här var en trevlig interpellation. Det är tråkigt att jag inte kan svara på frågorna. Det är alltså Ekobrottsmyndigheten själv som har gjort den här utredningen. Man är naturligtvis fri att utreda hur man själv vill, i annat fall gör jag mig skyldig till ministerstyre.

Den här frågan har ju utretts alldeles nyligen, och det har också fattats beslut om den. Jag tror inte att jag behöver säga mer nu, utan jag hänvisar till det jag nyss sade.

Anf. 48 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Då önskar jag justitieministern lycka till på resorna i landet och välkommen till Skaraborg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.25 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

16 § Svar på interpellation 2001/02:133 om rättssäkerheten i Sverige

Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Siw Persson har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att svenska myndigheter inte bryter mot bestämmelserna i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen. Hon har närmare bestämt tagit upp dels oskuldspresumtionen, artikel 6.2, dels kravet på att den misstänkte ska underrättas om grunden för anklagelsen, artikel 6.3 a.

Siw Persson har därutöver frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att svenska medborgare inte behandlas som terrorister av svenska myndigheter. I det sammanhanget har hon berört bestämmelserna i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Låt mig börja med att bemöta frågan som rör svenska myndigheters tillämpning av Europakonventionen. Konventionen ratificerades av Sverige redan 1953. Den har därefter inkorporerats med svensk rätt genom en särskild lag, lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Konventionen har alltså numera status som svensk lag.

Europakonventionen omfattar ett flertal mycket viktiga rättssäkerhetsprinciper. Bland dessa finns de som Siw Persson tar upp, nämligen att var och en som blivit anklagad för brott ska betraktas som oskyldig till dess hans eller hennes skuld lagligen fastställts samt rätten att underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen. Dessa principer är av grundläggande betydelse i varje rättsstat och avser att säkerställa medborgarnas rätts säkerhetskrav. I svensk rätt gäller dessa principer utan undantag.

Svaret på Siw Perssons frågor rörande Europakonventionen är således självklart; svenska myndigheter är skyldiga att följa konventionens bestämmelser. För lagstiftarens del gäller vidare enligt 2 kap. 23 § regeringsformen att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

Siw Persson tar kortfattat upp några fall som synes röra domstolars och förvaltningsmyndigheters handläggning av ärenden. Om dessa påståenden syftar till att visa att svenska myndigheter frångår de nyss nämnda principerna är inte alldeles klart. Vad som däremot är klart är att jag givetvis inte kan kommentera myndigheternas agerande i enskilda fall.

Som jag redan nämnt berör Siw Persson även lagen om särskild utlänningskontroll. Som framgår redan av namnet på lagen gäller den inte svenska medborgare. Det är därför svårt att förstå varför Siw Persson gör en koppling mellan denna lag och sitt påstående om att svenska medborgare behandlas som terrorister av svenska myndigheter.

Särskilda regler med syfte att bekämpa terrorism infördes i svensk lagstiftning 1973 genom lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Reglerna syftade till att hindra presumtiva terrorister från att komma in i Sverige eller att stanna kvar här samt att kontrollera dem om de av asylskäl ändå måste få möjlighet att stanna i landet. Bestämmelserna har ändrats vid flera tillfällen. Sedan 1991 återfinns de i lagen om särskild utlänningskontroll.

Sverige har länge varit förskonat från terroristhandlingar. Terroristattentaten i USA den 11 september förra året har dock på ett mycket påtagligt sätt påmint oss om vikten av att ha beredskap för sådana händelser. Det finns därför fortfarande behov av att ha särskilda bestämmelser som ger utrymme för att utvisa sådana utlänningar som bedöms som farliga med hänsyn till risken för terroristhandlingar. Sverige får aldrig bli en fristad för personer som vill planlägga terroristdåd.

Lagen om särskild utlänningskontroll innehåller bestämmelser som möjliggör utvisning av en utlänning om det av hänsyn till rikets säkerhet eller vad som är känt om utlänningens tidigare verksamhet kan befaras att han eller hon kommer att begå eller medverka till en brottslig gärning som innefattar våld, hot eller tvång för politiska syften.

Om ett utvisningsbeslut inte kan verkställas på grund av att personen i fråga t.ex. riskerar dödsstraff eller tortyr i det land till vilket han eller hon ska utvisas, ska regeringen besluta om att avbryta eller skjuta upp utvisningen. I sådana fall kan regeringen i stället meddela bestämmelser om skyldighet för utlänningen att på vissa tider anmäla sig hos en polismyndighet. Siw Perssons påstående om att terroristmisstänkta utlänningar häktas på obestämd tid och utan rättegång är alltså felaktigt. Däremot kan regeringen besluta att vissa särskilda bestämmelser om tvångsåtgärder i spaningssyfte får tillämpas, t.ex. husrannsakan och granskning av brev. Den tidigare möjligheten att föreskriva om s.k. kommunarrest har emellertid avskaffats.

Alltsedan införandet av lagen om särskild utlänningskontroll sker den parlamentariska kontrollen av hur regeringen tillämpar lagen genom att regeringen årligen lämnar en skrivelse till riksdagen. Den senaste redogörelsen lämnades den 22 november 2001 (regeringens skrivelse 2001/02:54). Under tiden juli 2000–juni 2001 tillämpades lagen vid fyra tillfällen. Samtliga fall rörde omprövningar av tidigare meddelade utvisningsbeslut.

Anf. 50 SIW PERSSON (-):

Fru talman! Jag vill formellt tacka för svaret. Jag har till justitieministern ställt frågor om hur det säkerställs att svenska myndigheter inte bryter mot Europakonventionen för mänskliga rättigheter och om hur det säkerställs att svenska myndigheter inte behandlar svenska medborgare som terrorister.

Justitieministern har noga redovisat vilket allvarligt brott det är att bryta mot Europakonventionen för mänskliga rättigheter, men mina frågor står fortfarande kvar obesvarade. Justitieministern har inte svarat på dem. Varför det?

Justitieministern skriver i sitt svar att jag kortfattat tar upp några fall som "synes röra domstolars och förvaltningsmyndigheters handläggning av ärenden". "Om dessa påståenden syftar till att visa att svenska myndigheter frångår de nyss nämnda principerna är inte alldeles klart", säger justitieministern. Sedan lägger han till att han inte kan gå in i enskilda fall.

Jag vill fråga: Hur har justitieministern burit sig åt för att lyckas undgå min beskrivning av bl.a. domstolsavslag på förklaring av vari brottet består? Polis och åklagare vägrar att redovisa anklagelser. Kronofogde utmäter pengar för inteckning utan fordringsägare, utan sökande

och utan mottagare. Kronofogde säljer villa utan redovisning och utan avräkning. Försäkringskassa avregistrerar. Beslut går ej att överklaga. Avslag utan motivering.

Min redovisning, justitieministern, ”synes” inte röra; den beskriver klart ett antal rättsövergrepp, ett antal brott mot Europakonventionen för mänskliga rättigheter och ett antal brott mot svenska lagar. Jag har redovisat några fall, men dessa går att mångfaldiga. Jag vill till justitieministern säga att vi nu är många, alltför många, i Sverige som inte bara känner oss rättslösa utan som också upplever oss som rättslösa.

Det som skrämmer mig är att justitieministern i sitt svar inte ett ögonblick andas kunskap om att dessa lagbrott utförs av svenska myndigheter. Justitieministern redovisar inte heller en rad och inte ett ord om att lagbrott ska beivras, dvs. att man ska ta fast bovarna på bägge sidor om skranket.

Justitieministern verkar utgå från att det i Sverige inte sker några lagbrott när staten är huvudansvarig. Nu kommer justitieministern naturligtvis att svara: Vi har ju Justitieombudsmannen, Justitiekanslern och Riksåklagaren, för att nämna några. Men varför är då JO, JK och RÅ så blinda och så döva? Är det inkompetens, är det medveten omedvetenhet eller vad är det egentligen? Jag anser och påstår att mycket beror på inkompetens och på undermåliga kontrollfunktioner.

Myndigheter är så snabba att klassa personer som kräver sin lagliga rätt som rättshaverister, när det är tjänstemännen som har havererat i sin tjänsteutövning.

När det gäller hänvisningen till att man som minister inte kan kommentera vill jag säga: Det går om man vill, men det fordras väldigt mycket debatt och lång tid. Åtminstone två gånger har det hänt: En bilhandlare blev falskeligen anklagad för skattebrott och fick upprättelse först efter många år. En flygare blev på falska grunder sinnessjukförklarad. Också han fick upprättelse, men tyvärr fortsätter förföljelsen i det fallet.

Jag vet att det med det system som vi har i Sverige är omöjligt att utkräva ansvar, men, justitieministern, jag vill ändå sluta mitt första inlägg med att uppmana justitieministern att redovisa vilken mening han har om vad man ska göra för att minimera riskerna att brott begås av dem som är i statlig tjänst.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2001/02:146 om unga invandrarkvinnors situation

Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Innan jag ger mitt svar vill jag uttrycka den sorg som självklart också jag känner för det som har skett.

Lena Ek har ställt ett antal frågor om vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra situationen för unga invandrarkvinnor som utsätts för våldsbrott på grund av att kvinnorna sägs ha ”vanhedrat” sin släkt. Vidare har Lena Ek frågat hur jag arbetar med frågor om attityder och normer när det gäller dessa kvinnors situation.

Jag vill inleda svaret med att understryka att regeringen sedan flera år arbetar intensivt med frågor som rör mäns våld mot kvinnor. I samband med propositionen *Kvinnofrid* (prop. 1997/98:55) gavs flera myndigheter i uppdrag att vidta olika åtgärder för att förstärka kvinnofriden. Uppdragen avser bl.a. brottsförebyggande arbete, framttagande av åtgärdsprogram, fortbildning och myndighetssamverkan. Inom myndigheterna pågår för närvarande ett omfattande arbete inom ramen för dessa uppdrag.

I maj 2000 inrättade regeringen Nationellt råd för kvinnofrid. Det är ett rådgivande organ för frågor som rör mäns våld mot kvinnor och ett forum där regeringen kan utbyta erfarenheter och idéer med företrädare för organisationer och forskare som är engagerade i dessa frågor.

Inom Regeringskansliet finns en arbetsgrupp som ser över situationen för flickor och unga kvinnor i familjer med starkt patriarkala värderingar. Arbetsgruppen ser över vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att förbättra dessa personers situation bl.a. inom rättsväsendet.

Jag övergår härnäst till frågan om samhällets möjligheter att skydda de kvinnor Lena Ek syftar på. Flera myndigheter inom rättsväsendet arbetar i dag aktivt med skydd av s.k. bevispersoner. Ett antal metoder finns att tillgå, allt från kvarskrivning, sekretessmarkering i folkbokföringsregistren och användande av fingerade personuppgifter till fysiska skyddsåtgärder som trygghetspaket, skyddshundar, vapenlicens för tår-gasspray och livvaktsskydd. I syfte att samordna den skyddande verksamhet som bedrivs uppdrog regeringen i november 1999 åt Rikspolisstyrelsen att utarbeta ett förslag till nationellt handlingsprogram för skydd av bevispersoner. Uppdraget redovisades i december 2000. Regeringen gav strax före jul en särskild utredare (dir. 2001:107) i uppdrag att med utgångspunkt i Rikspolisstyrelsens förslag utveckla handlingsprogrammet och föreslå den lagstiftning som anses nödvändig.

I Lena Eks frågor ligger att det från brottsoffersynpunkt är angeläget att brottsutredningar inte onödigtvis drar ut på tiden. Här vill jag särskilt peka på att regeringen tillsatt en särskild beredning (dir. 2000:90, 2001:61) som ska uppmärksamma frågor om effektivare lagföring för brott och kortare handläggningstider. I det sammanhanget kan vidare nämnas 1999 års rättegångsutredning, vars nyligen överlämnade slutbetänkande (SOU 2001:103) innehåller en rad förslag som bl.a. syftar till att modernisera domstolarnas handläggning av brottmål. Nu samverkar också polis, åklagare, domstolar och kriminalvården runt om i landet i nya arbetsformer i syfte att förkorta rättsväsendets handläggningstider.

Som ytterligare exempel på regeringens strävan att förbättra brottsoffers i många fall bekymmersamma situation påminner jag gärna om förslagen i regeringens proposition *Stöd till brottsoffer* (prop. 2000/01:79), som riksdagen sedan fattade beslut om.

Trots att såväl den straffrättsliga lagstiftningen som socialtjänstlagen har setts över och ändrats i syfte att öka skyddet för och stödet till utsatta kvinnor är det min bestämda uppfattning att ännu mer kan göras. Inom Justitiedepartementet har sedan en tid tillbaka möjligheterna utretts att lagstiftningsvägen förbättra skyddet för kvinnor som utsätts för hot och våld av närstående eller tidigare närstående män. Ett par dagar före jul remitterades departementspromemorian *Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer* (Ds 2001:73). I promemorian föreslås utö-

kade möjligheter att kunna meddela en person besöksförbud och förändringar om var ett sådant förbud ska gälla. Därtill föreslås att det uttryckligen ska anges att en misstänkts förhållande till målsäganden ska beaktas vid bedömningen av om en person ska häktas eller inte. Slutligen behandlas de rättsliga förutsättningarna för att övervaka besöksförbud genom elektronisk kontroll.

Jag vill avsluta med att lyfta fram att kvinnor med invandrabakgrund som utsätts för våld av sina närmaste anhöriga ofta är särskilt sårbara. Lena Ek antyder att denna brottslighet har sin grund i gärningsmännens bristande vilja att följa vissa respektskapande normer som finns i Sverige. Jag tror att man ska vara försiktig med att dra generaliserande slutsatser av detta slag. Mäns våld mot kvinnor utgör ett sammansatt problem och det existerar i alla kulturer. Det finns inget enkelt och enhetligt recept för att komma till rätta med denna typ av brottslighet. Snarare, anser jag, behövs en helhetssyn för att förstå brottslighetens orsaker och hur den ska bekämpas. Och hela samhället måste involveras för att nå framgång.

Anf. 52 LENA EK (c):

Fru talman! Ledamöter! Åhörare! Jag skulle vilja tacka justitieministern för ett mycket grundligt svar på denna interpellation. Jag skulle också inledningsvis vilja säga att jag uppskattar väldigt mycket att så många har efteranmält sig till denna debatt. Anledningen till det är att jag faktiskt tror att det är väldigt viktigt att vi alla på ett sansat och lugnt sätt försöker diskutera dessa svåra frågor.

Under senare tid har det varit en kedja av händelser där våld mot unga kvinnor har utövats, alltifrån grov misshandel till mord. Motiven till dessa dåd kan sammanfattas med att dessa unga kvinnor har betett sig på ett sätt som släkten inte har ansett vara förenligt med traditionen. Man har själv velat bestämma över de unga kvinnornas liv. Detta har blivit väldigt tydligt i en ny omgivning när familjen har kommit till Sverige. Bakom ligger också traditionella hierarkiska strukturer som sätter mannen före kvinnan.

Kvinnans ställning och frågan om jämställdhet finns ju i ett stort antal internationella konventioner. Och jag vill väldigt tydligt påpeka att bl.a. dessa FN-konventioner har ratificerats av stater av alla kulörer och storlekar, olika slag av regimer och länder med olika slag av religioner inom sina gränser. Där finns ingen skillnad i viljan att upprätthålla dessa internationella instrument. Detta är viktigt att betona. Däremot finns det i vissa grupper en syn på hur kvinnor traditionellt sett ska bete sig och på kvinnans roll i samhället.

I Sverige råder situationen att vi har ratificerat dessa dokument om mänskliga rättigheter. Vi har också en katalog med rättigheter i grundlagen. Och dessa rättigheter gäller, och de gäller alla. Detta är viktigt att betona. Samtidigt ska man också ha stor respekt för olika kulturer. Dessa saker har ingenting med varandra att göra. Det säger också en hel grupp invandrarorganisationer med Kurdiska riksförbundet i spetsen i ett pressmeddelande i dag.

Garanterar då den svenska staten att dessa rättigheter följs? Nej, inte alltid faktiskt. Och mitt svar grundar sig dels på kontakter med väldigt många av dessa unga kvinnor, dels på faktiska händelser av allvarligare

grad som har inträffat. Det handlar om skyddet av olika rättigheter för unga invandrarkvinnor – rätten till utbildning, att man inte accepterar att de försvinner ur skolan, hur man ser på äktenskapet och den gammalmodiga lagstiftningen som finns där – men också om hur svenska myndigheter arbetar och samarbetar.

I justitieministerns svar räknas en väldig massa utredningar och grupper upp som jobbar med attityder och med frågan om våld mot kvinnor. Det är väldigt bra. Men jag skulle vilja se en parlamentariskt sammansatt grupp med folk från olika partier som jobbar utåtriktat och som visar förebilder i dessa frågor.

Jag skulle också vilja se en ökad samordning och en strategi för samordning mellan myndigheter när det gäller dessa frågor. Vi vet att det inte finns samarbete mellan människor i skolor, vid sociala myndigheter och polisen i tillräcklig utsträckning. Det finns ett oändligt antal vittnesmål om det. Och detta är inte acceptabelt. Vi och landets högsta rättsvårdande myndigheter måste se till att en sådan samordning sker.

Vidare är det så att de skyddsåtgärder som räknas upp i interpellationssvaret inte räcker eller inte fungerar. Skyddstelefonen fungerar inte, och det är kö till en sådan. De här unga kvinnorna har inte fått det vakt-skydd som de ibland begärt. Där finns det anledning att diskutera både attityder och hur de skyddsåtgärder som vi har i och med vår lagstiftning faktiskt används för de här unga flickorna. Verkligheten visar att de tjänar att deras situation tas på djupaste allvar; det behöver de.

Anf. 53 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! Tack för ordet! Jag tackar också ministern som passar på att vara här för att besvara Lena Eks interpellation. Vi är många ju här som gör det. Dessvärre tycker inte jag att ministern gjorde alltför mycket för att besvara själva frågorna, även om det var många grundliga svar och många utredningar nämndes.

En sak i svaret tog jag fasta på och det är, som ministern betonade i slutet av svaret, att ministern inte vill generalisera och säga att brottsligheten mot invandrarkvinnor har sin grund i gärningsmännens bristande vilja att följa vissa respektskapande normer som finns i Sverige. Jag funderade då och tänkte: Vad innebär det?

Jag skulle vilja ställa några frågor till ministern i samband med det som tas upp här – våld mot kvinnor kan ju yttra sig på så många olika sätt:

- Vad anser ministern om att det utförs hedersmord – en norm som vi inte har i Sverige?
- Vad anser ministern om tvångsgiftet? Enligt svensk lag får man inte gifta sig när man är under 18 år. Men vi vet att många, framför allt invandrarkvinnor, åker utomlands för att giftas bort, även om de kanske bara är 12 eller 13 år. Det får till följd att de inte är med i skolan, att de inte kan vara med på lektionerna och tillgodogöra sig saker. Det här är framför allt en särbehandling av unga invandrarkvinnor.
- Vad anser ministern t.ex. om kvinnlig könsstympning? Förvisso har lagen skärpts även i Sverige. Men här är det återigen fråga om unga

invandrarkvinnor. Vi vet att det finns mörkertal och gråzoner när det gäller unga kvinnor vars föräldrar, kanske med stöd av andra rådgivande vuxna människor i det svenska samhället, är med på att det här genomförs utomlands. Vad gör vi åt dem när vi har lagar som ändå inte tillämpas?

Jag skulle vilja vrida det här vidare till en ytterligare vidgning av debatten om integration.

När det gäller det svenska medborgarskapet tycker jag att det vore en fördel om kravet på svenska språket kunde ställas allt tydligare, just för att kunna vara med i skolan och för att kunna vara med och delta i debatten och också kunna lära sig vad som gäller i det svenska samhället.

För svenskt medborgarskap borde det också finnas krav på kunskaper i det svenska samhällsskicket; detta för att också få in en förståelse om varför vi har den ordning vi har. Detta skulle kunna leda till en fråga om ministern kan medverka till att ett medborgarskap får dras tillbaka i vissa fall av grov brottslighet.

Den gemensamma värdegrund som Lena Ek talade om är oerhört viktig. Naturligtvis förstår jag att också ministern anser att den är viktig. Vi har byggt upp denna värdegrund under många år. Min fråga och fundering, inte minst efter det som hände natten till i dag, är: Ska andra länders kulturer få ta över gällande svensk lagstiftning; är det detta som ska kallas för integration?

För mig är kulturer okränkbara om de respekterar de mänskliga rättigheterna, också för unga invandrarkvinnor och barn. Om inte vi ställer upp för dem, vilka andra ska då göra det? Om inte vi vuxna här inne gemensamt, faktiskt oavsett politisk tillhörighet, ställer upp för dem, vem ska då göra det?

Anf. 54 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Också jag vill börja med att djupt beklaga det som hände i Uppsala natten till i dag. Jag vill också säga att jag tycker att justitieministern lämnade ett bra svar och är glad över att Lena Ek tog initiativ till den här interpellationsdebatten.

I november förra året var det ett seminarium här i riksdagshuset som Socialdemokraterna anordnade tillsammans med olika frivilligorganisationer. Fadime deltog i det seminariet. Hon berättade om sin situation, om vad hon hade varit utsatt för, och tog det som sin uppgift att stärka andra kvinnor och att ge andra kvinnor mod att stå emot och välja sitt eget liv. Vad som hänt är djupt beklagligt.

Vi s-kvinnor har uppmärksammat detta. Vi har träffat många kvinnor som blivit utsatta för sådant här. Detta har uppmärksamrats under de senaste två åren. I vårt integrationsprogram *Våra döttrars framtid* prioriterar vi denna fråga. Vi har lyft fram unga invandrarkvinnors situation.

Det är ju inte alltid som det går så långt och blir så tragiskt som i det här fallet, men det är mycket våld och mycket kränkningar som sker ute i skolorna. Det är inte bara unga invandrarkvinnor som blir kränkta, utan även unga svenska kvinnor blir kränkta och utsatta för våld.

Lagstiftningen behövs – den är ju grunden för de mänskliga rättigheterna – men i det här fallet behövs det så mycket mer. Jag kan hålla med Lena Ek och Catharina Elmsäter-Svärd om att det, när människor kom-

mer till ett nytt land – när invandrare eller flyktingar kommer till oss och man vistas på flyktingförläggningar eller ute i kommunerna – nog behövs en större insats för att informera om mänskliga rättigheter, om de värderingar som gäller och om att annat som inte kan lyftas in under mänskliga rättigheter är fullständigt oacceptabelt. Det är detta som gäller.

Med den informationen och den kunskapen är det sedan nödvändigt med en uppföljning i förskolan och i skolan. Det måste vara föräldramöten där frågan hela tiden hålls levande, för annars lyckas man nog inte nå resultat i processen. Självklart är det en process som de föräldrar ska gå igenom som tycker att sådant här är acceptabelt.

Man kan ha synpunkter på ordet hedersmord – ja, på att över huvud taget kalla handlingen för hedersmord. Det är mord, ingenting annat! Ordet heder är ett positivt laddat ord. Att koppla ihop ordet heder med ordet mord är inte lämpligt.

Jag välkomnar de åtgärder som vidtagits. Mycket är också på gång, och även statsrådet Mona Sahlin jobbar med de här frågorna.

I detta anförande instämde Elisebeht Markström, Anne Ludvigsson, Inger Segelström, Lilian Virgin, Agneta Ringman, Carina Adolfsson Elgestam, Majléne Westerlund Panke, Siw Wittgren-Ahl, Monica Green, Carina Ohlsson, Ann-Kristine Johansson, Margareta Israelsson, Helena Zakariasén, Birgitta Ahlqvist och Christina Axelsson (alla s) samt Ewa Larsson (mp).

Anf. 55 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Även jag vill från kristdemokraterna beklaga vad som har hänt i Uppsala. Fadimes död är en problematik inte bara för hennes familj. Denna tragedi berör hela vårt samhälle. Man har svårt att förstå. Man vet inte om man ska knyta händerna eller om man ska försöka tänka på vad som ligger bakom.

En egen erfarenhet från min lärartid dyker upp. Det var en flicka från Turkiet som i nian valde att hålla ett föredrag inför hela klassen om sin syn på uppfostran och svårigheterna i Sverige. Hon fick inte följa med klassen på lägerskola. Föräldrarna vågade inte låta henne vara borta. Hon kunde inte delta i klassens diskofester. Varför? Hon sade: Om jag varit kvar i Turkiet skulle jag ha varit friare. Nu känner mina föräldrar ett mycket starkare tryck från min släkt att bevaka mig. Det skulle inte kännas lika tungt för dem i hemlandet.

Jag såg tjejerna i nian som nästan inte kunde värja sig när de fick höra hennes version. Givetvis tyckte de att hennes föräldrar gjorde fel. De ville avbryta och tala om hur det är i Sverige. Men den modiga tjejen i nian ville hela tiden framhålla att det viktigaste för henne var att hedra sin egen familj.

Då tänkte jag: Vi måste ju bli mycket bättre på att nå kvinnorna i familjen och stärka deras roll som kulturförmedlare och fostrare av andra generationen. Vi måste se till att papporna får arbete, kontakter med svenskar inom sitt eget yrkesområde eller kontaktfamiljer. Där måste vi hela tiden tala om mänskliga rättigheter och försöka lösa upp problemen med de olika kulturerna. Vi har egentligen inte kommit så långt med integrationsfrågorna när det gäller att upplysa föräldrar om vår svenska lagstiftning.

Om vi går tillbaka i tiden, tänkte jag. Jag läser lite historia. Då kom jag tillbaka till den tiden då Sverige hade väldigt stränga straff. År 1799 t.ex. straffades man med döden för våldtäkt. Synen på kvinnan som mannens egendom medförde att våldtäkt inom äktenskapet inte kunde uppfattas som ett brott. Först under 1860-talet började en rättslig förändring ske. År 1965 ägde inte mannen kvinnan, ägarätten hade upphört. Men ända från 1864 till 1965 var det ett vakuum. Först på FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing 1995 blev det ett lyft internationellt vad gäller synen på våld mot kvinnor.

Jag tänkte att rätta sättet att komma i kontakt med de familjer som flyttar hit kanske ändå vore genom att gå in i vår historia, att visa hur man faktiskt kan utvecklas från ett land där dödsstraff fanns, där det faktiskt har funnits barbari, till en demokratisk stat där den enskildes rättssäkerhet prioriteras. Då kanske man skulle kunna förstå att den här utvecklingen kan ske. Nu är det väldigt mycket av fundamentalism och oro för straff. Det innebär att när detta händer en kurdisk familj blir alla de andra bekymrade och alla är rädda för att dras över en kam. Vi måste komma väldigt mycket längre med kontakterna.

Nu har Thomas Bodström redovisat att det finns väldigt många grupper som arbetar. Jag tänkte fråga Thomas Bodström om det i detta finns något historiskt perspektiv, för det kanske skulle hjälpa som en minsta gemensam nämnare att komma vidare till en gemensam etik och rättssäkerhet.

Anf. 56 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Det görs något, sade justitieministern i en tidigare debatt om kvinnovåld i allmänhet med Anne-Katrine Dunker. Jag skulle snarare säga att något, med betoning på möjligen något, görs, alldeles för lite helt enkelt.

Svaret som justitieministern har lämnat till Lena Ek är i stort sett en uppräkningslista av byråkratiska icke-åtgärder,

1. ett nationellt råd för kvinnofrid,
2. en arbetsgrupp i Regeringskansliet,
3. ett uppdrag till Rikspolisstyrelsen att utforma förslag till ett nationellt program som inte ledde till någonting annat än att man utsåg en ny utredare för att föra uppdraget vidare och utreda det hela – ingenting mer händer,
4. en särskild beredning som ska uppmärksamma frågan om en effektivare lagföring,
5. 1999 års rättegångsutredning, som faktiskt är färdig, men ännu ingen proposition och
6. en inomdepartemental utredning om att lagstiftningsvägen kunna förbättra skyddet.

Tycker justitieministern att det här är handlingskraftigt och att det är någonting som görs? Jag tycker det definitivt inte.

Men det här problemet är ju inte nytt. Socialdemokraterna har varit ansvariga under ganska lång tid, ända sedan 1994.

I maj 1998 dömdes pappan till flickan som mördades i går kväll. Då dömdes även den 17-åriga brodern för olaga hot. Anledningen var att hon ville gifta sig. Uppsala tingsrätt dömde pappan till villkorlig dom och 120 dagsböter. Den 17-årige brodern, som bedömdes vara den som hade hotat allvarligast, dömdes till skyddstillsyn ett år.

Jag undrar: Tycker justitieministern att de här påföljderna skickar rätt signaler till förövare som hotar att begå brott och förövare som faktiskt begår brott? Är det en rimlig påföljd?

Socialdemokraterna har alltså varit ansvariga för den här frågan sedan 1994 och i stort sett ingenting har hänt. Problemet med unga invandrarkvinnors situation har aktualiserats tidigare. Bl.a. sade justitieministerns statsrådskollega Mona Sahlin i Aftonbladet att hon tänker förändra lagen för att förhindra det som har inträffat. Då skulle jag vilja veta vilken lag och hur snart. Har justitieministern några planer på vilken lagstiftning som ska förändras?

Men säg något! sade statsministern i partiledardebatten nyligen här i kammaren. Men jag säger inte det utan jag säger i stället till Thomas Bodström: Gör någonting, Thomas Bodström! Se till att göra någonting, justitieministern, så att det blir resultat!

Anf. 57 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill tacka för synpunkterna. Det var balanserat och nyanserat med tanke på det som har hänt, möjligtvis med ett visst undantag för det sista som sades. Men det är ju upp till var och en att framföra sina åsikter på det sätt som man önskar.

Jag ska först försöka besvara de olika frågorna.

Ja, Lena Ek, jag tycker också att det är väldigt viktigt att utveckla samarbetet i det brottsförebyggande arbetet. Jag tror att vi är överens om hur viktigt det är att lyfta fram de brottsförebyggande råd som nu finns i mer än 200 av landets kommuner. Vi har gått från 30 till 200 råd på några år.

Vad sedan gäller frågan om man accepterar hedersmord, könsstympning osv. är svaret självklart. Något annat svar tror jag inte heller förväntas.

En sak vad gäller lagstiftning som är under utredning och som jag tror att Mona Sahlin har nämnt under dagen är äktenskapsåldern. Där kommer det att presenteras ett förslag inom ett par månader. Det handlar alltså om att det är olika åldrar för utländska medborgare och svenskar och om dispens från länsstyrelsen.

Självklart får inte någon kultur stå över lagen. Det vet vi. Det tror jag också att vi är överens om.

Svenskt medborgarskap anser jag inte ska innehålla ett krav på att behärska svenska språket. Många äldre invandrare skulle då få väldigt svårt att erhålla ett svenskt medborgarskap.

Till Ulla-Britt Hagström: Ja, det är viktigt med historiken. Hur det har vuxit fram kan man också se under framför allt de senaste decennierna. Det ligger hela tiden parallellt med en ökad jämställdhet.

Slutligen Göran Lindblads påståenden om att göra något. Jag skulle faktiskt hellre vilja säga att man ska ta reda på vad som sker innan man framför så onyanserade påståenden. Det är inte bra att säga på det sättet.

Jag ska bara helt kort nämna några saker som har skett och som jag tycker kanske borde ha gjorts annorlunda. Sedan den första juli förra året finns det en ny brottsofferproposition som tar särskilt sikte på att hos varje enskild polis, varje enskild åklagare inom rättsväsendet öka förståelsen för brottsoffren. Vi har kvinnofridskränkningen sedan ett par år tillbaka. Vi har snabbare handläggning. Det förslaget kom i december och nu handlar frågan om att det inte ens har lagts fram en proposition. Det är i dag den 22 januari, det är några veckor sedan. Det är ganska omöjligt att lägga fram en proposition på den tiden.

Det finns andra utredningar om snabbare handläggning. Det kom förslag i somras, och det kom förslag nu i december om en utredning om snabbare handläggning som har en oerhörd betydelse för att bättre kunna stärka skyddet för kvinnor. Vi har i december lagt fram en departementspromemoria som innehåller flera viktiga delar i det här avseendet, nämligen besöksförbud även i hemmet, utvidgad möjlighet till häktning när det är närstående som står för hoten. Det gäller vidare fotboja och också besöksförbud utanför hemmet.

Det görs alltså mycket. Det finns en stor enighet inom riksdagen. Utöver detta vill jag nämna de stora resursökningarna till polis och åklagare som gör det möjligt att klara de här uppgifterna ännu bättre.

Men jag vill ändå understryka att visst, det kan göras ännu mer, och vi ska fortsätta det här arbetet. Mycket handlar om annat än lagstiftning, men även lagstiftningen ska fortsätta att utvecklas.

Anf. 58 LENA EK (c):

Fru talman! Jag tror att alla vi som arbetar med kvinnofrågor och våld mot kvinnor uppskattar det som görs. Jag tror att problemet är att väldigt få personer i det svenska samhället under senare år har vågat ta en diskussion ur ett kulturperspektiv om vilka grundläggande normer och värden som gäller, för det blir väldigt lätt att man uppammar en diskussion som leder till invandrarfientliga åsikter eller yttranden, och det är ingen av oss som vill det. Men vi måste kunna diskutera var någonstans respekten för kultur – ett folks litteratur, musik, historia etc. – bryter mot en väldigt tydlig gräns, nämligen gränsen som är respekt för mänskliga rättigheter. Det är viktigt att vi deklarerar det, att vi står upp och säger det.

Det är också viktigt att vi har tydliga förebilder i det här sammanhanget. Det är anledningen till att jag gärna skulle vilja se en parlamentariskt sammansatt grupp som handlar om att å ena sidan säga: Ja, vi respekterar er kultur och historia. Å andra sidan handlar det om att säga: Ni kom hit för att söka friheten i ett demokratiskt samhälle. Här finns denna *bottom line*, denna grundlinje, och över den går vi inte i Sverige. Dessa mänskliga rättigheter gäller alla, också unga invandrarkvinnor.

Det här är en svår diskussion. Därför tror jag att det är viktigt att just politiska förebilder vågar ställa sig upp och ta den diskussionen på ett tydligt sätt med alla olika grupperingar i samhället. Därför skulle jag gärna vilja se en sådan grupp framöver.

Vi vet också att det har skett väldigt mycket vad gäller samordningen mellan myndigheter, i diskussionsform och i regleringsbrev. Men vi vet också att om vi nu sätter oss ned och känner efter med hjärtat om detta

har fungerat tillräckligt bra, så kommer vi fram till att det inte har gjort det.

Det finns väldigt mycket att göra. Brottsförebyggande rådet tror jag är *en* nyckel. Men jag tror faktiskt också, återigen, att politiska förebilder och ett uttalat samlat politiskt tryck sätter fart på skolsidan, på kommunsidan, på den sociala sidan, på landstingssidan tvärs över alla partigränser just när det gäller de här frågorna. Därför är samordningsfrågorna otroligt viktiga.

När det sedan gäller skyddsåtgärderna, som justitieministern tar upp igen, handlar det om, tror jag, att faktiskt utvärdera hur de fungerar. Jag har under dagens lopp och också tidigare i många olika sammanhang hört om bl.a. kvinnojourernas utvärdering av de skyddsåtgärder som finns, att telefonerna inte fungerar, inte köps in, att det är kö till trygghetspaket, att man inte får vakter i den omfattning som man skulle ha, att skyddshundar inte utbildas osv.

Jag tror att en totalsummering visar att där finns mer att göra. Det är klart att det gör det när polischefer i distrikt som faktiskt vill arbeta förebyggande hånas med öknamn som Kapten klänning t.ex. Det är klart att det finns mer att göra där. Det gäller också att tydligt säga att i den riktningen ska vi gå. Det skulle vara bra att se åtgärder i det sammanhanget.

Här finns en uppslutning från alla partier i riksdagen. Heder för mig och för väldigt många andra människor är något alldeles speciellt. Det stöter mig otroligt mycket att begreppet hedersmord används här. Det handlar inte om det. Det är traditionaliserade könsbordet det handlar om. Jag tycker att vi ska byta beteckning på detta. Det är traditionaliserade könsbordet, och de ska vi inte acceptera – självklart inte.

Anf. 59 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! I slutet av förra året hade vi tillsammans med olika invandrarorganisationer ett seminarium här i riksdagen som handlade just om invandrarkvinnors situation i Sverige i dag och invandrade kvinnors rätt till sin kropp och sin sexualitet, och det var knöckfullt i förstakammaralen. Det tycker jag är ett bevis på att det här är en fråga där vi har lång väg kvar att vandra.

Det finns de som har försökt att hjälpa oss som inte är utsatta och behöver leva gömda i Sverige att förstå hur det är att leva gömd, bl.a. Liza Marklund. I en av sina böcker har hon försökt att beskriva situationen och hur fruktansvärt den är.

Jag tänker på det som hände Fadime i går och på den TV-intervju som Sveriges Television gjorde med henne redan 1999, där hon talade om: Jag känner mig inte trygg, fast jag har trygghetslarm. Jag lever gömd, men jag känner mig inte trygg.

Då vill jag igen aktualisera en fråga som jag har tagit upp flera gånger förut, att män som hotar går fria, kvinnor som hotas lever gömda, de lever under skräck och psykisk terror. Det här vill jag gärna ha en kommentar till just nu. Och det är inte första gången som det går som det nu har gått för Fadime.

I svaret på Lena Eks interpellation säger justitieministern att den bristande vilja att följa vissa respektskapande normer som finns i Sverige, som Lena Ek tar upp, tror han inte på. Men det gör jag, och jag har blivit stärkt i den tron efter seminariet här i riksdagen. Där föreslog nämligen

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

invandrarorganisationerna själva att man, när man kommer till Sverige, borde få ordentligt med kunskap om vad det innebär att leva och bo i Sverige, vad det innebär att fostra sina barn i Sverige. I Sverige är det svenska regler som gäller, och det ska man ha klart för sig.

Det här var väldigt starka krav. Jag tror att vi kan göra mycket för att man ska få kunskap redan från början när man kommer hit som invandrad. Jag vill höra kommentarer till det här från justitieministern.

Anf. 60 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! Unga invandrantjejer – ja, faktiskt svenska tjejer, för de kan vara både andra, tredje och snart fjärde generationens invandrare – som var med på det här seminariet som både Eva Arvidsson och nu Ewa Larsson tog upp och där jag själv också var med, påtalar många gånger att de lever i dubbla världar. De lever en värld och situation hemma och i en värld och situation i skolan eller med sina kompisar.

Inte minst var Fadime en sådan ung tjej som ansåg sig så svensk. Hon var en oerhört stark förebild för många unga kvinnor. Hon vågade just stå upp för rätten att få vara sig själv och rätten att få älska den hon själv ville.

Jag hoppas verkligen, och det visar väl egentligen också debatten här i kväll, att hennes drivkraft och vilja inte ska behöva dö med henne.

Vi är väldigt många som gemensamt måste ta ansvar. Därför är det bra att justitieministern verkligen uttalar att det våld mot kvinnor som jag tog upp, framför allt mot unga kvinnor, inte får accepteras. Tvångsgifte, könsstympning och andra våldsytttringar, ja, t.o.m. mord, just för att t.ex. en fars makt ifrågasätts får aldrig accepteras. Vi har alla ansvaret att gemensamt säga ifrån.

Avslutningsvis kan jag instämma i det som såväl Lena Ek som Eva Arvidsson sade, trots våra politiska skiljelinjer. Benämningen hedersmord är helt missvisande. Ett mord är alltid ett mord. Jag hoppas att det är så det ska hanteras.

Anf. 61 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Alla har vi nog inte riktigt förstått vad det är som pågår, och vi har kanske inte heller har velat förstå det, eftersom detta är en väldigt svår problematik. Många av oss har blundat för den. Därför har det tagit litet tid innan man har tagit itu med problemet.

Jag kan instämma i det som har sagts. Mycket görs, men det finns mycket mer att göra. Det finns värderingar som inte har med etnicitet och religion att göra. Men jag vill understryka att det är svensk lag som gäller och ingenting annat. Det är fullständigt oacceptabelt att kvinnor som lever under hot och våld inte kan känna sig trygga och inte får det skydd som de behöver.

Jag vill lyfta fram det som justitieministern berörde. Det behöver föras diskussioner i invandrarorganisationerna där man direkt tar upp problematiken med pappor och bröder. Det kunskapsmaterial som alla polisstationer har blivit försedda med underlättar också detta arbete. Det krävs förståelse från båda håll.

Äktenskapslagstiftningen ska ses över. Det ska också skapas ett hus där det inte bara ges skydd till kvinnor som behöver det, utan där det också finns kunskap och kompetens så att man kan gå vidare.

Vi måste mötas på lika villkor. Integration är en ömsesidig process. Det är när man känner utanförskap som det blir onödigt mycket våld. Fadime ifrågasatte männens makt, en makt som de försvarade extra hårt, eftersom de tyckte att de som invandrare i Sverige redan hade förlorat makt. Det handlar inte om vi och dom, utan i en integration är det en ömsesidig process. Det är först när man känner sig delaktig som man kan ta till sig kunskap och information om vilka lagar och regler som gäller i Sverige och leva efter dem.

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 62 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag håller också med om att man givetvis inte ska kalla detta för hedersmord. Det har inte med heder att göra, utan det är raka motsatsen. Här behöver vi hitta ett annat ord.

En tanke som jag fick när jag satt här och lyssnade var att orsakerna till segregationsproblematiken är just att både mammor och pappor som kommer hit hamnar i arbetslöshet. Det blir inte bättre för ungdomarna. I dag presenterades det i siffror att ungdomsarbetslösheten har ökat till 8,3 %. Och vilka är det som är mest utsatta? Jo, det är invandrare och invandrarkvinnor.

Vi har talat om fysiskt våld, och det finns även psykiskt våld i det hela. Men det finns ju också ett slapphetsvåld, ett nonchalant våld från samhällets sida som utesluter dessa människor från arbetsmarknaden. Det är väldigt viktigt att vi tar itu med detta samtidigt som vi med skärpa upplyser om vilken lagstiftning som gäller.

Skolavbrotten på gymnasienivå är också ett stort bekymmer. Flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund är överrepresenterade när det gäller skolavbrott i gymnasieskolan. Det är klart att det har en del att göra med tvångsäktenskap. Där kommer det en ny lagstiftning som vi får hoppas på.

Anf. 63 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Ta reda på, sade justitieministern. Ja, det är väl det enda som man i första hand har ägnat sig åt på departementet. Under sju års maktinnehav har socialdemokraterna inte kommit ett enda steg längre.

Det var i början av 90-talet som den första stora vågen av flyktingar kom till Sverige och problemet när det gäller invandrarflickor kom i dagen. Diskussionerna och övergreppen har pågått sedan dess, men fortfarande handlar det mest om utredningar. Jag glömde att nämna en utredning i min uppräkningslista. Det var onyanserat, sade Thomas Bodström. Jag läste bara innantill i svaret till Lena Ek. Men jag missade en av de sju utredningarna, och det var departementspromemorian om besöksförbud. Den var i och för sig bra, men den satte inga avtryck.

Jag vill återigen fråga Thomas Bodström om han är beredd att medverka till att påföljderna ändras. Är det rimligt att det utdöms dagsböter vid den här typen av brott eller att det utdöms skyddstillsyn för människor som är beredda att medverka till mord, även om det bara gäller förberedelse? Är påföljderna de rätta? Kan man ha det på det sättet?

Utanförskapets maktlöshet är naturligtvis en bidragande orsak till att det är svårt för många invandrade människor. Man kan inte klumpa ihop människor och tala om invandrare, men man kan tala om invandrade människor. Många i förorterna är maktlösa.

Är Thomas Bodström beredd att dela med sig av den makt som regeringen, kommuner och landsting sitter på så att de enskilda invandrade människorna får makt över sin egen vardag och får ett arbete för att för tjäna pengar så att de har möjlighet att betala för sig? Är justitieministern beredd att medverka till det och till att visa verklig solidaritet, i stället för att bara hänvisa till utredningar som producerar massor av papper?

Anf. 64 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag känner spontant att det låter utmärkt med en parlamentariskt sammansatt grupp. Jag tar till mig det och fortsätter gärna den diskussionen snarast.

Visst, det behövs ytterligare förbättringar när det gäller skyddsåtgärder och attityder hos polisen. Det har också funnits problem med närpolis osv. Det är viktigt att vi alla lyfter fram detta problem vid kontakter med polis och andra, så att det inte blir fråga om att kallas på det sätt som Lena Ek nämnde.

Jag ansluter mig naturligtvis också till det som alla verkar vara helt överens om, att vi omedelbart ska avskaffa ordet hedersmord.

Ewa Larsson pekade på två saker. Hon undrade över min inställning till att kvinnor måste fly. Min inställning, som jag tror delas av många, är att det är den som hotar som ska flytta på sig, inte den som hotas. Det är också detta som är det grundläggande i det förslag som presenterades om tillfälligt besöksförbud. De här kvinnorna måste ha möjlighet att komma ur sin svåra situation och få kontakt med sociala myndigheter, med polis, med kvinnojourer och med många andra. Principen måste vara att det är den som hotar som ska flytta, inte den som hotas.

Det har också kommit fram vid andra konferenser än de som nämndes här, att det är oerhört viktigt att de som kommer till Sverige får kunskap om vad som gäller. Många gånger är det svårt att komma till ett nytt land, och vi är skyldiga att ställa upp på det sätt som krävs.

När det gäller Catharina Elmsäter-Svärd's frågor om tvångsgifte och könsstympning vill jag bara understryka att det naturligtvis inte får accepteras. Det ska utdömas straff för de brott som det är fråga om och ingenting annat. Det finns ingen acceptans för sådana saker.

Slutligen tog Göran Lindblad upp frågan om påföljder. Det är möjligt att jag hörde fel, men principiellt kan jag säga att jag inte tror att problemet ligger i påföljderna. Förberedelse till mord kan ju ge upp till livstids fängelse, men det är möjligt att jag hörde fel. Jag håller med Göran Lindblad om att vi har en skyldighet att integrera människor genom att se till att de får arbete och möjlighet att komma in i vardagen. Därigenom får de ett inflytande och en större mening i sitt liv.

Anf. 65 LENA EK (c):

Fru talman! Ledamöter! Åhörare! Jag skulle vilja tacka justitieministern för hans insikter och hans åsikter om den här problematiken. Jag tror att det skulle vara väldigt värdefullt med en sådan här parlamentarisk grupp både som förebild och för att lägga fram förslag. Jag uppskattar verkligen att vi är överens i den frågan. Likaså uppskattar jag att vi är överens om att det behöver göras mer när det gäller samordning och skyddsåtgärder.

En fråga är jag inte riktigt klar över. Det handlar om tvångsäktenskap och dispenser enligt svensk lagstiftning och i Sverige. Den stora problematiken är ju 1904 års lag angående erkännande av utländska äktenskap. Den säger alltså att vi ska erkänna äktenskap ingångna i utlandet där man har en mycket lägre äktenskapsålder än vad vi har i Sverige. Det är det som är problematiken. Det är ett ganska stort och svårt arbete, men jag tror att det är ett absolut nödvändigt arbete att omförhandla den konvention som den lagen bygger på. Den är snart 100 år. Den är 98 år, och den fungerar inte i dagens samhälle. Därför skulle jag välkomna ett besked om att Sverige är berett att göra något åt det här. Det är ett internationellt arbete som man inte kan göra ensidigt. Det handlar om internationell privaträtt.

Fru talman! ”Frihet är det bästa ting, där sökas kan all världen omkring” för att anknyta till delar av den historiska diskussion och den kulturdiskussion som vi också har haft i detta sammanhang. Och frihet nås inte utan kamp och utan förebilder. Vi diskuterar inte enskilda ärenden i kammaren. Det kan inte ministern heller göra, men Fadime är ju en förebild som alltid kommer att leva med oss alla. Det gäller speciellt för de här särskilt utsatta grupperna. Rätten att få älska den man själv vill är ju ganska självklar för alla, men för henne var det inte självklart. För andra unga invandrarkvinnor är det inte heller självklart.

Här finns det också en FN-konvention som klart stadgar lika rätt att fritt välja make. Det är den svenska statens uppgift att se till att de här konventionerna uppfylls. Det är de svenska rättsvårdande myndigheternas uppgift att se till att det sker i Sverige. Det är därför jag har valt att ställa den här interpellationen till justitieministern. Jag skulle vilja tacka för den konstruktiva diskussion som vi har haft i de här frågorna från alla inblandade partier. Låt oss nu försöka lösa detta i Sverige.

Anf. 66 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag tycker också att det är bra att justitieministern tar så seriöst på den diskussion som vi har nu och att det är bra att vi är många som är här och gemensamt kan debattera interpellationen. Det är självklart att den som hotar ska flyttas, visst. Men skyddet för kvinnan som är hotad fungerar ju inte i dag. Här finns alltså fortfarande åtgärder att sätta in. Som vi har sett i ett tidigare SVT-inslag var Fadime tveksam redan 1999. Hon kände sig inte säker trots att det var hon som var flyttad till okänd adress.

Riksorganisationen för alla kvinnojourer i Sverige vittnar om att fler och fler invandrade kvinnor och barn till invandrade, unga kvinnor, söker sig till kvinnojourerna i Sverige i de kommuner som har kvinnojourer. Kvinnojourerna blir som tur är fler och fler. Invandrarkvinnorna är alltså överrepresenterade där i dag. De flyr förövre, och det är de som gömmer sig. En del har sina barn med sig, som också lever i en otrygg situation. Så visst finns det mycket mer att göra.

En parlamentarisk kommitté – visst. Men det är de invandrade kvinnornas egna organisationer och ROKS som är de som har frågan aktuell för sig i dag, och jag hoppas att de åtminstone blir experter i en sådan kommitté.

Anf. 67 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! För att det inte ska bli något missförstånd vill jag säga att jag är positiv till tanken att diskutera, men jag kan inte här på stående fot ge ett absolut svar beträffande en parlamentarisk kommitté. Jag tycker dock att vi snarast ska ta den diskussionen. Det är inte heller, som Lena Ek väl förstår, bara jag själv som kan besluta om en sådan sak. Men jag är som sagt positiv till att diskutera närmare.

Jag vill också säga att visst, det har gjorts saker. Men det behöver göras ytterligare saker, det är ingen tvekan om det, inom lagstiftningen och även inom andra områden. Det handlar inte minst om attityder.

Slutligen vill jag tacka för den här diskussionen. Jag vill verkligen understryka hur glada vi ska vara för att vi inte har ett främlingsfientligt parti i den här riksdagen. Då hade vi inte kunnat ha en sådan här bra och nyanserad diskussion efter den fruktansvärda händelse som skett.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2001/02:92 om villkor för storföretag

Anf. 68 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat mig vad jag avser göra för att svensk flygindustri av regeringen inte ska missgynnas gentemot den europeiska konkurrensen.

Bakgrunden till frågan är att Saab AB och Volvo Aero Corporation under år 2000 vände sig till regeringen för att diskutera möjligheter till statlig delfinansiering av planerade utvecklingsinvesteringar i några internationella civila flygindustriprojekt. Saab planerade att delta i Airbusprojektet A 380 och Volvo Aero planerade att medverka i nya flygmotorprojekt.

Under hösten år 2000 och början av år 2001 ägde kontakter rum mellan Näringsdepartementet och företagen rörande dessa frågor. Vid årsskiftet 2000/01 beslöt Airbus att projektet A 380 skulle genomföras, och några månader senare inledde Volvo Aero ett samarbete med brittiska Rolls Royce på flygmotorområdet. I anslutning därtill uppdrog regeringen i april 2001 åt Riksgäldskontoret att förhandla med företagen om förslag till finansieringsöverenskommelser med statlig medverkan, på liknande villkor som förekommer i andra länder, inom ramen för internationella regelverk.

Eftersom regeringen inte hade något bemyndigande att erbjuda statlig finansiering av detta slag, föreslogs i budgetpropositionen för år 2002 att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att träffa avtal om sådan finansiering i de aktuella fallen. Riksdagen biföll förslaget den 11 december 2001.

Enligt vad jag har erfärut från Riksgäldskontoret är man nu inne i slutskedet av förhandlingarna med Saab och Volvo Aero. Så snart förslag till finansieringsöverenskommelser föreligger ska jag tillse att de skyndsamt underställs regeringen för ställningstagande, med stöd av riksdagens bemyndigande.

Yvonne Andersson påstår att de andra flygindustrierna i Europa erhåller statligt riskkapital som regleras enligt ett GATT-avtal, samt att

Saab inte har erhållit villkor i enlighet med det avtal som tecknats mellan EU och USA.

Som en kommentar till detta påstående vill jag först framhålla att eftersom Saab och Riksgäldskontoret såvitt mig är bekant ännu inte har enats om ett avtalsförslag är det ännu för tidigt att uttala sig om vilka finansieringsvillkor som kan komma Saab till del.

Därutöver vill jag tillägga att såväl GATT-reglerna som flygavtalet mellan EU och USA sätter tak i form av övre gränser för det statliga stöd som är tillåtet i flygindustriprojekt. Även om internationell övervakning sker av att dessa gränser inte överskrids, är detaljvillkoren i enskilda länder inte kända, och de har sannolikt sinsemellan varierande utformning.

På Yvonne Anderssons huvudfråga vill jag avslutningsvis svara följande: Som redovisats ovan, har jag vidtagit sådana åtgärder som erfordras för att svensk flygindustri ska kunna erbjudas liknande finansieringsmöjligheter som förekommer i andra länder, bl.a. inom Europa. Min avsikt därmed har givetvis varit att söka skapa likartade konkurrensvillkor för svensk flygindustri.

Anf. 69 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Tack, näringsministern, för svaret. Det är relativt grundligt och beskriver, som jag tycker, verkligheten väldigt väl. Men det finns några aspekter som jag inte tycker kommer med i det här.

Låt mig först göra en liten historisk tillbakablick som gäller mig, i och för sig en kort sådan. Anledningen till interpellationen var att vi i Linköping, som också är min hemstad, stod inför frågetecknen om hur det skulle lösa sig med det här. Precis som ministern talar om i sitt svar var det vid årsskiftet januari 2000 som Airbus beslutades, liksom att A 380 skulle genomföras. Men det var först i april 2001 som Riksgäldskontoret fick i uppdrag att förhandla. Det är alltså rätt lång tid däremellan.

Nu har det gått 19 månader – ett år och sju månader – och fortfarande har man inte kommit fram till ett avtal. Det som är riktigt intressant nu är att i det här GATT-avtalet involveras de övriga flygindustrierna i Europa också inom ramen för EU. Därför är det jätteviktigt att det blir liknande villkor mellan de konkurrerande och samarbetande företagen.

Var har vi då hamnat i för fråga? Jo, att avtalet inte är klart, och min första fråga är naturligtvis: Kommer det i detta avtal att garanteras att det blir motsvarande eller jämförbara ekonomiska förhållanden?

Nästa fråga handlar om att Saab redan har förlorat i den här processen. Såvitt jag har erfarenhet av den information jag har lyckats få finns det inget annat företag i Europa som det har tagit så här lång tid för. Och tid är pengar. Är det rimligt att man ska få vänta på ett besked så här länge från den svenska regeringen?

Den tredje frågan som borde vara intressant i det här handlar om den process som finns i det här landet när en sådan här procedur ska åstadkommas. Min känsla och den analys jag har kunnat göra av den processen är att hela det här förfarandet har hamnat någonstans i Regeringskansliet mellan Finansdepartementet och Näringsdepartementet. Jag är glad att vår näringsminister tar den här diskussionen, men det vore intressant att veta i vilket avseende Finansdepartementet har haft någon

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

påverkan när det gäller uppdraget åt Riksgäldskontoret. Kan den här proceduren bli effektivare, och kan den ta kortare tid, som i andra länder?

Det är de tre frågorna jag har till ministern och som jag inte helt har fått svar på.

Anf. 70 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Som jag redovisade i mitt skriftliga svar har ställningstagandet hos svenska myndigheter behövt avvakta vissa formella beslut kring projektet Airbus 380. I december 2000 beslöts att det skulle genomföras. I december 2001 gav riksdagen regeringen bemyndigande att träffa avtal om finansiering, och Saab och flera andra europeiska flygindustrier har ännu inte träffat slutliga formella avtal med Airbus om sitt deltagande. Den svenska regeringen har ansett det nödvändigt att avvakta vissa av dessa formella beslut innan ett bindande besked ges till industrin, även om andra regeringar kan ha förfarit på ett annorlunda sätt.

Det är ju inte Näringsdepartementet, eller ens Finansdepartementet, som slår fast detta, utan det är regeringen. Regeringen har givit Riksgälden i uppdrag att förhandla fram ett avtal som är likvärdigt, alltså har likvärdigt kostnadsinnehåll. Sedan kan det ju variera beroende på att företagen vill ha det olika också. Det har Riksgälden fått i uppdrag, och det är Riksgälden som sköter de förhandlingarna.

Nu har jag talat om tiden. Jag har talat om att det inte är Näringsdepartementet eller Finansdepartementet utan regeringen som ger uppdrag till Riksgälden. Riksgälden är myndigheten som sköter detta. Man förhandlar med både Volvo och Saab. Det uppdrag man har fått är att det ska erbjudas samma villkor som har getts i andra länder.

Jag kan inte här, vilket jag hoppas att Yvonne Andersson förstår, säga att avtalet bör se ut så och så eller att det bör innehålla det och det – då blev jag väl anmäld till konstitutionsutskottet om inte annat. Det är det ena.

Det andra är att här pågår ju förhandlingar, och de förhandlingarna måste faktiskt slutföras. Men regeringen har gjort vad regeringen ska göra.

Anf. 71 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det näringsministern är intresserad av, förstår jag, är att de stora företagen får goda villkor, och det är ju motorn för svensk tillväxt trots allt. Att vi har både stora och små företag är en väldig tillgång. De stora företagen initierar ju mycket av att de små företagen har något att göra.

Det som jag ändå tror att näringsministern kan bejaka är min önskan om att man utreder en sådan här process. Jag tror att många som har varit involverade och följt processen delar min uppfattning. När en ort som Linköping, och egentligen Östergötland, hamnar i sådana problem som det var april 2001, fastän det egentligen var då det blev kraft i att göra någonting från regeringens sida av avtalet – det var när Ericsson hade problem – då är det ju jätteviktigt att man ser att en sådan här process inte ska behöva ta så lång tid.

Det jag skulle önska att näringsministern gav mig ett positivt besked om är: Kan man utreda att processerna blir mer effektiva i sin hantering så att företagen får besked?

Anf. 72 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det kan av många skäl ta tid i en sådan här process. Jag säger inte att det är så som jag nu säger, men det kan vara så att det tar tid på grund av att företagen vill ha så goda avtal som möjligt. Det är helt naturligt om det vore så. Då leder det också till att det kan ta tid i processen.

Jag finner heller ingen anledning till att utreda den här processen. Vi har det tillvägagångssätt vi har. Vi har flera sådana exempel. Ett annat exempel gäller försäkringsgarantin som flygbolagen tecknar, som tecknas med staten och där staten står som garant. Då förhandlas ju fram vilka villkor som ska gälla, inte av mig som ansvarig minister, utan riksdagen här ger regeringen bemyndigande och regeringen i sin tur ger i det här fallet också Riksgälden bemyndigande. Det är en naturlig och rimlig process. Jag tycker inte att det finns någon anledning till att vi ska behöva utreda detta.

Nu får vi väl avvakta och se vart man kommer. Jag bedömer det som att man är i slutskedet av de här förhandlingarna. Men än en gång: Självklart ligger det i Saabs och Volvos intresse att få så bra avtal som möjligt, och det kan också i sin tur leda till att förhandlingarna tar något längre tid.

Anf. 73 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar ministern för det svaret. Likväl vill jag envist tillstå att jag inte är så säker på att alla de här processerna – nu talar jag inte enbart om den här processen utan flera processer – är tillräckligt effektiva när det gäller beslutsfattande och signaler. Företagen vill ha så goda avtal som möjligt; det är självklart. Men kommer svaren så snabbt som möjligt? Finns det möjligheter att tolka signalerna tillräckligt snabbt? Nu tänker jag på första året som gick, innan i princip något hände, trots att man från regeringens sida visste om att man hade förbundit sig att gå in och stödja det här projektet. Där tror jag att näringsministern och jag har olika uppfattningar. Det behöver utredas om svenskt beslutsfattande är så effektivt som det kan vara för att företagen ska känna att de har ett positivt gott företagsklimat och vill stanna kvar här.

Anf. 74 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill bara konstatera än en gång att det här är en normal process. Det är ett förhandlande som sker. Såvitt jag nu kan bedöma kommer Saab att vara klar den närmaste månaden. Jag har heller inte fått några signaler från Saab att man skulle vara missnöjd med detta. Däremot vill jag säga att tidigare i den här processen fördes en diskussion mellan mig, Saab och Volvo där man tyckte att det tog lite lång tid. Nu har man ändå satt i gång och förhandlat, och det fungerar såvitt jag kan förstå väl.

Jag kan alltså inte som minister gå in i denna process nu. Jag kan heller inte här i kammaren säga vilka villkor som ska gälla etc. De villkor som ska gälla har vi redan angivit till Riksgälden, och det handlar då om att de ska vara likvärdiga. Nu förhandlar man om det, och det tror jag vi får respektera och finna oss i.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2001/02:123 om EU-mopedutbildningen

Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Inger Segelström har frågat mig om jag tänker verka för att göra mopedutbildningen enkel och modern som riksdagen beslutat eller återkomma till riksdagen för tolkning. Bakgrunden till frågan är att Moped- och Motorcykelbranschens Riksförbund, MCRF, har underkänts som utbildare av Vägverket.

Tillstånd att bedriva utbildning för förarbevis för moped klass I kan, i enlighet med vad riksdagen beslutat, den få som har förutsättningar att bedriva en god undervisning. Utbildningen ska innehålla såväl teoretiska som praktiska moment och sökanden ska bl.a. ge in en utbildningsplan som visar hur denne avser att uppfylla kraven på en god utbildning. Vägverkets närmare föreskrifter om utbildningen innehåller inga uttryckliga krav på lärarledd undervisning eller sammankomster men ställer vissa krav på vad utbildningen ska innehålla. Utbildningen ska bl.a. syfta till ett ökat riskmedvetande och säkerhetstänkande.

MCRF hade tidigare tillstånd som utbildare. Föreningen annonserade före en mc-mässa i Göteborg om möjligheterna att genomgå utbildning och ta förarbevis för moped klass I vid mässan. Vid en kontroll fann Vägverket att MCRF:s utbildning inte följde den utbildningsplan som de själva lämnat in och som låg till grund för förbundets tillstånd. MCRF:s tillstånd återkallades därför. MCRF har dock fortfarande tillstånd att anordna kunskapsprov för förarutbildning för moped klass I.

Jag konstaterar att det redan i dag är betydligt enklare att få förarbevis för moped klass I än att ta körkort. De krav som ändå ställs på mopedundervisningen är till för att eleven ska få grundläggande kunskaper i att sköta och manövrera sitt fordon, behärska olika trafiksituationer och därigenom undvika olyckor. Utbildningar och examinationer anordnas av ett stort antal körskolor, skolor, studieförbund m.fl. Vägverket har tillsyn över utbildning och examination. Verkets beslut i fråga om tillstånd att anordna förarutbildning kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, som då får pröva frågan om lagens intentioner. Regeringen har inte några möjligheter att gripa in i denna process eller att pröva lagens tillämpning i ett enskilt fall.

Anf. 76 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret. Av de uppvaktningar och samtal jag har fått har jag förstått att många inte tycker som näringsministern, att det blivit enkelt och trafiksäkert. Motorcyklister och deras organisationer är inte ensamma. Andra instämmer i missnöjet över att det inte fungerar så bra.

För det första: Sedan lagen kom till finns officiellt ca 13 800 officiellt registrerade EU-moppar varav 2 400 är avregistrerade. Den förklaring jag har fått från dem som jobbar med det och från föräldrar och ungdomar är att det är för krångligt och dyrt att ta förarbevis, i stället för enkelt, mer lättillgängligt och trafiksäkert, som vi sade i riksdagen.

För det andra: I den moderna skolan i dag, överallt, görs enskilda planer för alla elevers utbildning och inläring. Självklart används självstudier och den nya tekniken med datorer och Internet. Det är inte som på vår tid, Björn Rosengren, när läraren stod i katedern. Man kan inte förstå

varför det duger att sköta mycket av det ordinarie skolarbetet med självstudier men inte teoriutbildningen till moppekörkort.

Självklart ska man testas och godkännas. Innan motorcykelgruppen blev av med sitt tillstånd var det 80 % som blev godkända. Riksdagen har sagt att utbildningen ska vara enkel och trafiksäker och kunna utföras av nya grupper.

Sedan jag lämnade in interpellationen har två tjänstemän från Vägverket uttalat sig i DN och sagt att det inte någonstans i lagen sägs att distansutbildning är tillåten, så Vägverket har förbjudit självstudier med efterföljande skriftliga tester – utan lagstöd eller ny forskning om vad den nya tekniken betyder för de ungas inläring.

Fru talman! Tänk om allting som vi i riksdagen inte sade var tillåtet skulle vara förbjudet. Hur skulle det bli då?

Det man har berättat för mig är att vi håller på att få en klasslag. EU-moppekörkortet skulle kunna kosta ca 500 kr och vara tillgängligt för alla. I dag kan det kosta över 3 000 kr. Man har också berättat för mig att de som efterfrågar utbildningen här i länet i dag är föräldrar i medelklass- och övre medelklasskommuner eftersom det är så dyrt. Detta är en mycket allvarlig klassfråga. Tycker näringsministern att det är enkelt, rättvist och trafiksäkert?

För det tredje: När man tar vanligt körkort får man ett tillfälligt körkort. När man tar moppekörkortet däremot kan man få vänta upp till fyra veckor innan man får köra. Hur får man en 15-åring som är godkänd i provet att lämna moppen hemma, när kompisarna väntar vid korvkiosken? Hela våren kan gå utan att man kan vara med i gänget. Är det enkelt och trafiksäkert, näringsministern?

Den röda tråden genom hela diskussionen är att de som kör EU-moppar och deras föräldrar tycker att det är krångligt och dyrt. Lösningen är inte en gammalmodig misstro mot modern inläring. Man tror att ungdomar i dag inte skulle kunna klara detta. Vi i trafikutskottet måste lyssna på dem som finns ute i moppevärlden, dagens ungdomar och deras föräldrar. Varken näringsministern eller jag är ungdomar.

Vore det inte en poäng om du och jag, Björn Rosengren, lyssnade på dem som brinner för ungdomar, t.ex. bilskolläraren som är 60-plus, mc-polisen 60-plus, pedagoger och ungdomar och försökte hitta en lösning tillsammans med Vägverket? Det ska vara en lösning som är modern, enkel och trafiksäker för alla ungdomar och inte bara för dem som har föräldrar som kan betala.

Anf. 77 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Om riksdagen fattar ett beslut om att utbildningen ska ha hög kvalitet och att man ska rikta in sig på trafiksäkerhet för att förhindra olyckor, som lätt händer med denna typ av fordon, då måste det också vara hög kvalitet. Den kvaliteten svarar Vägverket för. Vi har inte hört några invändningar till Vägverket eller mig annat än från denna organisation. Det är viktigt att poängtera. Denna organisation har talat om vilken plan man ska följa och fått tillstånd. Sedan, när man genomför utbildningen, använder man en annan plan. Det är bakgrunden.

Men jag ska inte stå här och vara envis och dum. Efter de synpunkter jag har fått från Inger Segelström ska jag ta upp en diskussion med Vägverket och fråga hur det går till. Jag ska också föra en diskussion med

Vägverket om den kritik som framförs här är allmän. Sedan ska jag be att få återkomma.

Anf. 78 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Den här diskussionen handlar inte bara om MCRF. Jag har haft kontakt med andra också. Jag undrar om näringsministern har sett de studieplaner som finns för teoriutbildningen. Jag har med mig två här, från två separata organisationer. Jag har gått igenom dem och sett att man uppmanar elever till självstudier. Jag tror att det är bäst att näringsministern och jag överlåter dem till 15-åringarna. Efter teoriutbildningen ska de klara ett test, som Vägverket godkänner. Jag kan inte förstå varför vi inte tror att 15-åringar, som läser mycket av sin ordinarie skolutbildning genom självstudier och via datorer, skulle kunna klara just den här utbildningen.

Riksdagen har sagt att man vill ha en enklare hantering som självklart är trafiksäker. Den ska vara enklare än för körkortet. Så har det inte blivit. Jag är också orolig över att man pratar om att det har blivit så dyrt. Det billigaste alternativet skulle kosta ett par hundra, om man fick använda sig av självstudier men självklart genomgå lika hårda tester. De olika organisationer som jag har pratat med ska också självklart finnas tillgängliga i samband med självstudierna.

I lagtexten och i förordningen står det ingenting om det som Vägverket i dag tillämpar, nämligen att man inte kan godkänna utbildningsplaner om de understiger tio timmar. Det har varken riksdagen sagt eller Vägverket sagt i sin förordning. Det är enligt ett PM som det inte är tillåtet.

Det känns så gammalmodigt. Jag brinner för trafiksäkerhet och nollvisionen. Men vi får inte göra det för krångligt så att ungdomarna inte klarar av det eller så att det blir så dyrt att de inte har råd.

Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Vi har den ordningen att denna kammare fattar beslut om lagar och regeringen utfärdar förordningar. Med utgångspunkt från detta ska våra myndigheter verkställa besluten. Vägverket har gjort denna bedömning. Det är Vägverket som gör bedömningen och inte jag som minister. Det är rimligt.

Jag ska ta upp en diskussion med Vägverket om detta. Vi får diskutera om det verkligen har gjort en rätt bedömning. Men jag vill vidhålla att Vägverket gör bedömningen i den här typen av ärenden. Det har gjort bedömningen av trafiksäkerheten och de krav som lagen och förordningen ställer.

Det är Vägverkets bedömning. Den innebär att man inte har godkänt denna organisation. I övrigt har det inte kommit till min kännedom – och såvitt jag vet inte heller till Vägverkets kännedom – att andra som anordnar utbildningen har klagat. De har heller inte blivit fräntagna rätten att utfärda detta förarbevis. Vi måste ha det klart för oss.

Det jag kan säga är att jag omgående ska ta upp en diskussion med Vägverket om detta och återkomma. Det är väl ett rimligt svar i denna fråga.

Anf. 80 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för att vi får en förnyad diskussion. Det är riksdagens uppgift. Riksdagen stiftar lagar och trafikutskottet tar initiativ, och det är en s-motion som gjorde att det blev så här. När lagar har gällt ett tag ska vi utvärdera resultatet.

Jag ser fram emot att se vad det blev för resultat av självstudier. Näringsministern och jag är helt överens om att det självklart ska vara trafiksäkert. Men det är också viktigt att det inte blir så dyrt för vanliga ungdomar så att deras föräldrar inte kan se till att de får körkortet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:55

22 januari

*Svar på
interpellationer*

20 § Svar på interpellation 2001/02:132 om IUC-bolagens framtid

Anf. 81 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att under år 2001 ge IUC-bolagen runtom i Sverige svar på frågan om UPA-verksamhet under 2002. Vidare har Maria Larsson frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att Näringsdepartementet slutför det utredningsuppdrag som NUTEK skulle ha rapporterat vid halvårsskiftet 2001.

Regeringen har sedan 1997 satsat avsevärda årliga resurser för att ge IUC-bolagen s.k. uppsökandeuppdrag, produktutvecklingsuppdrag och avknopningsuppdrag. För 2002 har regeringen under december 2001 beslutat om 65 miljoner till IUC-nätverken för UPA-uppdrag, vilket innebär att det blir en av de största näringspolitiska satsningarna under året.

Regeringen har beslutat om försöksverksamhet i två omgångar. Det beslutades om en försöksomgång dels för det första nätverket år 1997–2000, dels för två nya nätverk år 2000–2002. Nätverken har årligen erhållit medel för UPA-verksamheten. Regeringen är medveten om att årliga anslag kan upplevas som kortsiktigt och kan vara svårt att hantera för bolagen. Detta är dock den grundläggande struktur som statliga anslag följer.

Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) kommer även under år 2002 att ansvara för utbetalningar, samordning och uppföljning av IUC-verksamheten. Det är viktigt att den centrala näringslivsmyndigheten ansvarar för samordning av de statliga åtgärder som vidtas inom det näringspolitiska området. Verket kan dock enbart svara för anslag som det fått att hantera, vilket innebär att frågor rörande framtida UPA-uppdrag inte kan besvaras av verket.

Regeringen kommer att tillsätta en särskild utredare för att, efter samråd med berörda aktörer, lämna förslag till inriktning, effektivisering och organisering av statens insatser för företagsutveckling på regional nivå. Utredaren ska också lämna förslag om förhållandet mellan den regionala organisationen och det nationella kompetenscentrum för företagsutveckling som utgörs av Verket för näringslivsutveckling och ALMI Företagspartner AB (NUTEK-ALMI).

I direktiven till utredaren ingår även att se över hur det statliga uppdraget till IUC-bolagen långsiktigt ska hanteras. Utredarens förslag ska

ligga till grund för framtida statliga insatser för tillväxt och näringslivsutveckling på regional nivå.

Anf. 82 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Så var det då dags igen för den årliga drabbningen om IUC – *the same procedure as last year, Sir!* Det tycks vara nödvändigt. Trots näringsministerns alla löften inträffar ingen förbättring.

Min interpellation lämnades in den 11 december 2001. Då hade IUC-bolagen fortfarande inte fått något besked om det skulle bli något UPA-uppdrag år 2002 eller om det fanns några pengar avsatta. Det var 20 dagar kvar på året. Där stod de med personal, produktidéer och möjlighet till nya företag. Trots förfrågningar hos både NUTEK och Näringsdepartementet gick det inte att få fram ett besked.

Den 14 december kom plötsligt ett besked från näringsministern. Det skulle bli 65 miljoner för IUC-nätverken för UPA-uppdrag. Det är lika mycket som året dessförinnan, fastän det är några fler IUC-bolag som ska dela på pengarna, och det är hälften så mycket som det föregående året. Det är dock en av regeringens största näringspolitiska satsningar under året.

Beskedet kom sent. Men det är den grundläggande struktur som statliga anslag följer, säger ministern till sitt försvar i interpellationssvaret. Det är det inte, säger jag. Ett grundläggande anständighetskrav är att regeringen i budgetpropositionen redovisar såväl inriktning som ekonomiska resurser för en verksamhet.

I budgetpropositionen stod det ingenting. Så har det varit varje år. I år hette det att besked kommer i den regionalpolitiska propositionen. Det kom inget besked i den regionalpolitiska propositionen. Beskedet kom den 14 december, med 17 dagar kvar till ett nytt budgetår.

Ministern måste väl ändå tillstå att det är ett misslyckande? Budgetpropositionen kom den 20 september. Vilket tror näringsministern ger bäst förutsättningar för planering för personal och verksamhet, om man får beskedet den 20 september eller den 14 december?

Martin Hedman, som företräder IUC-bolagen gentemot uppdraget från staten, säger så här: Det senaste året har varit väldigt rörigt, och verksamheten har blivit lidande. Vi har totalt olika världsbilder. Hur ser näringsministerns recept ut för att det ska lite mindre rörigt nästa år?

Anf. 83 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Regeringen har beslutat om försöksverksamhet i två omgångar. Jag vill poängtera att det är försöksverksamhet. Det är dels en försöksomgång år 1997–2000, dels en försöksomgång år 2000–2002. Detta är en försöksverksamhet.

Tanken har inte från början varit att vi nu ska dra i gång en verksamhet som ska pågå för evigt. Vi har gjort en försöksverksamhet, punkt och slut. Nu tillsätter vi en utredare som ska titta på detta. Därefter ska jag svara på vad som kommer att hända med IUC-bolagen, punkt och slut. Något annat svar har jag inte i denna fråga.

Jag vill därtill tillägga att IUC-bolagen har fungerat utomordentligt bra. De har betytt mycket näringspolitiskt.

Det vi gjorde var att besluta om en försöksverksamhet. Vi tillsåg också att IUC:erna fick 65 miljoner ytterligare år 2002. Jag har pratat

med IUC:erna. Jag för en dialog och diskussioner med dem, och de är mycket nöjda med det här. Men det är en försöksverksamhet. Nu ska den utredas, och därefter kommer jag att redogöra för kammaren här vad som ska gälla och hur det ska finansieras.

Prot. 2001/02:55
22 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 84 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Alla sammanfattande uttalanden av näringsministern och av de utredningar som är gjorda är oerhört positiva till IUC som verksamhet. Det är därför jag också står här och pratar och driver den här frågan. Jag tycker nämligen att det är så viktigt att IUC får förutsättningar att också i framtiden vara en motor för den regionala tillväxten. Därför får det inte bli glapp i verksamheten som stör så mycket att fler IUC tvingas sättas i likvidation, vilket ju hände med ett under föregående år.

Jag tror att det är bra att man tittar på en långsiktig lösning därför att jag tror att IUC:erna har kommit för att stanna. Det är ganska samfällt från riksdagens sida att detta är en positiv satsning. Den bör fortsätta. Då gäller det att skapa omständigheter och möjligheter som blir så positiva och gynnsamma som möjligt.

Jag har mer att säga. Det krävs respekt för att detta UPA-uppdrag kräver långsiktighet. Då får man inte agera alltför kortsiktigt om man värnar verksamheten, vilket jag förstår att Björn Rosengren gör.

Den långsiktiga lösning som nu ska tas fram av NUTEK i samarbete med IUC-bolagen fick skrinläggas. Den blev ett misslyckande, och man fick tillbaka det hela på Näringsdepartementets bord. Det kanske säger något om de konkurrensförhållanden som jag tidigare har påtalat, men som näringsministern ibland vägrar se.

Nu ska det tillsättas en utredare som ska titta på och möjliggöra en långsiktighet i planeringen för en fortsatt verksamhet. När kommer utredningen i gång? När ska utredaren tillsättas? Är det redan klart? Jag har sett någonstans att det ska komma en delrapport från utredaren redan i april och att det sedan ska lämnas en slutrapport i september oktober. Stämmer det? I så fall är det en ganska tajt utredningsplanering. I och för sig är det så mycket som är utrett redan, så det kanske går att göra detta på ganska kort tid.

Men jag blir lite mörkrädd när jag tittar på framtidsscenariot. Det betyder ju i klartext att när det ska arbetas med budget under hösten eller fr.o.m. början på sommaren så kommer denna utredning inte att vara klar. Då kommer det inte heller något besked i nästa budget om huruvida försöksverksamheten IUC ska få något förnyat UPA-uppdrag. Man får vänta hela hösten. Kanske kommer det ett besked i december 2002. Det blir *the same procedure* igen! Kan ministern lova mig att det inte kommer att bli så? Finns det möjlighet att få ett besked i ett tidigare skede? Kan utredningen avslutas i så god tid att budgeten kan ge en fingervisning eller en avisering om åt vilket håll det ska gå?

Jag tror inte att näringsministern är beredd att skrinlägga den verksamhet som har visat sig ge nya produkter och nya företag. Då är det viktigt att man kan få fram ett besked under årets gång.

Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Som jag sade är detta en försöksverksamhet. Innan vi kan säga att den ska permanentas i någon form av evig tid så måste vi faktiskt

utvärdera den. Utredaren är utsedd och utredaren jobbar. Jag förutsätter att utredaren lägger fram sitt förslag i god tid så att vi kan fastställa det hela och säga att denna verksamhet ska fortsätta eller att den ska förändras och byggas upp på annat sätt. Därmed kommer frågan om budgetering av verksamheten.

Det är faktiskt lite magstarkt att stå här och tala om hur illa vi sköter detta osv. Det är en försöksverksamhet! Vi har lagt ned mycket pengar på denna försöksverksamhet. Det är också en socialdemokratisk idé. Det är vi som har infört detta. Men vi vill pröva det hela och se om vi kan fortsätta med detta. Det gör vi nu. Utredaren är utsedd och håller nu på med detta. Jag ska be att sedan få återkomma till kammaren när det gäller hur detta ska permanentas och se ut.

Anf. 86 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Utredningar är regeringens specialgren, men vi har ju redan haft en massa utredningar som har tittat på verksamheten. Samtliga har varit positiva. Det är därför jag menar att det kanske inte är nödvändigt med ytterligare en utredning, utan att man kanske skulle kunna komma fram till handling något snabbare.

Jag känner mig inte särskilt trygg med det svar som näringsministern har givit om att det skulle vara en annorlunda situation hösten 2002 för dem som jobbar ute i verksamheterna – för dem som sitter med handplockad personal, som naturligtvis är intressant också på andra håll i näringslivet, och som har upparbetat en kompetens som är nödvändig för att man fortsättningsvis ska kunna ha en verksamhet som inte störs.

IUC är lanserat av den socialdemokratiska regeringen – ja. Men jag tycker att regeringen saknar politiskt mod att genomföra den förändring av svensk näringslivspolitik som IUC-bolagen är en början på. Tillväxt kan inte administreras fram. Den skapas av entreprenörer, av företagare och av medarbetare. Staten kan skapa dåliga, bra eller bättre förutsättningar för människor att skapa tillväxt. IUC-bolagen och UPA-uppdraget är sådana förutsättningar som de som själva skapar tillväxten tydligen anammar och gillar. Man föredrar att själv ta tag i sin situation och skapa sina egna mötesplatser för utveckling. Det är därför jag menar att det krävs mod att våga släppa makten och i stället inta en stödjande roll och att våga avveckla gamla strukturer för att kunna bygga upp nya.

IUC är en strålande idé. Den är i dag en gräsrotsrörelse för regional utveckling, precis som jag var inne på tidigare. UPA-uppdraget är en möjlighet för framtida tillväxt för lokalsamhället, för regionen och för nationen. Men det förutsätter att vi inte har en näringsminister u.p.a.

Anf. 87 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag får glädjas åt det allmänna charmerande goda betyg som jag får här. Men jag vill än en gång påpeka att detta är en socialdemokratisk idé. Den finansieras av statliga pengar. Det är inte så att det knoppas upp, sköts vilt och växer för fullt här! I så fall förstår jag inte varför man begär de här statliga pengarna. Det är staten som finansierar detta i stor utsträckning, och det är det som vi diskuterar. Nu säger man plötsligt att den socialdemokratiska regeringen inte förmår och inte gör någonting. Men vi gör ju detta!

Det är också rimligt och ligger i sakens natur att detta är en försöksverksamhet. Den bör därför prövas och med all rätt gås igenom. Vad har detta lett till? ska man fråga sig. Så gör vi med all försöksverksamhet. Man får kräva att man har den kvaliteten. Nu ska vi pröva detta. IUC har nu fått 65 miljoner kronor som man kan hantera. Vi har tillsatt en utredare som håller på med det här. Därför ska jag be att få återkomma till kammaren.

Jag tycker att IUC:erna är en briljant idé. De fungerar bra. Det har visat sig att de skapar mycket. Men det är en försöksverksamhet, som ska prövas. Därefter ska vi återkomma när det gäller om den ska förstärkas, om den ska ha mer pengar eller om den ska se ut på ett annorlunda sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:55
22 januari

*Svar på
interpellationer*

21 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2001/02:86 Sveriges antagande av beslut om inrättande av Eurojust och
ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall
2001/02:91 Nationell narkotikahandlingsplan

Motioner

med anledning av prop. 2001/02:44 Biobanker inom hälso- och sjukvår-
den m.m.

2001/02:So12 av Chris Heister m.fl. (m)
2001/02:So13 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd)
2001/02:So14 av Marianne Carlström och Mona Berglund Nilsson (s)
2001/02:So15 av Kenneth Johansson m.fl. (c)
2001/02:So16 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2001/02:55 Sveriges klimatstrategi

2001/02:MJ9 av Inger Strömbom (kd)
2001/02:MJ10 av Caroline Hagström m.fl. (kd)
2001/02:MJ11 av Bo Lundgren m.fl. (m)
2001/02:MJ12 av Jan Backman (m)
2001/02:MJ13 av Inger Segelström m.fl. (s)
2001/02:MJ14 av Eskil Erlandsson m.fl. (c)
2001/02:MJ15 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp)
2001/02:MJ16 av Matz Hammarström m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2001/02:64 Vissa tobaksfrågor

2001/02:K30 av Sonja Fransson och Laila Bjurling (s)
2001/02:K31 av Lennart Hedquist (m)
2001/02:K32 av Lars Elinderson (m)
2001/02:K33 av Gunnel Wallin (c)
2001/02:K34 av Åsa Torstensson m.fl. (c)
2001/02:K35 av Per Bill m.fl. (m)
2001/02:K36 av Caroline Hagström (kd)
2001/02:K37 av Chris Heister m.fl. (m)

2001/02:K38 av Anders Sjölund och Tomas Högström (m)
2001/02:K39 av Inge Carlsson (s)
2001/02:K40 av Lars Gustafsson m.fl. (kd)
2001/02:K41 av Anna Kinberg (m)
2001/02:K42 av Per Unckel m.fl. (m)
2001/02:K43 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp)
2001/02:K44 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2001/02:65 Ändrad ordning för utdömande av vite enligt miljöbalken m.m.

2001/02:MJ17 av Göte Jonsson m.fl. (m)
2001/02:MJ18 av Carl Fredrik Graf (m)
2001/02:MJ19 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd)
2001/02:MJ20 av Eskil Erlandsson m.fl. (c)

med anledning av prop. 2001/02:67 Förlängning av giltighetstiden för konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning, m.m.

2001/02:MJ21 av Anders Sjölund och Ola Sundell (m)
2001/02:MJ22 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd)
2001/02:MJ23 av Ulf Björklund och Jan Erik Ågren (kd)
2001/02:MJ24 av Åke Sandström m.fl. (c)

med anledning av prop. 2001/02:70 Offentlighetsprincipen och informationstekniken

2001/02:K45 av Per Lager m.fl. (mp)
2001/02:K46 av Helena Bargholtz m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2001/02:71 Sveriges antaganden av rambeslut om gemensamma utredningsgrupper

2001/02:Ju6 av Kia Andreasson m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2001/02:72 Ändringar i regeringsformen – samarbetet i EU m.m.

2001/02:K47 av Lotta N Hedström m.fl. (mp)
2001/02:K48 av Ingvar Svensson m.fl. (kd)
2001/02:K49 av Margit Gennser m.fl. (m, kd, c)
2001/02:K50 av Bengt-Ola Rytter (s)

med anledning av prop. 2001/02:74 Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet

2001/02:K51 av Mats Einarsson m.fl. (v)
2001/02:K52 av Mats Einarsson m.fl. (v)
2001/02:K53 av Ingvar Svensson m.fl. (kd)
2001/02:K54 av Per Lager m.fl. (mp)
2001/02:K55 av Åsa Torstensson m.fl. (c)
2001/02:K56 av Per Unckel m.fl. (m)
2001/02:K57 av Helena Bargholtz m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2001/02:76 Teracom AB – garanti och omstrukturering

2001/02:Kr3 av Ana Maria Narti m.fl. (fp)

2001/02:Kr4 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m)

2001/02:Kr5 av Margareta Cederfelt och Anna Kinberg (m)

2001/02:Kr6 av Marie Engström (v)

2001/02:Kr7 av Inger Davidson m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2001/02:81 Vissa arbetsskadefrågor m.m.

2001/02:Sf16 av Barbro Feltzing (mp)

2001/02:Sf17 av Birgitta Carlsson m.fl. (c)

2001/02:Sf18 av Désirée Pethrus Engström m.fl. (kd)

2001/02:Sf19 av Margit Gennser m.fl. (m)

med anledning av skr. 2001/02:68 Konsumenterna och miljön

2001/02:L11 av Christel Anderberg m.fl. (m)

2001/02:L12 av Christina Axelsson och Anita Johansson (s)

2001/02:L13 av Kjell Eldensjö m.fl. (kd)

2001/02:L14 av Jonas Ringqvist m.fl. (v)

med anledning av skr. 2001/02:77 Meddelande om kommande förslag om ändringar i rätten till avdrag i inkomstslaget näringsverksamhet för kapitalförluster på delägarätter och på andelar i svenska handelsbolag

2001/02:Sk35 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m)

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 januari

2001/02:182 av *Anders Sjölund* (m) till statsminister Göran Persson

Språkens ställning

2001/02:183 av *Beatrice Ask* (m) till statsminister Göran Persson

Skolundervisningen

2001/02:184 av *Kalle Larsson* (v) till statsminister Göran Persson

Ungt val

2001/02:185 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Björn von Sydow

Genderperspektiv på krishantering

2001/02:186 av *Åke Sandström* (c) till näringsminister Björn Rosengren

Tidningstjänst AB

2001/02:187 av *Rosita Runegrund* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Samhall

2001/02:188 av *Inger Strömbom* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Nyföretagandet

Prot. 2001/02:55

22 januari

2001/02:189 av *Harald Bergström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Minerallagen

2001/02:190 av *Ulf Nilsson* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Lunds universitets historiska museum

den 22 januari

2001/02:191 av *Annelie Enochson* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Samordnad utbyggnad av mobilmaster

2001/02:192 av *Per Bill* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Tågtrafiken mellan Uppsala och Stockholm

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen 29 januari.

23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 januari

2001/02:540 av *Ester Lindstedt-Staaf* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Arbetsrehabilitering

2001/02:541 av *Inger René* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Bekämpningen av opium

2001/02:542 av *Inger René* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Förhandlingar mellan Tibets exilregering och Kina

den 21 januari

2001/02:543 av *Jan-Evert Rådström* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Transportupphandling

2001/02:544 av *Inger Strömbom* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Såddfinansiering

2001/02:545 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till utrikesminister Anna Lindh

Mänskliga rättigheter i Nigeria

2001/02:546 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
EU-stöd till rysk nedrustning

2001/02:547 av *Johan Pehrson* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Funktionshinder

2001/02:548 av *Jan Backman* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Kungliga bibliotekets lagring av det digitala kulturarvet

2001/02:549 av *Åke Sandström* (c) till statsrådet Mona Sahlin

Prövning av Posten AB:s begäran om portohöjning

2001/02:550 av *Jan Backman* (m) till justitieminister Thomas Bodström
EG-direktiv för datalagring

2001/02:551 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Nyföretagandet

2001/02:552 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Sjukfrånvaron

2001/02:553 av *Magnus Jacobsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Internationellt flyg till Bromma

2001/02:554 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Finansieringen av väg 73

2001/02:555 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Nyföretagande

2001/02:556 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Hemvärnets numerär

2001/02:557 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Britta Lejon

Myndighetschefer och ambassadörer

2001/02:558 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

Samhall

2001/02:559 av *Magda Ayoub* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

IOM-rapporten

2001/02:560 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Vägunderhåll

2001/02:561 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Rättssäkerhet för svenska medborgare

2001/02:562 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ingela Thalén

Bilstöd till rörelsehindrade

2001/02:563 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist

Information om klamydia

den 22 januari

2001/02:564 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Frivilligrörelsen

2001/02:565 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Direktiv till nya planeringsmyndigheten

2001/02:566 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Användningen av skattemedel

2001/02:567 av *Carina Hägg* (s) till försvarsminister Björn von Sydow

Personlig skyddsmask

2001/02:568 av *Göte Wahlström* (s) till statsrådet Mona Sahlin

Skyddsfilter

Prot. 2001/02:55
22 januari

2001/02:569 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Vidareutveckling av ungdomars förslag

Frågorna 540–542 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 januari.

Frågorna 543–569 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 januari.

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 22 januari

2001/02:512 av *Sven Brus* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Holmens investeringsbeslut

2001/02:519 av *Bertil Persson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Vindkraften i Stockholmsregionen

2001/02:540 av *Ester Lindstedt-Staaf* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Arbetsrehabilitering

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 januari.

25 § Kammaren åtskildes kl. 19.49.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 16.25 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Ny riksdagsledamot, m.m.....	1
4 § Meddelande om debatt om ungdomsvåld m.m.....	2
5 § Meddelande om frågestund.....	2
6 § Meddelande om motionstid.....	2
7 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden.....	2
8 § Anmälan om uteblivna svar på interpellationer	2
9 § Svar på interpellation 2001/02:148 om löneskillnader mellan män och kvinnor inom Regeringskansliet	3
Anf. 1 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	3
Anf. 2 MARIA LARSSON (kd).....	4
Anf. 3 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	6
Anf. 4 MARIA LARSSON (kd).....	7
Anf. 5 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	7
Anf. 6 MARIA LARSSON (kd).....	8
Anf. 7 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	9
10 § Svar på interpellation 2001/02:134 om barnens hälsa	9
Anf. 8 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	9
Anf. 9 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	11
Anf. 10 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	12
Anf. 11 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	12
Anf. 12 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	13
Anf. 13 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	14
Anf. 14 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	14
11 § Svar på interpellation 2001/02:135 om vårdbidrag för funktionshindrade barn.....	15
Anf. 15 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	15
Anf. 16 CECILIA MAGNUSSON (m)	16
Anf. 17 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	16
Anf. 18 CECILIA MAGNUSSON (m)	17
Anf. 19 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	18
Anf. 20 CECILIA MAGNUSSON (m)	19
Anf. 21 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	19
12 § Svar på interpellation 2001/02:151 om elvapunktsprogrammet för ökad hälsa i arbetslivet	20
Anf. 22 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	20
Anf. 23 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	21
Anf. 24 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	22
Anf. 25 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	23
Anf. 26 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	24
Anf. 27 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	24
Anf. 28 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	25

13 § Svar på interpellation 2001/02:139 om omfördelning av resurser mellan länen	25
Anf. 29 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	25
Anf. 30 MARIA LARSSON (kd).....	26
Anf. 31 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	27
Anf. 32 MARIA LARSSON (kd).....	28
Anf. 33 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	29
Anf. 34 MARIA LARSSON (kd).....	29
Anf. 35 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	30
14 § Svar på interpellation 2001/02:111 om misshandlade kvinnor som vågar polisanmäla.....	30
Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	30
Anf. 37 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	32
Anf. 38 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	33
Anf. 39 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	34
Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	35
Anf. 41 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	35
Anf. 42 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	36
15 § Svar på interpellation 2001/02:122 om Ekobrottsmyndigheten	36
Anf. 43 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	36
Anf. 44 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	37
Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	38
Anf. 46 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	38
Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	39
Anf. 48 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	39
Ajournering.....	39
Återupptagna förhandlingar	39
16 § Svar på interpellation 2001/02:133 om rättssäkerheten i Sverige	40
Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	40
Anf. 50 SIW PERSSON (-).....	41
17 § Svar på interpellation 2001/02:146 om unga invandrarkvinnors situation	42
Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	42
Anf. 52 LENA EK (c)	44
Anf. 53 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	45
Anf. 54 EVA ARVIDSSON (s)	46
Anf. 55 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	47
Anf. 56 GÖRAN LINDBLAD (m)	48
Anf. 57 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	49
Anf. 58 LENA EK (c)	50
Anf. 59 EWA LARSSON (mp).....	51
Anf. 60 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	52
Anf. 61 EVA ARVIDSSON (s)	52
Anf. 62 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	53
Anf. 63 GÖRAN LINDBLAD (m)	53
Anf. 64 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	54

Anf. 65	LENA EK (c)	54	Prot. 2001/02:55
Anf. 66	EWA LARSSON (mp)	55	22 januari
Anf. 67	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	56	
18 §	Svar på interpellation 2001/02:92 om villkor för		
	storföretag	56	
Anf. 68	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	56	
Anf. 69	YVONNE ANDERSSON (kd)	57	
Anf. 70	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	58	
Anf. 71	YVONNE ANDERSSON (kd)	58	
Anf. 72	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	59	
Anf. 73	YVONNE ANDERSSON (kd)	59	
Anf. 74	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	59	
19 §	Svar på interpellation 2001/02:123 om EU-		
	mopedutbildningen	60	
Anf. 75	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	60	
Anf. 76	INGER SEGELSTRÖM (s)	60	
Anf. 77	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	61	
Anf. 78	INGER SEGELSTRÖM (s)	62	
Anf. 79	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	62	
Anf. 80	INGER SEGELSTRÖM (s)	63	
20 §	Svar på interpellation 2001/02:132 om IUC-bolagens		
	framtid	63	
Anf. 81	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	63	
Anf. 82	MARIA LARSSON (kd)	64	
Anf. 83	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	64	
Anf. 84	MARIA LARSSON (kd)	65	
Anf. 85	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	65	
Anf. 86	MARIA LARSSON (kd)	66	
Anf. 87	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	66	
21 §	Bordläggning	67	
22 §	Anmälan om interpellationer	69	
23 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	70	
24 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	72	
25 §	Kammaren åtskildes kl. 19.49	72	

